

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת בחקתי תשע"ט

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

בברות. פרק שישי - על אלו מומין דף על עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
קלז תוספות

1 **או דלמא ב' א** מימצי לומר בסעודה ראשונה כו - דאי אמרת בכל סעודה
2 - תו לא מיבעי מדי, ודאי אי אכפת לא אי קודם אכלה או לאחר אכלה,
3 דהא בסעודה שניה אתר אכלה הוא ותובלינן ליה. אבל אם תימצי לומר דלא
4 הובין ליה אלא בסעודה ראשונה שבכל יום, מיבעי לן, קודם אכלה ודאי
5 מעלי ליה כמא - כד רב ס. שכל אדם
6 שותה סס לרפואה קודם אכלה, לאחד
7 **אבילה מאי** - מי היא בדיקה בבחי או
8 לא כחי גרסוק: קודם שנתה ודאי מעלי
9 ליה כשערי - שדרך בהמה לאכול
10 שעורים קודם שתייה. מותר ודאי מעלי
11 ליה - ונדחא על עלמא. עם הכירו -
12 ניח ליה בצווחא, ומחניא ליה אבילה.
13 **בשרה** - ניחא ליה באוראי. גינה
14 **הסמכה לריר** - היא כשרה או לא
15 **שיו משולשים** - לשלש חלקים, שאם
16 יראנו היום - יבדקנו במאן ליום עשרים
17 וששה ודאי, והדר ליום ששה ועשרים
18 ודאי, ודאי עשרים ושבעה, דלדון
19 שמונים. לפי שבשלש זמנים הללו דרך
20 אתרו המום לעבור, ואינו נראה, והוי ליה
21 מום עובר. למיטעל בפרינו - לאו
22 ממכור בעי, ולא שיכב ביה פרוין. אלא
23 במא מוקדשן שענינים מנופחין. והרשב"י
24 מיד פירושם ואמר: ידרי חן מחוללת על
25 ממת הללו. ואחר כך בדיק וקדם
26 שתכלה זמן בדיקתו שלש חודשים נהנה מן
27 הפריון, אי אכלתו ללפניו היו מומא -
28 אשתכח אבילה ויהי חילול, ופירשו
29 קדוש, ומביאין קרבן מעילה. קרי **שמואל**
30 **עליו** - האי קריא: 'פסחים בוז ב', והוי
31 דבר שישן אחר הדעת סובלה, שיהו חגרים
32 בתום ימות, כלומר, אנה אינן מותרין,
33 ושאלת אשאלה כו שאתי ידע תשובה.
34 **משנה ששמו** = שפה. **גמרא** כמחויין -
35 שנתקב מלשון, נעקבו מחיובת החיצונת
36 של חוסם. **מכפנים** - שניקבה מחיצה
37 החולקת את החוטם. אינו מום -
38 שבמקום סתר הוא. **תורא** מן **השפיה**
39 - שורה רחבנה של שפה. כלומר, שרדפה
40 של שפה, ולא רחבה. **משנה תמאית**
41 - שנית גדולת שקרין מיישלות, ו
42 שתיים נראית כשתים. ואף לא ידע
43 **התמאיות** - שאם נעקרו החוטין כנגדן
44 - לא ידע מום. **גמרא** איזו התמית -
45 כלה מפרש לשון, ותמית עצמה
46 **כלפנים** - ואין שחטין עליה. החיצונת
47 - שאמנעו הפה. אין שניגיון -
48 אפילו מן מוחב לא נפסל. **מאי קאמר** -
49 וקאמר: איזו התמית - איזו התמית
50 ולפנים הכי קאמר איזו היא הפנימית
51 - דאמרין עלה במתניתין: נעקרו - לא
52 מום, ונפמנו אז שנונמנו - לא ידע מום.
53 **אבל איפסולי מיפסל** - מעל גבי
54 המוח. ומתין שיפול בו מום אתר,
55 וישתנו. **פסח ועוד כתיב** - מום אתר,
56 בגול - אין, כסתר - לא. **לאישתמו**
57 כבור, על הסחון שבפנים. **ולאפריו** -
58 קדשים, לא מיבעי ליה, דלא חשיב מומא
59 כלי האי לרין - מוחב. **ותא שתי סיליות** - מקרבנת כתיב (כליות). 'סירנה' - משמע: מוליא אתר יסירנה וקטירנה. אין בריה באחת - אין בריה נבארת
60 בכוליא אתר. והא שאין בה אלא אתר - מיחסר חסר. **הא** - דפסילי - כשנבארת בשתיים וחסרו, דחוינן דמוקמו ניכר. והא ברייתא דמכשרת - כגון דנבארת
61 באחת, ולמדיא חסרון. **מי דפסל כרז אין בריה באחת**, והאי דאי חסר. ואיסתפאק ליה למורי: אמאי לא מקשי ליה נמי דומיא דשלש קובי' ולדרי' כו
62 קאמי, דכי קא סלקא דעתך דכולי עלמא מי בריה באחת, והא חסרון לא הייב. ומשם ידעי פירכא אפליה דאין בריה בשלש. והאי מיחסר חסר. ובעל כורחא
63 ותענה לא היה עינין אמאי פסול, ולא מום חסרון לא היה. ומשם ידעי פירכא אפליה דאין בריה בשלש. והאי מיחסר חסר. ובעל כורחא
64 לא דומיא דשלש היא, דלא אן בריה באחת. וכי תמא: נוקם אליכיה דיש בריה באחת - אן כן אמאי פסול חסרה קודם שחישיה - פסלה.

1 והאמר רבי יוחנן אפק רב הצורם – בפרק שני דרובים (כהג. גרסין): והניא
 2 הצורם. כולן גביד ולא בביצים – ומיהו סיפיה דקרא ד'בארבעם לא
 3 תעשר' איירי אפילו בביצים, בכל מקום שפטרם. דאפילו על ידי שתייתם אסורין
 4 בפרק 'שמותהו שריצים' (שבת קכ"ב). וזו מום הוא ולא חשיב מום שבגלוי, כדפרש
 5 טעמא בביצים. או שראש הזונב מפוצל את
 6 העצם – פירש בקונטרס: שנקף העור
 7 והבשר, ובשאר היצטע מגולה, כמו 'אשר'
 8 פצל'. וקשה: בלשון משנה התלמוד היה
 9 ליה למימר 'ובקפף' ונראה לפרש: שמפצל
 10 את העצם לשנים, כמו 'שפופרות' דגבי
 11 קרניו, וחילין (ט"ג), ו'שפופרות' לכאן
 12 ולכאן. (דהתם) וכתפפתא אבן קלמן: תנין או
 13 שיהיה ראש הזונב מפוצל לשני עצמות.
 14 במה חושק הוא נותן בית שמאי ארבעה
 15 ארבעה – צריך לדיקוק אם ארבעה
 16 בין הכל, או ארבע ללבן וארבע לתכלה.
 17 וגם אם מיייר דקפפולת, דכי מנייה חוסיין
 18 ושחסה, ויהי השתא דהך גמנופה חוסיין
 19 דעבדין לשם לבן, פירושה: דכבית שמאי
 20 פסקין ב'דחלת' (מנחות מאג), ואם
 21 נפסק אחד מהם פסול, ואף על גב דמכוסה
 22 דאגרוסם חבלת וקם אקלן, דהיינו כולוד
 23 לשם לבן הם, וזו משמע כספרי בפרשת 'כי'
 24 תנאי: דארבע חוסיין לכל מין ומין קאמר
 25 דקתיב בית שמאי: כמה גזילים בשנתו: אין פתור
 26 משלשה חוסיין, כדברי בית הלל. בית שמאי
 27 אומרים: ארבעה חוסיין של תכלת וארבעה
 28 של לבן (על ושל) ארבע אצבעות. והלכה
 29 כדברי בית שמאי. ומיהו, מהאי אצבעות:
 30 רבי ירמיה מירפיה רמי תמניא דאינן
 31 שסורי, מר בריה דרבינא עביד כי רידן –
 32 משמע שרובם עבדו כמיה ברה דרבינא.
 33 ושנא היה מפרשי: ארבע ללבן וארבע
 34 לתכלת דקאמרי בית שמאי – היינו לבן
 35 דענייניהו, היינו שיש מכל מין חסור
 36 שנכפלו. ולפי זה, מה שאנו עושין עכשיו
 37 היה הלכה לשם לבן ופולג לשם תכלת.
 38 ומיהו, שלשה דקאמרי בית הלל –
 39 כרזינו קודם שנכפלו, שלשה לא משבחת
 40 לאחר שנכפלו. ולא היה השתא דומיא
 41 דארבעה לבית שמאי.
 42 במה – פירש בקונטרס: תלודה למטה
 43 מנקה הבגד. שהרי אין נותנין אותה
 44 בשפת אבנת נמיש, אלא מגביהין אותה
 45 שלש אצבעות למטה הלל, וארבע לכות
 46 שמאי. וקשה לפירושו: לדעון בין חוקין
 47 הוא דמפטישין במלא קשר גדול, ולא
 48 החור לשלש בתוך שלשה אצבעות אלא
 49 אצבעת בלעל משלש מרומא בלשון אחר
 50 שפרש בקונטרס: כמה הוא משולשת –
 51 כמה היא בה מגדיל, לבר התנא שצוה
 52 גדיל. וקאמרי בית שמאי: ארבע אצבעות
 53 והשתא. הידור ציצית – שלש גדיל ושני
 54 שלישו ענה היו. גדיל – ארבע אצבעות,
 55 וענה – שמונה אצבעות, שיש עשרה
 56 אצבעות בין הכל. וכן משמע 'וארבע של'
 57 לבן (על ושל) ארבע אצבעות. ובפרק
 58 'דחלת' (מנחות מאג), פירש בקונטרס:
 59 משולשת – תלוייה בענף לבן דהגדיל
 60 ארבע אצבעות. ולפירושו, הידור ציצית
 61 שתי אצבעות גדיל, וארבע ענף.
 62 בפרין

1 והאמר רבי יוחנן אפק רב הצורם רב: הצורם און הפר ואחר
 2 כך קיבל דמו – פסול, שנאמר: 'ולקח מדם הפר' –
 3 הפר שיהיה כבד! – אלא: כאן – שחוסרה קודם קבלה,
 4 כאן – שחוסרה לאחר קבלה. – ולאחר קבלה קודם
 5 וירקה, מי שרי והתניא: 'שה תמים זכר בן שנה יהיה
 6 לכה' – שיהא תמים בן שנה בשעת שחוסה; ומנין
 7 בקבלה והולכה והייה תלמוד לומר: 'יהיה' – שיהו
 8 כל היותיו תם וכן שנה! – תרנמא אבן שנה. הכי
 9 נמי מסתברא, דתניא, רבי יהושע אומר: כל הזבחים
 10 שפתורה שנשחטו מהן פזית קשר או פזית חלב – זודק
 11 את הקדם. שמעו מיהו. – ומי אפק מוד דבשעת שחוסה
 12 היו בן שנה, ובשעת קבלה והולכה היו בן שתי שנים
 13 אמר רבא, ואת אומרת: שעות פוסלות בקשרים, לימא
 14 כתנאי: 'ומעוך וכתות ונתוק וכתות' – כולן בפביצים,
 15 דברי רבי יהודה. – בפביצים ולא בגיד – אימא: אף
 16 בפביצים, דברי רבי יהודה. רבי אלעזר בן יעקב אומר:
 17 כולן בגיד. רבי יוסי אומר: וכתות – אף בפביצים,
 18 נתוק וכתות – בגיד אין, בפביצים לא. מאי לאו כרא
 19 קמפילגי, דמר סבר: חסרון מפקנים – שמהו חסרון, ומר
 20 סבר: לא שמהו חסרון – ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי
 21 קסבר חסרון מפקנים שמהו חסרון – אפילו נתוק וכתות
 22 נמי, ואי קסבר לא שמהו חסרון – אפילו מעוך וכתות
 23 נמי לא! אלא, הקא גמנימם שנגבולו קמפילגי, רבי יהודה
 24 סבר: מעוך וכתות הוי מומא – דמפיונא, נתוק וכתות
 25 הוי מומא – דהא תליון, רבי אלעזר בן יעקב סבר: מעוך
 26 וכתות לא הוי מומא – דמעוקרא נמי ומנין קמפיונא,
 27 נתוק וכתות לא הוי מומא – דמעוקרא נמי ומנין התליון,
 28 ורבי יוסי סבר: וכתות הוי מומא – דהא ליתנאן,
 29 נתוק וכתות לא הוי מומא – דהא איתנאן. משנה
 30 נפסם הוונק, העירה של נקבה פמוקדישין. נפסם הונב מן
 31 העצם אכל לא מן הפרק, או שראש זנב מפצל, וקלפה
 32 העור ותבשר והעצם נשאר, או שיש בשר מחוליא
 33 לחוליא מלא אצבע. גמרא אמר רבי אלעזר: נפסם –
 34 ולא ניטל, כים – ולא וכתות. תניא נמי הכי: נפסם – ולא
 35 ניטל, כים – ולא וכתות. אמר רבי יוסי בן הושעיא:
 36 נפסם פנינבל אחד שנמלו ואב, וחור ליתנא. 'אפמה
 37 הונב מן העצם' וכו'. תנא: אצבע שחמרו – אחד
 38 מארבעה בטפה של כל האדם. למאי איתנאן אמר
 39 רבה: לענין תכלת. דתניא: פמה חוסיין הוא נותן בית
 40 שמאי אומרים: ארבעה, ובית הלל אומרים: שלשה.
 41 וכמה תהא משולשת בית שמאי אומרים: ארבעה,
 42 ובית הלל אומרים: שלשה. וישלש שבית הלל אומרים
 43 אחד מארבעה בטפה של כל אדם. רב הונא פריה
 44 דרב יהושע אמר: לשתי אמות. דתנין: שתי אמות היו
 45 בשושן

1 הצורם און הפר – כזן משיח לאחר שחוסה. שהיה כזן – בשעת קבלת הדם
 2 היה שלם. תרנמא אבן שנה – הא דקתיב 'שיהו כל היותיו' – אבן שנה קאי.
 3 אבל תם לא בעינן אלא בשחוסה וקבלה. הכי נמי מסתברא – דמחוסר אחר
 4 קבלה כשר. כרות כשר – דאיכא כזן אבילת אדם. או כרות חלב – דאיכא
 5 כזן אבילת מובח. וזרק את הדם – ואם
 6 לא נשחטו כלום – לא זרקו, דתניב
 7 (דברים יב) 'ועשית עלותיכן הבשר והדם',
 8 אם אין כשר – אך אין – וקתיב מיהא דאם
 9 נשחטו כרות – זרקו, ואן קזן מחוסר גדול
 10 מה שחוסר כולה, וקתיב דרויק, אלמא: את
 11 דקתיב 'כל היותיו' – אבן שנה קאי.
 12 שעות פוסלות – וקאמי לשמוענין דאם
 13 שנומה למה זה אשחוק בארבעה עשר בניסן
 14 בשנה שעות ביום, ויהי עתה ששחטנו
 15 קודם שעת השעית. ודעה חשיבית פוסלת
 16 בו, והוי כנכנס בשנה שניה. לימא – דך
 17 בגיז דרב אחריב, הנאי אהי. כביצים ולא
 18 כרא – בחמישי כלומר, אי בניד ניהו מי
 19 לא הוי מום הוא ודאי טפי הוי מום, דגיד
 20 בגלוי הוא יותר מן הביצים כרות –
 21 שכתבו באביבא עד שנימוח. נתוק – ביד
 22 למגרי, כגאבס עשירין תלויין ביבס. כרות –
 23 כסבין, וערוין תלויין ביבס, ומערוין קצת.
 24 כרותו הוא ביציר מנתוק, כדאמרין בפירוקין
 25 לדעיל (לגב). להביא נתוק את כרות
 26 טעמא דרבי יוסי מפרש לקמן. כולן בגיד
 27 כרות – לא כביצים. רבי יהודה סבר חסרון
 28 מפקנים שמהו חסרון, אלא הבא כמניין
 29 שנכפלו פליגי – דכולי עלמא חסרון
 30 מפקנים שמהו חסרון, מאן פסול בביצים
 31 – לא מושום חסרון, אלא מושום מום.
 32 דקתיבין – תולות ומנכותא ביבס, ורמיא
 33 מנחוץ שאן אדוקת למעלה. וזמנין
 34 לכוונן – וסרייט, אפילו שחוק בריאות.
 35 דהא ליתנא – וחסרון הוי. משנה הונב
 36 – והו נרתוק שחביס חבו בו. והעירה של
 37 נקבה פמוקדישין – בשאר קדשים, שיש
 38 נקבה נקבה, דבכור ליכא נקבה. ובשלימים
 39 דאיכא נקבה, נפנמה העירה יהי מום. מן
 40 הפרק – אם נפסם כן הפרקם – מעלה
 41 ארוכה, אלא אם נתוק כל הזונב אלא נפסם
 42 מוטע. או שראש הזונב מפוצל את העצם
 43 – ראש תחילי למטה נקף העור ובשר,
 44 ובשאר העצם מגולה – שוב אין מעלה
 45 ארוכה, הואיל ובראש הזונב הוא 'מפוצל'
 46 – כמה 'אשר פצל' (בראשית ל), גמרא
 47 נפסם – הונב, הוי מום לא דהדר בריא.
 48 ולא ניטל – דניטל לא הוי מום, דחזור
 49 לאיתנו. כים – אם נפסם ויהי מום, אבל
 50 וכתות, גיד עצמו שפסם – לא מום הוא.
 51 דמעלה ארוכה. שנטל זאב – את כל
 52 הונב, אצבע שחמרו וכו' – ולא דעינין
 53 השתא היכא קאי, ולחכי בעי: למאי
 54 הלתנא אמרו. אחד מארבעה בטפה –
 55 לפי שאן האצבעות שוות. אצבעות
 56 מנחות בפרק 'דחלת' (מ"א טב). אפס
 57 דאורייתא – ארבע אצבעות בגודל, שית
 58 בקטה, חמש תולתא באצבע וקאמר
 59 דהא, דדיכא דהחידור הכומס באצבע אחד
 60 מארבע – בטפה של כל אדם בעינן, והיינו
 61 גדיל. למאי איתנא – החידור אצבע
 62 נותן – וכתות כרות ציצית. משולשת
 63 – תלודה למטה מנקה הבגד. שחרי אין נותנין אותה בשפת אבנת נמיש, אלא מגביהין אותה
 64 חוץ אתה מארבע בטפה. לישון אחר: משולשת – כמה היא בה מגדיל, לבר התנא שצוה גדיל, ולא

1 – תלודה למטה מנקה הבגד. שחרי אין נותנין אותה בשפת אבנת נמיש, אלא מגביהין אותה בשפת אבנת נמיש, אלא מגביהין אותה בתוך הבגד. אחת מארבעה – שלשה גדילין, וכל אחד חוץ אתה מארבע בטפה. לישון אחר: משולשת – כמה היא בה מגדיל, לבר מענף שאינו גדיל. שתי אמות – שני מקלות שארוכין אמה. שושן

בכורות. פרק שישי – על אלו מומין דף מ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קמא רשיי

1 **ושין הבירה** - יציע מעושיל על שער מזרח, ומקרי "ושון הבירה", בנחנות בפרק "שתי הלחם" (נחמ). יהיה אוימנין גוטליין בקמנה - כשהיה מתנין על האומנין לעשות
2 כך וכך אמות מלאכה לבדק הבית, הוי מתנין בשל משה, וזעקין עושין למדה הגדולה למדת אחת שעושין בשושתן הבירה. שלא יבואו לירי מעילה - שלא היונו מה הוקדש. דאם
3 היה עושין באתה מדה מתנין - שמוא פירתה. דאי אפשר לצמצם, ולדכך מתוירין בגדולה. ותרתי למה לי - ביה סוגי (באותה) (לכר מאתה) של משה, שהיא ששה טפחים
4 **חידא להאבא וסכפא** - מתנין בשל משה, ומחזירין לאותה שגדולה הימנה חצי אצבע. לכניא - דחומה, גוטליין בשל משה, ומחזירין באתה שיתירה
5 עליה אצבע. **משנה א** - שאלו בציצין או אין

6 **לו אלא ביצה אחת** - היה מום שני ביצין
7 ולכל בהמה יש לה לכל ביצה בית אחת,
8 לפי שהשני חלוק באמצעיתה. ומבדוק ניכר,
9 שהרי באמצעיה הוא משוקע. ונראית בו שורה
10 העמוקה. ומשיבין אותו על עכויו -
11 גרסוקו. ודבא אמרין בעירובין בפרק "כרענ" מברבין
12 (גב. ג.ג.) "אכורו חנו, ואי יכחוח חנו
13 על עכויו - על גבנותיו אחת משיבין את
14 הבכור שאין לו אלא ביצה אחת. ומסךך -
15 ומשמעם בבית וסכפא, ואם יש סופה
16 לצאת, ואם אינה יוצאת - היה מום כפלים
17 - פלגישו. והתיר רבי עקיבא - דהוי מום,
18 הואיל ואינה במחמתה. **גמרא** חסורי
19 **מחסיא ב'** - ורבי ישמעאל אסיפא הוא
20 רפלי, וקאמר תנא קמא: אין לו אלא ביצה
21 אחת בשני כיסין הוי מום, ואתי רבי ישמעאל
22 למיירי: שדיר עוש של שתי ביצין. אבל
23 ארשא מחסיא ק"ד אין לו אלא כסא אחד
24 - כש שאין לו אלא ביצה אחת. ובמסךך
25 דמי בפנין - שם הכפר. קרישין מחין -
26 שאין בו מום, ובקדושתו הוא. **משנה**
27 **שנשפטה יריבו** - כגון דלא איבעל נביה,
28 דאי איבעל יריבו - טריפה נביה.
29 בדאמרין ב"אלו טריפות" (חולין ג.ב.) האי
30 בוקא דאטמא דשן מדרבתי - טריפה. והני
31 מילי דאיבעל נביה. נבוא מחבירתי -
32 מקום בוקא דאטמא של ירך וז עלה למעלה
33 על הגב יותר מחבירתי. **גמרא** לא שנו -
34 ברפיה שנה גרליס או שלשה דהוי מום, ולא
35 טריפה. **אלא** - דהויטוסי או החיורו היה ביד,
36 שיש לו לבעל חמש גרליס שלש ידים ושתי
37 גרליס, ולכך שלש - שתי גרליס דאת,
38 דבדי לא שייך טריפה. בננוט דמי -
39 ובמהנה שנוטין ירך חולל שלה - בנחלה.
40 וקיימא לן בהדמה שנתחבו גרליס מן
41 הארובה ולמעלה - טריפה. ועדי, בוקא
42 דאטמא דשן מחבירתי - טריפה. **ויא תנא**
43 - דמכל וכל דמות לחמור, דעגלין ולא
44 סדיקין. **אלא** כיון דעגילי - כשל חמור -
45 היה מום, דפרסות בהמה טורחיה אינן עגולות.
46 **כסלי** - פלגין. בתוך הכסל - כן דרך
47 ההבנה. שחזק מחברתי באילה טעון
48 לכסלים, ולא למעלה מן הכסלים דהיינו על
49 גב האילה. **שנשפטה יריבו** - שאינה
50 מירכותיה גדולה מחבירתי. **משנה** אף על
51 פי שאינו ניכר - במטריא מפשיט. **משנה** אף על
52 **אלא** או - שהחורבו למעלה. ולא כן
53 השלשה שסודקיה אף שגולגו עינו כו. לשל
54 חור - מפרש שמוא. רוב המרבי - היינו
55 קצת האילה שנינו דבוק במלקוחו. **גמרא**
56 **מחמת עצמו** - שאין השבר נראה. אבל
57 ניכר הוא מחמת שערצלו. והלוקח הרגלו הוא
58 מלאכה. **דלא** היינו אורחיה - שהיא
59 לגלגל של בהמה עגול. תשב לוכי - ימי
60 טומאה שבעה, ושלישים וששעה ימי טהור.
61 **תשב** ונטשה - ארבעה עשר טמאים
62 ושש עשר טהורין. לוכי ונתקבה -

בשושן הבירה, אחת על קרן מורחית צפונית ואחת על
קרן מורחית דרומית. ושעל קרן מורחית צפונית היתה
יתירה על של משה חצי אצבע, ושעל קרן מורחית
דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע, נמצאת יתירה
על של משה אצבע. ולמה היה אחת גדולה ואחת קטנה
כשהיו אוימנין גוטליין בקמנה ומחזירין בגדולה, שלא
יבואו לירי מעילה. תרתי למה לי חידא כסכפא והובא,
והדא דבדיניא. אמר רב נחמן בן יצחק, ואי תימא רב הונא
בר נתן: לאותה ששנינו "שש בשור בין חוליא לחוליא
מלא אצבע" **משנה** אין לו ביצין או אין לו אלא
ביצה אחת. רבי ישמעאל אומר: אם יש לו שני כיסין -
יש לו שתי ביצין, אין לו שני כיסין - אין לו אלא ביצה
אחת. רבי עקיבא אומר: משיביו על עכויו ומעקה, אם יש ביצה - סופה לצאת. מעשה שמעיה
ולא יצא. נשוקה, ונמצאת דבוקה בפסלים, והתיר רבי עקיבא ואמר רבי יוחנן בן נורי. **גמרא**
השתא אין לו אלא ביצה אחת אמרת הוי מומא, אין לו כלל מייצגיא - חסורי מחסרה והכי
תנינן: אין לו שתי ביצין בשתי כיסין אלא כסין אחד, או נמי שתי ביצין והביצה אחת - הרי זה
מום. רבי ישמעאל אומר: יש לו שתי כיסים - דעגילי שיש לו שתי ביצין, אין לו אלא כסין אחד
ממי שאין לו אלא ביצה אחת דמי. ואתא רבי עקיבא למיירי: שדיר רבי עקיבא, אלא מייבא אלא
על עכויו ומעקה, אם יש ביצה סופה לצאת. "מעקה שמיעך ולא יצא" וכו'. תניא, אמר רבי
יוסי: מעשה בפרין של בית מנחם שמיעך ולא יצאת, ונשוקה ונמצאת דבוקה בפסלים, והתיר
רבי עקיבא, ואמר רבי יוחנן בן נורי. אמר לו רבי עקיבא לרבי יוחנן בן נורי: עד מתי אתה
מכילא ממונין של ישראלו אמר לו רבי יוחנן בן נורי לרבי עקיבא: עד מתי אתה מאכיל ישראל
בבילות! - לאו מיישבת שתימה - אלא: מריפות. - לא איסור מריפות הוא! - אלא: עד מתי
אתה מאכיל ישראל קרישים בחזון! **משנה** בעל חמש רגלים, או שאין לו אלא שלש, ושרגליו
שהוא קלוטות כשל חמור, והשחול והקסול. איזהו שחול - שנשפטה יריבו, וכסול - שאחת
מירכותיו קלוטות. **גמרא** אמר רב הונא: לא שנו אלא שחמור וחתר ביד, אבל בגלגל - מריפה נחת
הוי, דכל יתיה - כגנטלו דמי. אמר רב פפא: לא תימא דעגילי ולא סדיקין, אלא כיון דעגילין - אף
על גבי דסיקין. "והשחול והקסול" וכו'. תנו רבנן: איזהו כסול ואיזהו שחול - שחול - שנשפטה
יריבו, כסול - שרגלו אחד בתוך הקסל ורגלו אחד על גבי הקסל. תנא: השריע והקלוטו, שריע
שנשתרבה לו יריבו, קלוט - שרגליו קלוטות כשל חמור וכשל סוס. **משנה** נשבר עצם ידו
ועצם רגלו, אף על פי שאינו ניכר. מומין אלו מנה אילא בבינה, והודו לו חכמים. ועוד שלשה
הוסין, אמרו לו: לא שמענו את אלו; שגלגל עינו עגול כשל אדם, ופיו דומה כשל חמור,
ושגלגל רוב המדבר כשלשנו. בית וין של אחריון אמרו: הרי זה מום. **גמרא** אינו ניכר מי
קא הוי מומא אמר רב פפא: אינו ניכר - מחמת עצמו, אבל ניכר מחמת מלאכה. "מומין אלו
מנה" וכו'. למימרא דלאו היינו אורחיה דרמניה: המפלת מין בהמה ויהי ועוף, בין במאין בין
מחורין, או זכר - תשב לוכי, או נקבה - תשב לקבה; אינו דיוע - תשב לוכי והקבה, דברי
מאי. אמר רבב רב בר תנא אמר רבי יוחנן: מאי בעמיבה דרבי מאיר - האילא, ורגל
עינו עגול כשל אדם! אמר רב יוסף: לא קשיא, הא - בעמיבה, הא - בחוריא. "ופיו דומה
כשל חמור". אמר רב פפא: לא תימא - דשפיר ופרוס, אלא כיון דפרוס - אף על גב דלא
שפיר. "ושגלגל רוב המדבר כשלשנו". מתניתין מני רבי יהודה היא. דתניא: ואת שניטב רוב
הלשון, רבי יהודה אומר: רוב המדבר של לשונו. **משנה** ומעשה שרגליו התחמוץ עודף על
העליון, ושאל רבן גמליאל לחכמים, ואמרו: הרי זה מום. **גמרא** מאי תנא דקתני "ומעשה"
משום דתנן: פיו דומה לחמור, ופליגי רבנן עליה דרבי; וקאמרין: כי פליגי רבנן עליה דרבי
בשפתו עליונה עודפת על התחתונה, אבל שהתחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום.
ומעשה

1 **לחמורא**. ימי טומאה נתקבה - בערועים, ימי טהור דבר - דלא היא לה אלא שלשים וששעה ימי טהור. **מאי** מעמא דרבי מאיר - דאמר: הוילדת מין בהמה - טמאה
2 ליה, כורל מעילא. **הואיל** - דרומה לאדם כגולגל העין. **באובכמא** - שחור של עין בהמה (אינו) עגול כשל אדם. **הא** צריא - כל בית מושב הלכות הסודא קרי "צריא",
3 ודא דאי ואינו בעל כשל אדם. **לא** **תימא** - דבעינן דומה לחמור מכל וכל, דשפיר ופרוס. שפיר - פיו עגול, פרוס - ששפה עליונה ולחיים העליונות ערופה על
4 התחתונות. ימי טהור איתמר לן אפיפא, דשפיר - שלחיו העליונות הלכות ומתחרות כשפר. **גמרא** מאי **תנא** - דמיני לאמי מעשה. דקתני
5 **ומעשה**

6 **ומעשה**

ומעשה נבי אדם – חקו. הא דאית בה עצם – אם עצם הלוי התחתון ערף על העליון, היו מום אפילו בבמה. אבל אין בה עצם, אלא ששפתו ההחתונה ארוכה ומקבלת העלינה ועודפת עליה – בארם היו מום, ולא בבמה. משנה און הגרי שהיה כפולה – שיש לו שתי אונים מצד אחד, בתוך חוק און. בזמן שהוא עצם אחד – שאין לום אלא בתוך אחד, שנכלל בתוך העליון לתוכו ותחבר למטה – הרי זה מום. ואם אינה עצם אחד – והתנובים מובדלים למעלה – אינו מום. וטעמא לא איתפרש לי, ולא דמי לבעלת חמש רגלים, דהאי און בתוך און אינו נראה כל כך. לשל חויר – מפרש בגמרא. גמרא בלום = קצר. מבלומות – צורות ברוח. אנקפליד בלוע. אם

פיו בלום – פירש בקונטרס בלשון שני: 1
נפוח וכו'. בלשון ראשון שפירש 2
"ובלום" – קצר, ובלום הוא לשון חסמה. 3
כמו "חוטמו בלום" דלקמן בפרק "מומין" 4
אלו (ג.מג.), הפירושו: נקביו שטומין, 5
כדפירש לקמן בקונטרס. וכמו "בלום עצמו" 6
בשעת מריבה" בפרק "בכסיו הדין" (תולין) 7
(א.ט.א.) און מומין בלבן – ואף על גב 8
דפלוגתא היא לעיל (לח.ב.) הא אוקימנא 9
לעיל מתניתין במאן דאמר און מומין בלבן. 10
אלא אידי ואידי בשחור – גרסתי, ולא 11
גרסתי בלבן. 12
(וכי גרסתי: 10

אומר: ונב הגדי שהוא דומה לשל חויר, ושאיין בה שלש חוליות – הרי זה מום. גמרא 11
תנו רבנן: פיו בלום ורגליו מבלומות, מהמת הרוח – אינו מום, מהמת העצם – הרי זה 12
מום. ואינו כפולות, בחסחסות אחת – הרי זה מום, בשתי חסחסות – אינו מום. רבן 13
גמליאל אומר: ונב הגדי שהוא דומה לשל חויר. אמר רב פפא: לא תימא דקמינא, אלא 14
דקריבא, אף על גב דאלימא. "או שאין בה שלש חוליות" וכו'. אמר רב הונא: בגדי, 15
שתיים – הרי זה מום, שלש – אינו מום; כמלה, שלש – הרי זה מום, ארבע – אינו מום. 16
מיתבי: בגדי, אחת – הרי זה מום, שתיים – אינו מום; כמלה, שתיים – הרי זה מום, 17
שלש – אינו מום; ותיבא דרב הונא. ורב הונא, מתניין אמעוית; איהו סבר: מדרישא 18
בגדי – סיפא נמי בגדי, ולא היא, רישא בגדי, וסיפא כמלה. משנה רבי הנינא בן אמיניוס 19
אומר: את שבעת בעיניו, ושנפם עצם ידו ורגלו, ושנפרק עצמו של פיו. עינו אחת גדולה 20
ואחת קטנה, ואינו אחד גדולה ואחד קטנה, במראה אבל לא במדה. רבי יהודה אומר: 21
שתי בעיניו, אחת גדולה בשתיים שבעה. ולא הווי לו חכמים. גמרא למימרא דבעל 22
הוי מומא ודמיהו, ואלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה: בעל גרב ובעל 23
יבלת! – ותיקבא הא כתיבא יבלת באורייתא! אלא לא קשיא, הא – בגופו, הא – בעינו. 24
מבדי קרא חסמא, מה לי בגופו ומה לי בעינו אלא לא קשיא, הא – דאית בה עצם, 25
הא – דלית בה עצם; דקרא – דאית בה עצם, מתניין – דלית בה עצם; בעינו – הוי 26
מומא, בגופא – לא הוי מומא. – ולית לה עצם בגופא פסולה הרי תלתל בעלמא הוא, 27
דתנו, רבי אליעזר אומר: בעל התולדות פסולין בארם וכשרין בבמה! אלא, אידי ואידי 28
בעינו, ולא קשיא, הא – בשחור, הא – בלבן, והא אין מומין בלבן! אלא, אידי ואידי 29
בלבן, ואמר ריש לקיש: לא קשיא, הא – דאית בה שער, הא – דלית בה שער. "עינו 30
אחת גדולה" וכו'. תנא: גדולה – כשל עגל קטנה – כשל אוז. "אנו אחת גדולה" וכו'. 31
ורבנן עד כמה תניא, אחרים אומרים: אפילו אינה לשניה אלא כפול – כשירה. משנה 32
ונב העגל שאינה מנעת לערוב. אמרו חכמים: כל מריבת עגלים, כל זמן שיהו מגדלן 33
מן המתות. איהו ערוב שאמרו רבי הנינא בן אמיניוס אומר: בערוב שבאמצע תרדי. 34
גמרא

ליסל ולא לישח. קרא – דאית ביה עצם, ומתניין הכא דבעין היו מום, ואיך מתניהו דבגופו לא היו מום – ברלית בה עצם. ולית ביה עצם בגופו פסולה 1
הוי – במהיה. תלתול – התיבתו ביה תולתיים בו, כגון ביה אדם שיש לום אצל אוניו ריעות קטות של בשר, וממעי אמן מהם. פסולין בארם – אלא אם כן 2
הוא – פסול לעבודה. דבעין ביה חורט של אהרן. אלא אידי ואידי בעין – אמנותיק קא, ולא אקרא. והא אין מומין בלבן – ואיניו במקדש כשר 3
לשחוט. אידי ואידי – הא דוקני: אין שוחטין במקדש ובמדינה – בלבן, הוא נמי דוקני: אין מומין בלבן – תרווייהו ליבלת במומין שבלבן. אית ביה שער 4
מגנה הוא, ובעל קניו מתנייהו: אין שוחטין לא במקדש ולא במדינה. והא דוקני אין מומין בלבן בלילית בה שער – ומתניין דמום גמור הוא – 5
כדאוקימנא: בשחור, ודלית נמי עצם. וקרא – ברית בה עצם. דאי מתניין דהכא בריאת בה עצם, אמאי נקט "בעינו" ורבנן – דלית הווי לו בכניעו, עד – 6
מזה תרא וביחודה קטנה דמכשוי משנה ערקוב – מפרש שביקר. ומפרש אומר: כל מריבת עגלים – כל חרבת מנה של נגלים כך הוא. 7
יש וכן מגיעות לערוב. הילכך, בעיר מדני היו מומא, וכשון גדולים – הולכות ומתחודות עד למטה. שבאמצע חויר – מפרש בגמרא. 8

בבורות. פרק שישי - על אלו מומין דף מא עמוד א - מותר מהדרת "אבן ישראל" (שטיינזליץ)
 תוספות

1 **הכ"י** גרסין: גרב זה החרס - תימה: אמאי לא קאמר מהדיא גרב דבבלות
 2 של משנה תורה, דכתיב 'גרבב וחרסו', והדיא גרב לאו היינו חרס. ומוס
 3 קבוע הוא. דכתיב ביה 'אשר לא תוכל להרפא' ויש לומר, דמשמע דנקט הבא
 4 זו אף זו: דגרב שהוא חרס יבש מבחוץ ומבפנים הוי מוס, ואפילו ילקט נמי
 5 שיהא לח מבחוץ ויבש מבפנים, דבאמרינו
 6 בסמוך, הוי מוס. ונבי קללת נקט זו אף
 7 שילקה גרבא, ואפילו בחרס דקשה
 8 טפי, **אלא** תלתא הוו כו' - דקרא דגבי
 9 מומין, דדרשין ביה זה החרס - יבש
 10 מבפנים ומבחוץ, דמערס - לח מבחוץ
 11 ויבש מבפנים, וכין יבש מבפנים אל
 12 מתיס, ואם נתרפאו ממנו ומעריס - שמא
 13 מעשה נס היה, ויש לתמוה הא שחן
 14 מצרים נכתב ברישה דקרא וקללת, מאן
 15 ניהו דגרב חרס שאין לחם רפואה בהואו
 16 קרא כתיבי

אילימא

ועל
 גרב ובעל יבול ובעל חיות, וכן והולך ומוחרם, וישענדה בו עבירה, ושהמית אדם, על פי
 עד אחד או על פי התעלים, וטומטום ואגרונינוס, לא במקדש ולא בבדינה. רבי שמעון
 אומר: אין לך מוס גדול מזה. והקמים אומרים: אינו כבוד, אלא נזון ועבד. **גמרא** וגרב
 לא והכתוב גרב באוריתא! והיות לא והכתוב ילפת באוריתא; ותיא: "גרב" - זה החרס,
 "ילפת" - זו היות המצוית; ואמר ריש לקיש: למה נקרא שמה "ילפת" - ששלפפת והולכת
 עד יום המיתה! ושלמא אחיות לא קשיא! - ואמר ריש לקיש: למה נקרא שמה "ילפת" - ששלפפת והולכת
 לח - איתפי, יבש - לא מיתפי. וילח מיתפי והכתוב: "יבכה ה' בשחין מצרים" וכו',
 ומדכתיב "בחרסם" - הרי גרב לח אמור; וקאמר: 'אשר לא תוכל להרפא'! אלא, תלתא
 הוו: דקרא - יבש בין מבפנים בין מבחוץ, דמתניתין - לח מבחוץ ומבפנים, דמערס - יבש
 מבפנים וילח מבחוץ, דכתיב: "ויהי שחין פורה אבקבעויות באדם". והאן וההולך והמוחרם.
 מנהיג מילי דתנו רבנן: "מן הצאן ומן הפשבים ומן העוים" - פרט לזון ולחולה ולמוחרם.
 צורכי, דאי קתב דרמנא למעוטי זון - דלא הדר בריא, אבל חולה דהדר בריא - אימא
 לא; ואי קתב למעוטי חולה - דלאו אורחיה, אבל זון דהיינו אורחיה - אימא לא; ואי נמי
 לעוטי מוחים - משום דמאים, אבל הני דלא מאים - אימא לא, צורכי, "ושענדה" -
 עבירה" וכו'. מנא הני מילי דתנו רבנן: "מן הבמה" - להוציא רובע עורב, וזב, "ושענדה" -
 להוציא את העבד, "מן הצאן" - להוציא את המוקצה, "ומן הצאן" - להוציא את הגזף.
 הני בני קטלא ניהו! - על פי עד אחד או על פי התעלים. בשלמא מומטום, במקדש
 לא - דילמא נקבה היא, בפדינה לא - דילמא זכר הוא, וילת בה מוקא. אלא אגרונינוס,
 בשלמא במקדש לא - דילמא נקבה היא, אלא בפדינה, נמי נהי דזכר הוא - תעשה נקבות
 חריץ, וישחוט עלה! אמר אבי: אמר קרא "או חרוץ או שבור" - חרוץ דמוקא דשבור,
 מה שבור במקום עצם, אף חרוץ במקום עצם. דבא אמר: בלא שבור נמי לא מצויה
 אמתת חרוץ במקום פשר הוי מוקא. דאי סלקא דעתך הוי מוקא; פיון דאמר: "גרב" זהו
 חרס - מחרץ חרוץ, דכתיב: "ויפראו עמוק מן העור", מפאה חמה העמוקה מן הצל,
 וילכתב דרמנא חרוץ ולא גרב, ואמאי: חרוץ דלא מאים - חרוץ מוקא, גרב דמאים -
 לא כל שכל קתב דרמנא גרב, למימר דחרוץ במקום פשר לא הוי מוקא. רבי ישמעאל
 אומר: אין לך מוס גדול מזה. פאכי לא אמר - חרוץ דמוקא דשבור לא אמרנו, פרבא
 נמי לא אמר - דילמא חיבא דלא מונבא, אבל חיבא דמינב - "מוס רע" קרינא ביה.
 בני

1 **גמרא** קפץ העליון - קפץ = קשר. העליון - היינו ארבותנו, מקום תבור השוק
 2 הדין, ולא קפץ התחתון סמוך לפרסות. **כגדו כגמל ניכר** - שהגמל יש לו
 3 כגדו ארבותו עצם בוטל לחוץ, לשון מורי בשחיתת חליץ, לשון אחר ששמת:
 4 כגון שוב גמל שגעתו עד ארבע ערקום. וקני ואתי דירוחא - משום דאמר
 5 לעיל: לא שמוע כר חילא עליו
 6 הראשונים שמה ביבנה. הדר תא אמתא
 7 במוזין שאים סתמא, אלא יחידא קאמרי
 8 לה, כגון רבי חנינא בן אנטיגוס ורבי
 9 חנינא בן גמליאל. וסלקא דעתך פליגי רבנן
 10 עליהו - דכתיב הדר וסתם אבולת: על
 11 אלו מומין שחטין כו' - **משנה** ובעל יבולת
 12 - כדאוקמנא לעיל כו' - בראיא בה עצם,
 13 דאם אבא עצם - היא מוס גמור. ואן בה
 14 שער, ויש בה בלבן של עין, דאנופי -
 15 לתלוה בעלמא הוא. גרב וחות - בני
 16 שחן. מוזהם - מסחית. וישענדה בו
 17 עבירה - שגרבע, או שהמית על
 18 פי עד אחד - שאן אלא עד אחד, לא
 19 ברביעה ולא בגיחה. על פי עצמו -
 20 שאן שם עד, אלא בעלים אמרי. דאי ותי
 21 שני עדים דבר - הוי בסקלא, אפילו
 22 בתנא מיתס. וטומטום ואגרונינוס -
 23 ספק דבי קדישי, ספק נקבה ון ואל קדישי
 24 אין לך מוס גדול מזה - אגרונינוס
 25 קאי. דמקום נקבות הוי כמוס, הוי ככבוד
 26 בעל מוס, ונשחט במדינה, ואסור בגיה
 27 ועבירה. והכתיב אומרים אינו כבוד -
 28 דבריה קעמי אחרים, ונגז ונגז.
 29 **גמרא** וגרב לא - הוי מוס גמור והכתוב
 30 גרב באוריתא - (וקרא בב) בני עירת
 31 או שבור, דכתיב "אשר לא ילפת" ותי
 32 חיות לא - מוס גמור ותי והכתוב
 33 באוריתא זה חרס - שחן שקשה חרס.
 34 חיות המצוית - שחן שדובק על
 35 המערס. מילפת - הרובע בו
 36 כדמחרגמין (שמות לו) "ויחרב" - ולפיך
 37 אלא תלתא גרב הוו דקרא - בני מומין,
 38 דרשין ביה זה החרס - יבש בפנים
 39 ומבחוץ - **במערס** - דהיינו את דבבלות
 40 'וגרב וחרסו' - יבש בפנים ולח מבחוץ.
 41 וכין יבש מבפנים - לא מיתסי, ואי ותי
 42 בכבוד היה נמי מוס גמור. דמתניתין - לח
 43 מבפנים ולח בחוץ. פורה - היינו האי
 44 שריאה למעלה, דבר הבולט היו פורה.
 45 **וכתיב אבקבעויות** - דהיינו לשון נבע,
 46 דמשמע מבחוץ היה לח. מנא הני מילי -
 47 דאן שחטין אתו מבקדש, מן הצאן מן
 48 **הכשינס** - קרא כתיב בירוקא: "ואם מן
 49 הצאן קרבנו מן הכשינס או מן העוים" וכו',
 50 דרשין: "מן הצאן" - ולא כל הצאן. וכן
 51 כילו. **עבד** - ששאתו עבדו ויה.
 52 מוקצה - שחוקעה והעשי לצורך עבדה
 53 וזה. נזנה - את האדם, ומת. ופרסין: והני
 54 בני קטלא ניהו - ארובע ותרבע ואונות
 55 קאי. ומשני: כגון שאן שם אלא עד אחד
 56 דבר, או הבעלים עצמן חודו מעמקן,
 57 דשבו אן סקליו הבחמות, דמודה בקנס -
 58 טעור. **דילמא נקבה היא** - ומקריה לשם בבור ואינו מקדישה. והיא אינה קודשה בבבורה, ומקמיית חליץ בעורה. וישחט עליה - דהא כתיב חרוץ באוריתא.
 59 דכתיב (וקרא בב): "עקרה או שבור או חרוץ". בין דאמר מר גרב זה החרס - נגע הוא. וכתב - בנגעים (וקרא יז): "עמוק", והיינו שפל
 60 כמראה חמה שריאה עמוקה שפל מן הצל. וליכתב חרוץ, דמשמע במקום בשר נמי הוא מוס. אף על גב דלא מאים כגרב, וכל שכן גרב. **דילמא** - נמי דייקין
 61 דחרוץ במקום בשר לא הוי מומא - חיבא דלא מינב חרוץ כל כך נקבות של בהמה.

אלמה תניא הוכר – ו'הזה ערכך הוכר', ומריבוייה דהיא נפקא לך; ולא
טומטום. ערך איש ואשה אין שוין, כדמרפיש בפרשת 'בהר סיני'. אמ נקבה –
מריבויא ד'אם' נפקא לך ולא טומטום. משום ספקא לא מנעית לה קרא,
דספקא קמי שמאי ליבא. אלא היא אסיא משום בריה ממעית לה. סמי מכאן
מוטבום – מקרא לא אמעט אלא

אקלמה תניא: 'הוקר' – ולא טומטום ואנדוגינום –
סמי מיכן טומטום. תא שמע: יכול לא דהא בערך
איש, אכל דהא בערך אישה תלמוד לומר: 'הוקר... אם
נקבה' – ולא טומטום ואנדוגינום! – סמי מיכן טומטום.
תא שמע: 'אם זכר אם נקבה' – זכר ודיא נקבה
דאית, ולא טומטום ואנדוגינום! – סמי מיכן טומטום.
תא שמע: 'הוקר' – ולא נקבה; כשהוא אומר למה
'זכר' – שאין תלמוד לומר, כמו תלמוד לומר ל'הוציא
טומטום ואנדוגינום! – סמי מיכן טומטום. אמר שמע:
תעברך המוקצה והאתן והמחיר וטומטום ואנדוגינום
מין ממיאן גדרים אביה בליעה. רבי אלעזר אומר:
טומטום ואנדוגינום – אין ממיאן גדרים אביה בליעה.
שהיה רבי אלעזר אומר: כל מקום שצאמר זכר ונקבה –
אתה מוציא טומטום ואנדוגינום מביניהם; ועוף, הואיל
ולא נאמר בו זכר ונקבה – אין אתה מוציא טומטום
ואנדוגינום מביניהם! – סמי מיכן טומטום. אמר שמע,
רבי אלעזר אומר: בהפריה והכלאים ויצא דופן, וטומטום
ואנדוגינום – לא קדושים ולא מקדישין; ואמר שמאי:
לא קדושים – בתמורה, ולא מקדישין לעשות תמורה!
סמי מיכן טומטום. תא שמע, רבי אלעזר אומר:
תמשה לא קדושים ולא מקדישין, ואלו הן: התפילה,
ההכלאים, ויצא דופן, וטומטום, ואנדוגינום. וכי תמא,
הבא מי סמי מיכן טומטום – הווי להו ארבעה! – אפיך
טומטום ועילי תוהם. למא פתאי, רבי אליעזר אומר
משום רבי שמעאל: אנדוגינום כבוד הוא וממו עמו.
הקבום אומרים: אין קדושה חלה עליו. רבי שמעון בן
יהודה אומר משום רבי שמעון: הרי הוא אומר 'הוקר',
וכל מקום שצאמר זכר – אינו אלא הוציא טומטום
ואנדוגינום. וכי תמא, סמי מיכן טומטום – רבי שמעון בן
יהודה היינו רגנן! אלא לאו טומטום איכא בינייהו; התנא
קמא סבר: אין קדושה חלה עליו – אאנדוגינום, אכל
טומטום – ספקא הוא, וקדוש ספקא. ואתא רבי שמעון
בן

תנאי, ומתברר להו בריה הוא. סבירא ליה כרבנן בתראי.
אלה תני תנאי – דברייתא. ודבי פליגי: דרבילי עלמא מטיל במקום זכות
– זכר הוי, וקדוש. ותנא קמא סבר: דיישינן שמא נהפכה זכותה – נפכל
גידו מבפנים, ומוציא מים במקום שרגיל נקבות להיות נקבה.
ובי

הירע' (גיטות פ.א.א.) ואנדוגינום זכר, ואיכא למאן דאמר: אף במגילת ברוח ושוק, ואמר
רבי אליעזר התם. הייבן עליו סקילה וכוכר. או כותאי דברייתו דבספק, דמעט
מ'הוכר' שומטם ואנדוגינום, או מתוראי מעט ויש להו לומר: דלפי מה שפרשתה,
דמעטנא דקום דא מעט לה – ניחא, דמיסתר לה ליה לאוקמינה כרבי ישעיאל, כיון
דבוחתי ומתקבא למנור.
ושעיי לעמוד הקודם: 'הוכר' הוכרים –
ואם תאמר: בלא 'הוכרים' בלא מצי
למעט ואנדוגינום מ'הוכר', כמו בספון לומר,
ערבך, ונדה בפרק 'המפלה' (ב.חא.) בני טומטום
ואנדוגינום שראו לבן או אדום ויש לומר:
דשמא עד דרשת אחותי, יש אדום טובא
תבייב בבכור, כגון (שמת לוי) 'כל מקור הוכר'
ובלוחו ירביע. והא דאמרינן בפרק קמא (בבבית)
אפילו תימא רבי יוסי הגלילי, שאני הא
בתיב: 'הוכרים'. ופרקינן ולגמרי מצינא הא מעט
הרמא 'הוכרים'. והבא מוקים לדרישא אחרת:
יש לומר: דלא סבירא ברבנן בתראי דהוא.
ושעיי לעמוד הקודם: 'כל' – טומטום דברי
הכל ספקא הוא זכר – לאו מעט דלא
אתי קרא למעט ספקא קאמר בו חסדא וקדוש
דגבי טומטום, שיש מהם זכר ויש מהם
נקבה, דלא שייך בדפרישותי. לעיל אלא לא
מיסתר לה לאוקמינה מעטנא טומטום, דחשיב
ליה זכר גמור וא נקבה גמורה. רבי יוחנן דפליגי
עלה דבר חסדא קלמן, קדושין דבדיה הוא –
קדושה חלה עליו, ואפילו נמצא זכר. ואם תאמר:
אנאי לא פריך חכ' חסדא דהתאי דרש 'כעני'
מערין' (תמורה ד.ב.) אלא זכר – יקרב
עלה, אלא נקבה – זכר שלמים, דקאמר התם
לדע' טומטום ואנדוגינום – אין קדושה חלה
עליו. ומפרש התם: דבסבי לודת קדשים
בחייתן דהו קדשים, דאי נקבו רבי דקדשים
– הא תפשינור קדושה דאיניה. ולרב חסדא
דאמר טומטום ספקא הוא – היה טומטום קדוש
אפילו בחייתן קדשים, כדריש בפרשת אמר זכר
זכר יקרב, עולה הוא נקבה ובדו שלמים' ואף על
בספון מריבתייהו: היה ליה למפרך מתקניהו;
ויש לומר, זכר חסדא פרשין: אין קדושה חלה
עליו, ומכל מקום בדייתן תפל עלייהו קדושה.
כמו בלא לודת קדשים, הייבן ודיה דאי אכר
או נקבה. ואם דלא מעט חסדא קדוש פני
חלה עליהם, ולוקמה בבחמת חולין דלא שייך
בנקבה אמר – משום דמעטנא ליה דאיין בן
אלמה חסדא הוי אלא לטומטום ואנדוגינום
לא מתירא קדשיה, אבל מ'זכר' לחודה לא

קמעת, כדאמר בסוף 'המפלה' (ב.חא.) – וכרבי יהודה איתאי. כדמוכח שבטב ספון פרק
'אם לא הבאי בלי' (ק.ל.ג.) דאמר בו חסדא לא לכלי אמר רבי יהודה איתאי כדא חסדא
שאם אמר אתן כן – בערבך יערך. ותנאי: 'הוכר' ולא טומטום כן. פירוש: ותם ספרא
רבי יהודה אלא בכחתי (א.א.א.) קדוש בו בחסדא רבי יוחנן אף גמי נמי. דקאמר רבי
יהודה פסל באשה ואנדוגינום לקדוש בו ונאי. ונאי שא לא בני גיטא – דכתיב (בבבית
זו) 'המול לכם כל זכר'. ויש לתמוה מאי שניא דבערבך ערך יתור למעט אנדוגינום, ובקדוש לא עריך מיטעט, אלא מעטעט ליה מדיחא דמעטעטין אשה, מ'זותן' ולא תנהא. כדאמרין
בפרק 'סוף קלפין' (וינא מג.א.) ובמילה ארובה, ערך יתור לוחותן לין זכו תיזה. וקדוש היה מעטן תיזהו דשמא איכא מיטעט. אבל מילה שקשאי ויש לומר, דקסברי דבי יהודה
ואנדוגינום מוטב וכלא זכר בלא שום מיטעט, ומסבא, ולחי פלי (שהו לקדוש). ולענין מילה עריך יתורא דכל זכר' לריבויא. והווי דבעי מיטעט איתיה, היינו טב דקסברי דמסבא
דחייב מעטנא לכל הפחות בערך נקבה. אי לא דמעשה נמקבה (לאוקמינה בערך) וברייתא דעלה ורעיל. דאיתערך קרא למעט זכרבי – לא כרבי חסדא, אלא כרבי יוחנן, היינו טב דסתם ספרא
היא. דהא בקדוש פסלו רבי יהודה בלא שום יתור. ומכל מקום, פשיטא ליה דהתאי דערבין (ה.א.) רבי יהודה, כל כמה דאיכא לאוקמינה סתם ספירא כוחות – מוקמטין. ועוד תניא בהרבי
בפרק קמא דערבין (ה.ב.) דבר יהודה איתיה. וטומטום ואנדוגינום מערבין אבל לא ערבין. וקשה ידו לפי שיטה שפרשתי בפרק הירע' (גיטות ע.ב.) מעטן קדוש דלא פסיל ליה
רבי יהודה לעב' ערך קדוש אלא משום אשה. ודניא, רבי יהודה איתיה. אלא אנדוגינום שקדו – קדוש פסול, מנפי שווא וטבא. ונפיש חסדא פסול לקדוש ויש לומר:
דספק הוא לרבי יהודה. ולענין מילה, אי באשה גמורה – ריבזה הכתוב מיכל זכר', דמעט כל ובחיה. ולענין ערבין מעטו הכתוב מערך איש ואשה לפי שהוא משונה. מ'מוטבום
ואנדוגינום אין מוטבאן גדרים אביה אביה בליעה – אין חסדא דלקהרבה גמי ערבין, כדמרפיש טעמא. דאי חסדא נקט גמא קמא 'טמא' – ונפי רבי אלעזר 'אין מוטבאן, מ'מוטבום'
שענין בן רבי יהודה משום רבי שמעון טומטום גמי כדא חסדא – משום דהא קדסבר אנדוגינום בריה הוא. כמו טעמא דטומטום. ודאי תרסיק גמי דטומטום מעט לדידהו מתע
עליו נקבה שמשילי מים במקום נקבה, כלל מקום באנדוגינום וי' עילמט מעט בארביה הוא. ותודה דפרק הירע' (גיטות פ.א.א.) משמע דרבי שמעון חשיב ליה חכ' רב, לרבי יוחנן,
דאמר התם: אף אנאייה ברוח ושוק ויש לומר: דאפילו רבי יוחנן דרבי יוחנן חשיב שמוא נהפכה זכותה לנקבות. ודאי נפסקא דאפילו רבי יהודה נקבה
הוי, רבי דלא חייש שמא נהפכה זכותה לנקבות.

1 כ"י פליגי במטיל מים במקום נקבות - והשוא. הא דאמר רב חסדא לעיל: אבל
 2 טומטום דרבי הכל ספיקא הוא - על כרחך לא אמרו במטיל מים במקום
 3 זכות, וההוא דהאי זכר הוא. אבל במטיל מים במקום נקבות. ואליבא דהנא
 4 קאמ, אבל רבי שמעי - דלית ליה שם ספיקא בטומטום, דהוה אזי מטיל מים
 5 במקום נקבות - והוה נקבה דהאי ואם
 6 תאמר. ומנא ליה לרב חסדא דלרבנן
 7 בתראי קדוש מסיפקא? דילמא סברי כרבי
 8 שמעון. ולא קדוש כלל ויש לומר: כיון
 9 דמההוא טעמא דפליגי באגרוגניס,
 10 משום דבריה הוא. לא מצי פליגי
 11 בטומטום, דלרב חסדא לשם תנא לא הוה
 12 בריה - משתמא מרוד לתנא קמא
 13 בטומטום וכי קדוש הוא סמפקא. כמו
 14 שמודה לו רבי ישמעאל. ואם תאמר: לקמן
 15 פרק השעיר (נזא) דמעטע רבי שמעון ויש
 16 יהודה טומטום ואגרוגניס ממעשר
 17 בחמה, משום דמעט בקדשים חזר דהי'
 18 ונקבה דרתי. וליף מעשר מיתח' "תחת"
 19 מקדשים - מה ענין הוה אצל זה? הא
 20 בקדשים אימעט מכלל זכר טמעט שהוא
 21 נקבה כשמטיל מים במקום נקבות, אבל
 22 מעשר - אין חילוק בין זכר ונקבות ויש
 23 לומר, דרב חסדא אומר: סמי מבאן
 24 טומטום. וכן ריש ליקש דבסמוך.
 25 לא אמרו טומטום טבטב אלא באדם -
 26 כרבי שמעון כרבי יהודה דסבירא
 27 ליה. ולא אליבא דכולי עלמא קאמר,
 28 דפסטיא לתנא קמא דמתניתין דספקא
 29 הוא. דאן שחטין לא במקדש ולא במזביח.

הדרן עלך על אלו מומין

22 דאמר - לא אישתני. לימא אישתני ולא אישתני תנאי דתניא: טומטום שקדוש - קדושו קדושו,
 23 נתקדש - קדושו קדושו. וחולץ, וחולצין לאשתו ומיבמין לאשתו. ותנאי ארד: אשת טומטום
 24 חולצת ולא מתייבמת. סביריה, דכולי עלמא פריי עקיבא, דאמר: סריס חמה - לא חולץ ולא
 25 מיבם; מאי לאו פהא קמיפליגי, דמאן דאמר חולץ וחולצין לאשתו ומיבמין אויל אשתו - לא
 26 אקרינן הואיל ואשתני אישתני, ומאן דאמר חולץ וחולצין לאשתו ומיבמין אויל אישתני
 27 אישתני - לא, דכולי עלמא אקרינן הואיל ואשתני אישתני, הא - רבי אלעזר, והא - רבי
 28 עקיבא. ומאן תנא אליבא דרבי עקיבא אליבא רבי יהודה - הא דנאי סריס משוי ליה! דתנן,
 29 רבי יהודה אומר: טומטום שנקרע ומצא זכר - הרי זה לא יחלוץ, מפני שהוא פקסריס! אלא
 30 רבי יוסי ברבי יהודה היא, דתניא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: טומטום לא חולץ - שפא יקרע
 31 ומצא סריס חמה. אפוי כל דמקרע זכר משתבח, נקבה לא משתבח - שפא קאמר, שפא יקרע
 32 ומצא נקבה, אי נמי, זכר נמי - שפא ומצא סריס חמה. מאי בינייהו אפר רבא:
 לפסול

1 רבי שמעון סבר: לא אמרין הכי, אלא דנאי נקבה הוא. וזא דאמר רב חסדא:
 2 טומטום דרבי הכל ספק הוא - הא אתא לאשמעינן, דלא תימא לרבנן בתראי
 3 טומטום נמי בריה הוא. ולא תהא קדושת בבור חלה על שם טומטום, מיהו,
 4 סבירא ליה לרב חסדא, איבא תנא דאפילו ספק לית ליה, דאי מטיל מים במקום
 5 זכות - זכר, ואם בטומטום נקבות - נקבה.
 6 דכולי עלמא את להו דרב חסדא.
 7 קדושה חלה על טומטום. וכי האי
 8 הדוהו קבי אילעאי - כלומר רבי שמעון
 9 בן יהודה כי דך הוראה סבירא ליה. חולץ
 10 - ולגבי בבור קאמר דלא קדוש, דודאי
 11 נקבה הוא. והא רבי אלעזר אמר: הוא,
 12 ולא היינו דנאי דברייתא דאירוי לעיל
 13 משום רבי ישמעאל. תהו רבי יוחנן -
 14 בן חסדא דרבי אילעאי. לא תנאי קאמ
 15 ויל' לרבי ישמעאל - דמתניתין ארמי:
 16 טומטום אינו נשחט לא במקדש ולא
 17 במזביח, משום דספקא הוא. ורבי ישמעאל
 18 לא פליגי אלא באגרוגניס דנעשה נקבות
 19 שלו חריץ, לא סבירא ליה - לרבי יוחנן
 20 דרב חסדא, אלא רבנן בתראי אטומטום נמי
 21 אמרי דבריה הוא. אי לא סבירא ליה -
 22 אמאי קא קתמה הוא רבי אלעאי הוא
 23 דאמר רבנן בתראי שבק תרי - תנא
 24 קמא ורבי ישמעאל, ועבדי כדו - רבנן
 25 בתראי. והואל וזכותו ונקבותו במקום
 26 אחד - וליבא למיבדקיהו בהטלת מים,
 27 אבל בחמה אן בהו שם ספק דלרבי
 28 יוחנן. והאי דקאמר תנא קמא דמתניתין
 29 אינו נשחט - במטיל מים במקום זכות
 30 קאמר. דהאי קדוש, הילכך אינו נשחט
 31 במזביח. ובמקדש נמי לא חוי לחקרה -
 32 דנראה כבעל מום. לפי שאין לו זכות.
 33 דהא ממעיטין ליה מתקרהה בבמה דוכתי
 34 "זכור" - ולא טומטום. ורבי ישמעאל
 35 באגרוגניס קאי. ורבנן בתראי
 36 באגרוגניס קיימי. אבל טומטום - כולי
 37 זכר. במקום נקבות - נקבה, רבי אילעאי
 38 אליבא דכולהו הוריה. רבי מאיר -
 39 בחמה. כלומר מי חשיטין ליחידה
 40 אפילו תימא רבנן - נמי פרכינן איש
 41 דהואל ואשתני לענין טומטום - אישתני
 42 דנהפכה זכותו לנקבותו. ומשני אית
 43 דאמר: אישתני - כלומר, איבא לנאן
 44 בתראה. אמרין הואיל ואשתני אישתני
 45 בבמהו. דהיינו תנא קמא. דפליגי לעיל
 46 עליה דרבי שמעון בן זורדה לתי חיש

47 רבי אלעזר כרבי שמעון סבירא ליה. לימא - אי אמרין הואיל ואשתני, או לא אמרין, תנאי היא. שקדש קדושו קדושו -
 48 שניא זכר הוא. נתקדש - קדושו קדושו. וזו שקדוש אסור בקרבותיו על טומטום. כגון באמא ובאחתי. דשניא נקבה הוא. וחולץ - לחומר, שאם אין שם אחר
 49 אלא הוא, בעיא זיבתו חליצה. אבל יש שם אחר - לא חליץ טומטום, דהא האי תנא נקבה נמי מספקא ליה. וחולצין לאשתו - חומר הוא, שניא זכר הוא.
 50 וישיבמי אית אשתו - במה פשטיא, אי זכר הוא - שאם שפיר מצינו, ואם נקבה הוא - אשה ביבמתו הוא ונכח אית אורו של טומטום. אלא בטומטום לא מיבם,
 51 דאין בו ליהד, ולא קרינא ביה 'לחקים לאחו שם'. מאי לאו דבולי עלמא כרבי עקיבא - דאמר ביבמתו פרו 'תערי' (עטב). סריס חמה לא חולץ ולא מיבם,
 52 ואשתו לא חולצת ולא מתייבמת. שלא היתה לו שעת הכושר. ובהא פליגי - דמאן דאמר מיבמין לאשתו ממה נפשך, סברא אי זכר הוא - שפיר מיבם, דלא
 53 הואיל ואשתני הואיל וטומטום - ואשתני נמי לספקו בסיס חמה, שאפילו יקרע ומצא זכר - דהא סריס, ואשת סריס אין מתייבמת. ומאן דאמר אין
 54 מתייבמת סבר אמרין הואיל וטומטום אישתני - נמי לספקו למזויה סריס חמה אפילו ימצא זכר. הילכך אין מתייבמת אשתו, דנמצאי פוגעי.
 55 בערה. וכוין זכר הוא - קדושו קדושו, וכוין דסיס חמה הוא - אין אשתו וקזה לייבם. והיא באשתו אש שיש בה. והתייבמה פוגע באיבוס אשת אה.
 56 חליצה בעיא, דלא פשטיא לן שהוא סריס, דשניא לאו סריס הוא. הילכך בעיא חליצה. לא דבולי עלמא אמרי שניא אישתני - ומספקין לה בסיס חמה. והא
 57 דאמרין מתייבמת - רבי אלעזר הוא. דאמר בפרק 'תערי' (יבמות פא): אשת סריס חמה מתייבמת, שכן במינן מתרפאין אפלאכסנדראי של גזרים. הילכך ממה
 58 נפשך שרי לייבמה. ומנא דאמר לא מתייבמת - כרבי עקיבא. ומאן הוא תנא דרבי כרבי עקיבא - דאמר: חולצת ולא מתייבמת. סריס זכר ומשוי ליה!
 59 לטומטום, ואפילו חליצה לא תיביע, דהא רבי עקיבא באשת סריס חמה לא בעי חליצה. אלא רבי יוסי ברבי יהודה - דשניא קאמר. הילכך חליצה בעיא -
 60 דשניא זכר הוא. ושניא אית סריס, ולא מתייבמת - דשניא זכר הוא. וסריס הוא. ואינה וקזה לייבם, ונמצא פוגע באשתו אש שיש בה. הילכך יקרע ביה! - ובמקום
 61 אחך קאמר לתי חולץ (ולירוש) שניא סריס חמה הוא, אבל אין הוא. חולץ, ולא מתייבמת. וכלום, דשניא לאו סריס הוא. הילכך אשתו נמי בעיא
 62 חליצה - שניא לאו סריס הוא. ולא מתייבמת - דשניא סריס הוא. אפוי כל דמקרע זכר משיבחה - רבא לא מספקא ליה אלא דשניא לאו סריס חמה, ובנקבה לא מספקא ליה
 63 לפסול

1 לפסול במקום אחרין - אם יש עמו אחים הגונים והוא דור וחלוץ לה.
2 לרבי יהודה לאו כלום עבד, ולא פסלה מן האחין, רצה אחד מן האחין לייבם
3 מיבם. ולרבי יוסי דמחוק ליה בטפס - פסלה מן האחין, ושמא חליצתו
4 חליצה ואין אחד מן האחין יכול לייבמה, דכיון דלא בנה - שוב לא יבנה.
5 אלא חורין תהוה ליה ואל תחלוץ בשלא
6 במקום אחר - אם אן אחר אלא
7 טומטום. לרבי יהודה מיפסרא בולא
8 כלום. דדא ודאי טריס הוא, וכלייתיה דמי.
9 ולרבי יוסי בעיא חליצה, שמא לאו טריס
10 הוא. ודאי דקאמר לא תחלוץ - במקום
11 אחר קאמר.

לפסול במקום אחים וְחָלוֹץ שְׂאֵל בְּמָקוֹם אַחִים אֵיפֹא
בְּיַיְחֹוּ

הדרן עלך על אלו מומין

1 הא איכא יבילת - הכי נמי הוי מצוי למיפרך מחורין, דלא תרבי באדם, ושייך
2 באדם (חושין) וחרוץ) ובמקום עצם כמו בבמה. וכן נחוק וזרות לא כתיבי
3 באדם. ונבן לא תרבי בבמה. ואף על גב דשיך (בבבמה). למאן דמפרש לקמן
4 שדרתו עקמה ולא מוקי לה בגבתי עינו. ואם האמור. אין לו ביצים לא נבי
5 לתנא ביצה אחת, דתנן לרבי שמעאל ורבי
6 באמה דרי' הז' ומסו, ואן (והו) אלא מ'מרוח
7 דקאמר תנא קמא לקמן בפירוקין אן
8 לו ביצים וא שאן לו אלא ביצה אחת -
9 והו' "מרוח אשך" והאמור בתורה, וילפתן
10 בבמה מאדם גמורה שהו דבסמון - תנינ
11 לתנא קמא, אלא לרבי שמעאל ורבי
12 עקיבא דאמרי: "חסר אשך" מביעי ליה,
13 מנא להו? דאינהו נפיהו חשבי ליה מומא
14 בפירוקין דלעילא ואי נפק אן ממומין
15 שבגלו ואינן חורין, אן כל לתנא קמא
16 למה לי קרא לחבי' אינהו ניהו חבי מוקמי
17 קרא לחבי, אי לא משום דחסר אשך
18 מביעי ליה, דלאן לחלק מן אדם לכהנה
19 משום דבהמה יש לה שני כסיין וחשיב מום
20 טפי, דדא אפילו אין לו ביצים כלל
21 (למעט) מביעי ליה למעטי' מ'מרוח אשך? -
22 ושמא על לומר: בכי הוא ונחא שייך לומר
23 דנשנה בשביל דבר שנתחדש בה, כדריבי
24 ש'שמעאל דבסמון. ותיחא נמי על השתא, אפילו
25 יש ש'מומין שנתבנו, אף על גב דהוו נפקי
26 ממום שבגלו ואינו חזור.

12 משנה מומין אלו - האמורין בכבור.
13 פסולין לכהן לעבודה. בין קבועין בין
14 ערובין - כל זמן שהן בו. והיוולין
15 והחליפתו ומוקטן מפרש בגמרא.
16 ושראשו שקוטן וסקיפת - מפרש
17 בגמרא. ובעלי חסרות - פלוגתא. אבל
18 חקן כיוול וילפתם וכולו - דרבי הכל.
19 חסרות - שחורבו. גמרא אמאי -
20 פסולין באדם. והא יבילת - דלא כתיבא
21 באדם. ותו דק' כחול - דבמהו גבי מומי
22 בכור הוא, ולא כתיב בבמהו. דבשלמא
23 כולו איך דמנינן ביה, כמו חושין חב
24 ועל שאינה מנעת לאירוביה - מיכל
25 מום הו'. נפקי. אלא דק' תחולא אלא
26 למיפרך. מדרגותיו רחמנא באדם, ובבהמה
27 וכל גליהו - שפע מניה לא פסלי בבמהו
28 ומשני: מילף ילפי מהדר. גרב דמאי -
29 מילפת, וקשה הוא חרס, ומשקע בעשר
30 ועשה חריצין, וליכתיבניהו רחמנא
31 לכולו. ומומי, ואי באדם או בבמה.
32 וגרב ילפת הא תובא - גרב בבמה
33 שיה, וילפת לגלוי' עלה דגרב דמופנה הוא.
34 אמאי כתב עור פסח ושבור דכא הכא
35 אחיא יליבט - ביה מנייהו וכתביניהו
36 רחמנא, דליק אידך מניה קלוז' וחושין
37 וליתינו באדם - דאדם אינו מפרס
38 פרסה ואינן נדחגין בו מומי חושין, דאדם יש
39 לו שנים און נראק חושין, ובבהמה הוא
40 (ראית) ודאין לה שנים למעלה, ונראין
41 החושין, ונפסלה בעינותו. בבמה ממי
42 לא פסלה. - לחבי כתיב רחמנא מומין
43 בבמה, ומנה בה קלוז, וחושין שבגמיו
44 שונגמנו, ונדפק מדרור'. גבן וחרום
45 יתינהו בבמה - דגבן היינו שיש לו
46 בגיניו שקורין שרשור'ש, ובמהה ליה חל
47 בגיניו. וחרום הינו שחוטמו בין שתי
48 עיניו, ובמהה אין לה חוטם בין העינים.
49 והגן ילתינהו באיך - דלא שכיב
50 ביה, ליכתב באיך. שנתחדש בה -
51 והכא איכא חידוש באדם - גבן וחרום.
52 בבמה - קלוז וחושין. למח לי -
53 למיכתב דמומין פסולין באדם. וממומין
54 פסולין בבבור, וכתבי' (חריסין טו): "וכי
55 יהיה בו מום" וגו'. ואינו פסולין בקדשים.
56 אדם מכתוב לא אתי - כלומר, אי
57 כתב בכבור ולא כתב בתוך - אדם
58 מכתוב לא אתי. מה לכבור - דן הוא
59 ופסולנו המום, שכן הוא עצמו קרב.
60 אדם מקדשים לא אתי - כלומר, אי
61 קדשותו מרובה במצות. איש השוהו בורעו של אהרן -
הוא אן שיה בורעו של אהרן - כל מומא נמי מפסיל.

1 **אמר** רבא על שני ב' - יש גורסא אחרת בספירם לבר גירסת הקונטרס.
 2 **בכהמה** אסור באביהו - פירש בקונטרס: דלא מהני ליה שחיטה
 3 משמע נפל. משמע דאריך כשינא אמיך תעלה. ואי אפשר לומר כן, בדברך
 4 "דמלת" (נראה דאין לה בנמצא במני אבוי, אלא מיסתייר לרב בשחיטת
 5 אמו. ומשום פליג עליה הנהג שרי ליה
 6 בשחיטת אמו. אבל בינא לאורי - אסור -
 7 אפילו לשמואל. ופרך רב שמי החם
 8 ממתניין דהבא. ופירש שם בקונטרס:
 9 אתריוויהו פרך, לרב ושמואל, דרך רבי
 10 תניא בן אנטיגוס בני מומי בהמה מתניא.
 11 ומיפסל ליה לגבה - מכלל דלהדידתו שרי
 12 ודוקשה עליו רבינו תם, בהדיא הני ליה
 13 הבא בני מומי אדום אלא לרב דוקא פרך.
 14 דאמר: באשה אינו ליה, (אלמא) דלא חיי.
 15 ומיפסל ליה לעבדה, מכלל דחיי.
 16 וכן משמע דלרב דוקא פרך. **כ"ב** שמש -
 17 מפרש בגמרא: טני שמש, כדפיש
 18 בקונטרס: ששנא את השמש ואינו יכול
 19 לראות מקום שהחמה זורחת שם, ויסיכר
 20 הוא לשון חסיכו שמש, שנעמו ממנו אור
 21 השמש. ו**שנשרו** ממנו ריסי עינו -
 22 משמע שקורא ריסי לשערת שרגלים
 23 ליהות נשרין מרוב דמעה, כי היהא רובן
 24 גמלאיל ביחלקן (סתדרין ק"ד). גבי "בכה
 25 נבכה", ויתכן דיקר "ריס" - עור המקיף
 26 את העין, כי היהא דפרקין דלעיל (לחא),
 27 ריס שנקב ושנסדק, ומפרש: תורא ברא
 28 דעיניה.

1 **מאי איכא** - בין כהן הנפסל במום גמור, לבין הנפסל משום שאין בורעו
 2 של אהרן, ודיחיי כילון ולפתח וכל הך. **משום מראית העין** - כגון תוך
 3 דחקיטבי במתנתין משום מראית העין, שזאוסקי לראות, כגון שנשרו ריסי עינו
 4 ושנטלו שיניו. **עשה** - מי שאינו שוה בורעו של אהרן עובר ביעשה"א אם עבד.
 5 דחיי משפע השוה בורעו אהרן הוי קרי
 6 ויעבד, שאינו שוה לא עובד, ולא הבא
 7 מבית עשה - עשה. **לאבלא** - לכסוף של
 8 תכלית (למעלה). שוה דלמעלה ורחב
 9 מלמטה. וחבירו בסנהדרין בפרק "זה בורר
 10 לו את" (ב"ב). "כי אבלא לנא",
 11 לנגדידא **דליפתא** - דלא הלפת,
 12 שראש הרב וחולכת בורעו למטה.
 13 **באמצע הרגש** - שראשו בוטל לאחוריו
 14 כלפינו. **לקרדום** - שערפו עגול
 15 בקצו. בירוח. **שקוט מלפניו** - שראשו
 16 משופע מלפניו באכסוף, כעין כלי של נגר
 17 שקורין שגור". **מאחוריו** - שגובה ראשו
 18 חסר מאחוריו. שקיל **פיסא** - שבראשו
 19 שניטל ממנו חתיכה. **דחביא מיהבא** -
 20 שראשו מוטל בין חתופי. דומה כמי
 21 שראשו שמוט אשלישיתו. **קרקורא** -
 22 חתיכה. **לא שנו אלא שאין לו** - ששה
 23 של עשר מקפת מאון קאלא לאחוריו, ויש לו
 24 ולכן **אבל יש לו לאחוריו ולפניו כשר**
 25 **שנו** כפי שיש לו לאחוריו ואין לו לפניו
 26 - דספי הוי נזי בשיש לו לאחוריו ולא
 27 לפניו, ויתר מבשיש לו כביב כל הראש
 28 באמצע הוי קרד. **ואיכא דמתני** לה
 29 **אפיסא** - דמתניתין: לא שנו דיש לו כשר
 30 אלא שיש לו לאחוריו שיטה מקפת מאון
 31 לאון, ולא לפניו. אבל יש לו נמי לפניו -
 32 פסול וכל שכן שאין לו כלל. **ובלגנן** -
 33 שעניהם זכות וחולתן מים. **נפסין תניא**
 34 במתניתין: הקפח והנפסין והחריש.
 35 **ובגמרא איצטריכא ליה** - דלא תנן
 36 ומהו דתימא **כו'** - כלומר, והך נמי
 37 איצטריכו, דמהו דתימא: את דפסיל להו
 38 ומעבדו - משום מראית העין פסיל להו,
 39 ולא עתירי ביעשה"א פלח. חבי
 40 אשמעין רבי יוחנן דמשום שאינו שוה
 41 בורעו של אהרן. ריסי עינו - שערו
 42 שבעבת העין. והוא דיקר **בלבולו** -
 43 מבעלי חטרות ואלך. ודסקא דערך
 44 אמינא: הא דאפיקא ממי שאינו שוה
 45 בורעו של אהרן לעל - לא קאי אלא
 46 אכילון ולפתח ומקבן והך דבבא קמיתא.
 47 והיא כל הכא **דאיכא אחרייהו משום**
 48 **מראית העין** דרד תני ליה דקתני **פיסא**
 49 ושניפלו שיניו **כו'** - ומתהיא דעבא
 50 דירשא דתנא מראית העין, לא קאי אלא
 51 אנשרו ריסי עינו. דאי אפיקא - למה
 52 למה למהדר ומתנתא **אלא** - לא אתא
 53 רבי יוחנן. **לאפוקי מחיי תנא אתא** -
 54 דלא פסיל להו אלא משום מראית העין.
 55 וקא משמע לן רבי יוחנן דהלכתא
 56 במתניתין, דפסלא להו משום דאין בורעו של אהרן. **הבתיים** - יעריכו בהן אהרן הבתיים" (ויקרא א). **לרבות את הרתיים** - כשיריש לעבודו. **ה פסוק** זה
 57 מתאחזה בחרת כותים. **משנה בנינים** - שורעיל"ש שובכין - ששערת גבנינו גדולים ומוטל על פניו. **גמרא בנינים הרבה** - שיניו ובת עינו
 58 מצטרפות, ואין הפרש חלק בין לו. והו"ו **מדרש או נבן** - דהכי קאמר: והו"ו **גבן** האמור בתורה (שם א). ורבי דוסא פליג עליה ולא דריש "איר". **למיפריא דחי**
 59 **מי שיש לו שני גבין ושתי שרואות**, דפסיל רבי תניא בן אנטיגוס. **אינו וולד** - ואינה נמשא ליה. **אסור באביהו** - כבילה דנבל הוא ובמת דמי ולא נתניא
 60 ליה שחיטה. **כבר רמא ניהליה** - במסכת נדה. **שימי את** - חכם גדול במתוך אינו יודע לתרץ מתניין, דמשמע חיי - לא בשני גבין ממש קאמר, אלא שדרתו
 61 עקומה, ומיחוץ כגבין ושרואות הרבה. וכי קאמינא אנא בשני גבין ממש. **משנה הכוחל שתי עיניו כאחת** - שאין לו כלל חוסם בין שתי עיניו. ושזוהו כוחל
 62 עינו במכחול יבול למשור הכוחל מעין לעין, אין אהותם משעבב, שני עיניו למעלה - כדמפרש בגמרא. **כבי שמש** - שמתעל לכול להסתכל בגג החמה. וכן
 63 **וצייר** - כפי שמש. **והתקדן**, והתקדן, והתקדן, **שמי עינו** - פסול מפני מראית העין. **גמרא שקוע** - לא מעלה בין עינו. **כולד** - רש"י
 64 שקצר בארכו. **כולם** - נסתמו נקביו. **נוטם** - ארך וחלוי מלמטה משפתו. **הפלתה** - ויתר מדאי אמרת. אף על פי שאינו משקע כל כך הן חרם.

20 **בין לאחוריו בין לפניו** - פסול, וכל שכן שיש לו לפניו ואין לו לאחוריו, ודאין לו כלל - דפסול.
 21 **אמר רבי יוחנן**: הקרחני והנגנן והובלגני - פסולין, לפי שאין שוה בורעו של אהרן - קרחני
 22 - תניא! נגסין - תניא! ובלגני איצטריד ליה לאשמיעינן, ומהו דתימא משום מראית העין.
 23 - והא כל היבא דאיכא משום מראית העין איתנא קתני: ועשור ריסי עינו פסיל מפני מראית
 24 העין! - מהו דתימא: תני קרא והוא תנין לבוהלו - והא כל היבא דאיכא מיתדד ומיתנא, קא
 25 דרד תני: ועשורו שיניו - פסול משום מראית העין! אלא לאפוקי קתניא דתניא: **תניא**:
 26 **הקרחני והנגנן והובלגני** - כשרים, ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין. **מאן האי תנא**
 27 **רבי יהודה היה**, דתניא, רבי יהודה אומר: "הבתיים" - לרבות הקרחני. **משנה** און לו גבנין
 28 או אין לו אלא אהרן - והו"ו **גבן** האמור בתורה. רבי דוסא אומר: שובכין שובכין רבי
 29 תניא **בן אנטיגוס** אומר: שיש לו שני גבין ושתי שרואות. **גמרא** **ואבן** דאין לו משמע
 30 **ורמינהו**: **"גבן"** - שיש לו גבנין הרבה; אין לו גבנין או אין לו אלא גבין אחד מנן תלמוד
 31 **לומר**: **"או גבן"** אמר רבא: והו"ו **מדרש** "או גבן". **"רבי דוסא אומר"** כו'. **למיפריא דתי** והא
 32 **איתמא**: המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שרואות, ואמר רב: באשה - אינו וולד, בבתיכה
 33 אסור באביהו! - כבר רמא ניהליה רב שימי בר חיאי לרב, ואמר ליה: שימי את אלא
 34 בששדרתו עקומה. **משנה** החרים פסול. איהו הרום - הכולל שתי עיניו כאחת. שתי עיניו
 35 **למעלה**, ושתי עיניו למטה, עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה, והא את החרד ואת העליה
 36 **כאחד** כפי ששם, ושעורו, והתקדן, והתקדן, **שמי עינו** - פסול מפני מראית העין. **גמרא** **תנו**
 37 **רבנן**: **"חרים"** - שחוטמו שקוע, וחוטמו מולד, וחוטמו בולם, וחוטמו נוטה, מנן תלמוד לומר:
 38 **"או חרים"** - רבי יוסי אומר: אין חרוב אלא החוטמו שתי עיניו כאחת. אמרו לו: הפלתה,

1 **מחור** רב הונא חד מדידהו — פירוש: רב יהודה שהיה לפניו. פירש בקונטרס
 2 שהיו עיניו משנות. ולא פירש במה היו משנות. ורבינו תם מפרש, דרב
 3 יהודה אריך בידיו היה, דאמר בפרק "המפלת" (נדה דכ"ג). ורב הונא איש
 4 גזא היה, כדאיתא במסכת תענית פירקא דחסידים, ומשום חל לאו עיניו
 5 נברות קטנות כל כך משל סתם בני אדם.
 6 אבל משל רב יהודה היו נברות, שהיו
 7 גדולות הרבה, ולכן הקפיד רב יהודה.
 8 והיטו שינוי, דעיניו אדענו אתא גדולה ואחת
 9 קטנה. ואף על גב דלא היה מומא לענין
 10 אצילי בעדה. עד שתהא גדולה כשל עגל
 11 או קטנה כשל אוח. מכל מקום אין לו שיה
 12 בורע של ארון. **עניו** חסות — פירש
 13 בקונטרס: עגלות, כמו "כי הירוש"ה
 14 בסנהדרין (ק) גבי לבנה. "ירבנות" פירש
 15 בקונטרס: עגלות יותר מרבותות. ומזה
 16 כיון דתנא קילתא — כל שכן דלפת
 17 וכענין דלא קשה גבי תנא. דומעת דלפת
 18 וטרדות, ודלפת יותר מרבותות. וטרדות
 19 יותר מרדלפות. ושנא איצטרך למיתני
 20 כוליה, לאשמעינן דלא מפסילי משום
 21 מומא, אלא משום דאין שיה בורע של
 22 אחרן.

ואין

1 **מחור** רב הונא חד מדידהו — פירוש: רב יהודה שהיה לפניו. פירש בקונטרס
 2 שהיו עיניו משנות. ולא פירש במה היו משנות. ורבינו תם מפרש, דרב
 3 יהודה אריך בידיו היה, דאמר בפרק "המפלת" (נדה דכ"ג). ורב הונא איש
 4 גזא היה, כדאיתא במסכת תענית פירקא דחסידים, ומשום חל לאו עיניו
 5 נברות קטנות כל כך משל סתם בני אדם.
 6 אבל משל רב יהודה היו נברות, שהיו
 7 גדולות הרבה, ולכן הקפיד רב יהודה.
 8 והיטו שינוי, דעיניו אדענו אתא גדולה ואחת
 9 קטנה. ואף על גב דלא היה מומא לענין
 10 אצילי בעדה. עד שתהא גדולה כשל עגל
 11 או קטנה כשל אוח. מכל מקום אין לו שיה
 12 בורע של ארון. **עניו** חסות — פירש
 13 בקונטרס: עגלות, כמו "כי הירוש"ה
 14 בסנהדרין (ק) גבי לבנה. "ירבנות" פירש
 15 בקונטרס: עגלות יותר מרבותות. ומזה
 16 כיון דתנא קילתא — כל שכן דלפת
 17 וכענין דלא קשה גבי תנא. דומעת דלפת
 18 וטרדות, ודלפת יותר מרבותות. וטרדות
 19 יותר מרדלפות. ושנא איצטרך למיתני
 20 כוליה, לאשמעינן דלא מפסילי משום
 21 מומא, אלא משום דאין שיה בורע של
 22 אחרן.

ואין

1 **מחור** רב הונא חד מדידהו — פירוש: רב יהודה שהיה לפניו. פירש בקונטרס
 2 שהיו עיניו משנות. ולא פירש במה היו משנות. ורבינו תם מפרש, דרב
 3 יהודה אריך בידיו היה, דאמר בפרק "המפלת" (נדה דכ"ג). ורב הונא איש
 4 גזא היה, כדאיתא במסכת תענית פירקא דחסידים, ומשום חל לאו עיניו
 5 נברות קטנות כל כך משל סתם בני אדם.
 6 אבל משל רב יהודה היו נברות, שהיו
 7 גדולות הרבה, ולכן הקפיד רב יהודה.
 8 והיטו שינוי, דעיניו אדענו אתא גדולה ואחת
 9 קטנה. ואף על גב דלא היה מומא לענין
 10 אצילי בעדה. עד שתהא גדולה כשל עגל
 11 או קטנה כשל אוח. מכל מקום אין לו שיה
 12 בורע של ארון. **עניו** חסות — פירש
 13 בקונטרס: עגלות, כמו "כי הירוש"ה
 14 בסנהדרין (ק) גבי לבנה. "ירבנות" פירש
 15 בקונטרס: עגלות יותר מרבותות. ומזה
 16 כיון דתנא קילתא — כל שכן דלפת
 17 וכענין דלא קשה גבי תנא. דומעת דלפת
 18 וטרדות, ודלפת יותר מרבותות. וטרדות
 19 יותר מרדלפות. ושנא איצטרך למיתני
 20 כוליה, לאשמעינן דלא מפסילי משום
 21 מומא, אלא משום דאין שיה בורע של
 22 אחרן.

1 דחיוין למעלה — שעמדות במקומן בסדר, אבל כל שעה רואת למעלה. חדר
 2 למטה — עליה למעלה. דקיימן למעלה — בגובה המצח, שלא כשאר בני
 3 אדם. וקיימן כסדר, כלומר, והינן עמדות במקומן בסדר, אבל רואת את
 4 החדר את החדר, שעינו אחת רואת למעלה ועיניו אחת רואת למטה. **בעינו** —
 5 "ובלוי בעיני". רוחה ליה למבנה "דק
 6 בתלול", ואנא דיענא דלא שייכא אלא 1
 7 בעיני **איש עור** — מרוביא ד"איש". עור 2
 8 — משמע עטול ועיניו וליחנותו כלל. 3
 9 **מחסידיהא** — שחסדה מראיתו אבל 4
 10 רואה מקצת. וכן "שיליא". מחסרת 5
 11 המראה ואינו נשל. **מבלבליהא** — מן 6
 12 הפוסק סבירה ונבנס כשחור, ואינו מקבץ 7
 13 המראית כלל. **משנייהא** — שמשנות 8
 14 במעמדן, כגון למעלה או למטה, או רואה 9
 15 חדר ועלילה באחת. **כרויהא** — דאיה 10
 16 רואה. **אתיא מאיש** — הדני חרורו והמיס 11
 17 הקבועין כחיותא נביתו, ומפיק ליה תנא 12
 18 דבריותא "מאיש". **סבי שמי תני** רב 13
 19 יוסף **סני שמש** — ששנא את השמש, 14
 20 ואינו יכול לראת מקום שחמה וזרחת שם. 15
 21 **חד מדידהו וחד מדין** — שיש לו עין 16
 22 אחת בודא ועין אלו היושב נגדו, ועין 17
 23 אחת שלו. רב יהודה היה יושב כנגדו והיו 18
 24 עיניו משנות. **שכבנא** — שגבינו ארוכין 19
 25 ושכובין על עינינו. **עגלות**. 20
 26 **וצירניות** — עגלות יותר מתרסות. 21
 27 **דומעות** — משע. **דולפות** — יותר 22
 28 מדמועות. **מורדות** — יותר מדולפות, כמו 23
 29 (משלי כד) "דלף טורד". **תנא אף הוויין** 24
 30 **ולופיין והתמיין** — היו מום. **מדורדן** 25
 31 עינו. **ואי נבי מומין תני ליה** — לאי 26
 32 תנימין, מי היו מום. **הא לא פסילי**, 27
 33 מתנתין אלא משום מראית העין **אישתיי** 28
 34 **גדומי** — שרשין, חל היו מום. אלא משום 29
 35 מראית העין. **משנה מאביו** — כגון דיו 30
 36 ורגליו ושוקיו. **צימס צימע** — במתניתין 31
 37 מפרש לה. **לספוג** — שבהיותו סתומות. 32
 38 **גמרא עשר אבות** — קא סלקא דעתך 33
 39 באמה של. **כילי מום** — דגופו גדול 34
 40 מדרעותיו. **דחא כל אדם אין גופא אלא** 35
 41 **שלש אמות באמתו. באמה של קרש** 36
 42 **קאמינא** — דהיינו עשר אמות באמה של 37
 43 קרשים, דאורך הקרשים לא נמדד באמתו 38
 44 של משה. **הא דאנורן פביקא דלעיל** 39
 45 (מ"א): **אחת תורה של משע חצי אצבע** 40
 46 — לאו שיה משע משע אקמור. **דחאי של** 41
 47 **משה היהת** ויחידה מאר על אותה של קרש 42
 48 שתיקן משה. **באצבע קטנה** — אם חוטמו 43
 49 גדול לפי ששה אברין יותר מדאי, שכי 44
 50 רחב אצבע קטנה — היו מום. **דיכי** 45
 51 מעיטין ליה מדידן חוטמו לחוטם בני 46
 52 אדם ארוכין גופין כמות. **חויא** — אנוני 47
 53 ארוכות מאד עד שחפותו למטה. **במקדש** 48
 54 — ולא היו מום. **הוצמח והצימם והצמץ** 49
 55 — ומתניתין דחייב ליה באדם מומין, 50
 56 **קאמר לפי ששניו שיה בורעין של אחרן.** 51
 57 **זכרותן** — והיו עמם החתוב בתוך 52
 58 הקרשים. **זרות הטלפין היינו עמם** שבתוך 53
 59 הטלפין. **הא דחא כף הרגל. ואין פבין** 54
 60 **עליהם** — אם בהמת שאר קרשים שאינה 55
 61 כבוד — אינה נפית בכך. **דחא ליה מום** 56
 62 **נגור**, אלא לאפסילי. **נפדית עליהן** — 57
 63 **כסרא דאינום אינומי** — תרתיבן למעלה וטרשינו נשארו. **דאינום אינומי** — מי שייך בה אפילו פסלות פרה — איזומה. **גוד** — חיתוך. כמו (וינאל כ"ג) "גודו 58
 64 אלנא". **תרגמה יעירי** — דהיינו עמם. **האי ודקתין דחתיך** — מעליותו וזכותיותו. שיש בחדרו של קין כשחטם ושלש אצבעות שאין זכרות מגיע שם, ואם השירותא אין מגיע עד 59
 65 מקום הזכרות — דחתיך, אבל יותר מכאן פסולה. 60

ואין שותק מים לפי שכן רבים - פירש בקנטורס. דרך תלמוד חכם להיות צנוע באבלה ושתייה. והא דבסוק דמקום "כיצד עולין" (פסחים פ"ב, דף רחא בריה דרב נחן אשתי כמא בריה זמני ולא מדרא אפיה. וקמא תהום 'כלה' תמן, וקמא תהום שדרך לשתות בפני רבים אם חזרת פניו - היינו בשעת סעודה, דומיא דכלה. והבלכות דרך ארץ אמרינן דברבים ודף פניו - למה ארזי ושתיה מים. ר"ח

דנקט מים לפי שאין הולין לשתות כולם בניו אלא
האנא כלבד, אבל שאר בריים גרידו לשתות
ויהי עמו תמיא, דהכי קאמר. ורבינן גרידו לשתות
הצנועים שלא לשתות מים בפני רבים - לא
ליתו צנוע להטיל מים, שמא ישתן ויסתכן.
איתמר' איתיה בך עקר ולישתיה בזמן
שבביתוך - וזהו הדין דבך ולישתיה בענין
בכורה ומהלך מימין פדיו עריכין לנאת חזן מן
המתנה והדומק שלש פסוואת, כדאמר רב
ברא ורבינן (ע"ג) דראן נפיש לא בריהם ופיר
לפניהם אלא לאחריהם. היינו אפילו בקנטורס
דברפ"ק ומי ששתה' (ברכות כ"א) קומטא יחיד
היהך לך חזן למתנה ורענא' וכו' בקנטורס
שלא הוא התפקד עקרה לפני המקום בזמן
שאתה משים עצמך בכורה - פירש
בקנטורס. אלא הוא עקרה כשאתה מתפלל על
בנים. ור"ח. ור"ח דלכל פלוגא קאמר. כדאמר. שאין
היעלם מתקיים אלא בני ששמים עצמם בכורה.
דכתיב: 'ואם תבונה תשיעו ה' ויבני ששמים
עצמם כמי שארם. וכתוב: 'ואיבן חבו' ויהלך ארץ'
על בלימה' (חולין פ"טא).

לית שותק ארץ מים אל על (גם) כללי חזק ואלא
על גבי מקום קשה - הרך ומותר ודלא
בבבל, כדאמר בענין - משום דרזי מותר ודבבל
מותר. מיה עלעטם של נהר פרת. ודרך גזים
ללכת דרך היובלם לעין עיטם. ופדת מתשרב בכל
מינות שבועלם, כדאמר לקמן בפרק
(ג"ה) הניד ממיני פרת - אסור בכל מינות
שבועלם. ואפילו עינתא מודליא. איתמר. אלא בני
דדעו סולמי דענה. וסוכה (ג"ה) בני
אמרינן, דברין פורחא תביעי מיא - תדור סולמי
פרת. ויהי. ופאק על גב דסולמי פדת מתשרבין
בכל מינות שבועלם - אין פירוש אלא שבבבל,
דברישתא, דדרך היובלם של פרת מתשרב בעין
עיטם. וההושבעו כמאן דפרת הולך כגבול לארץ
שירא. אבל שאלתי לאדור טאריץ שיראל, ואמר
לך שירוד אמרין שיראל כלבל. וכן מובא לקמן
בפרק תשיעי (ג"ה) דאמרינן: מטרוא במערבא -
דדאק לומר דפרת. וכן פירש גם בקנטורס. ודוד
הדוק דמיה הולך כגבול לארץ שיראל
ניכר, כשגול דתרי מוחת דרי גשמים ומתרחב
דגרה לאחוריה מתוך ריבי גזים. ו"ח' איתתא
לא תיקום להדיא באפיניקא - אף על גב דמיה
גמולא עמתיא איבא חוצפא כשדאיתא במינות
והתינוק עמדי בפניה, והא דאן דרך אשה גלולא
עמדי לפני לא תקניטם ולא לודמיטם. כדמוכח
בפרק י"ב משתי' (ברכות כ"ג).

לרדי' הדרוקין פו לרדי ירקון - משמע הדרוקין
הדרוקין דרך מילי ניהו. ומיה, נראה שום
ענין אחר. ודרוקין כימות (ט"ב) העירובים לפני
צץ, כל שראיתיה לביאה - פניה מרובא. דאמר
סמוך לעבירה - הדרוקין.
בעל
אנטיגנוס' האי 'רוח אשך' מיבעי ליה! תני: שפראוי השוכין עקבר: מוצעין ומוסיפין ורושין.
44 - היינו כחשין' רבי חנינא בן אנטיגנוס לא תני כוש'. משנה מקיש בקרסוליו וקרבנותיו, ודחה מים 'מירוח' משמשת היא. ונרעין ומוסיפין - גורעין חרית 'מירוח', ואלף מי'אשך', ומוסיפין ח' במקום אלף על 'אשך', ואלף במקום חרית על 'מירוח', ודוד ונתקשה על לוח כשדוא מהלך. ובארבכותיו היינו איפכא. שרגליו עקמות לחור ומרחיק זה מזה, עד שארבכותיו מלמעלה העקמות עלפי פנים נוקטות זו לזו.

משנה דרין שוכבין - גדולים. נכפה - נופל מחמת חולי. אחת לימים - שאינו
נופל אלא פעם אחת לימים, שתבא לזמן קבוע. רוח קצרה - רוח שד. מאושבן
- ביצו גדולים. בעל נבר - וידו גדול. גמרא ואין שותין מים - דרך תלמוד
חכם להיות צנוע באבלה ובכתייה. והא דלחיל מים לא ליתו צנוע, שמא ימתן.
ויסתכן. ואיצטריבא ליה - לא יצטריבא ליה -
בשבתא דריליא - שלשים יום קודם
הרגל, דשואלין הורשין והיבכות הרגל,
כדאמרינן במגילה (ז"א). נניו ליה גלימא
- פרוס סרוס בינו לבין העם. אהדר עובדא
- דרוש שאסור להתנות מלהטיל מים על
שידה לו צנועה. את דאפשר לך -
לפרוש שדין מוקף שחשוב אתה. ואי יאצטריך
אינני אהניא ולא אפשר ליה - המתין
עד שילכו העם, ויסתכן, והיה עקור. חתקך
- מתוך: 'באומנה' - אפילו בתוך אונה
הייתי מטיל מים אם לא היה לי מקום אחר -
קודם שמתן, וכל שכן בפניה. ותופול לי
שרים עלקא - דקרתו לעל שבקש
להשתק ולא השתן ונמצא כריסו צבה,
מנאי דגשום המתנה ודוד להלמא עלקא
שתי, שקרין שנשאו' ז', לפיכך צבה כריסו
בשבת - שאינו יכול להטיל מים יפה
לארז כן, אלא שותת טהור טהיף, ודחיא
מחמת עיבוב שתן חזק ליה. בזמן
שבביתוך - שחשש עצמך בכמה. שלא
תהא צנוע בהטלת מים. שלא תהא
תפילך עקרה כו' - ובכשתרובו ועל
בנים תהא צנועה תפילך. בחמה -
שלא תמתין להטיל מים. לא על (גם) בלי
חם - בתוך עיבוב של מימי גדלים. לפי
שמשליכין אותו בנור בסמוך להם, ונחרות
בבל הלכין (ומתעבבין) ומתערבין בעין
עיטם כדמפרש. ולא על מקום קשה -
אינן בולעין, ורפול על חקיקה עד
שנשפץ למקום מדרון ונפולין לנהר. ואמר
רב תנן מדרוי דבבל - מקומות מדרון
גדול טובל בים השופרים, כדאמרינן
בבבבית טובא ונאם בפרק שלח (א"א), לא
תיקום להדיא באפי' ניקא - כשדא
מטלת אלא תעמוד ממש כנגד התינוקות
והרפחא דהא. [אניסא] - אם לעד אחר,
שאין משתנה בפני התינוק - לית לן בה.
עמוד - גדולים. הדרוקין - חולי מעים.
סילון - קטנים. דם רבה שותין רבה -
המרחב דם, שאינו דמק - מרובה שותין.
שבת דרע רבה - מי שיש לו אשה ואינו
משמש מטהו - מרובה צרע. (בבלי, רוח
שטות על ידי שד זהו כן בפלים. ומוסיפין,
הקין - היינו 'משוכב'. הניבתי - היינו
מפל בעל גבר. בניצוי - שביצו גדולים.
גני - גדול גדול. ועד קמא - עד גרל הניד
שידה פסול. משנה שנמרחו אשכיו -
שנמרחו ביצו. שתייה חשוכים - שביצו
נפוחים. שמראוי חשוכים - שדוא שחור
כבשיו. ולא בביתים משתייה כלל. גמרא
קשיא ליה ליבי ישמעאל - כלומר, לחבי
פלגי רבי ישמעאל אונא קמא - משום
דקשיא ליה. אם כן, בדשאין לא ביצים
משתייה קרא 'חסר אשך' מיבעי ליה! תני
שמרחו אשכיו - לחבי ונר שישמעאל
שנמרחו אשכיו. מפרווח אשך מיבעי ליה
ובלעל

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65

בבורות. פרק שביעי – מומין אלו דף מה עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזון)"
 קיש | תוספות

1 בעל הפיקין העיקל – כדמרפש עקיל ברישא – כל שהוא מקוף פרוסותו, כשיושב וחבצר פרוטו רגליו ולו, ואין ארבוותיו נוקשות לו, ושעומת כלפי דחי, 2
 פיקה יוצאה מגודלו – תחית כשר עגול כפיקה יוצאה מגודלו, עקבו יוצאה לאחוריו – כדמרפש בגמרא, ששוקו עומד באמצעו רגלו, וחצי הרגל עומד בפנים חצי 3
 לאחור, הרבות כשל אלו – שקלושתן תו כשל אתו, ואין ארבו יתר על רובן, עד הפרק – פרק האמצעי, למטה מן הפרק – הדינו למה הצפון, שמתווכן כולן ותתבה 4
 שיהו מסולקין – כשר יוצאה תורה, אם יש בה עצם פסול – הואיל ותתבה, שדין הוא מחוסר אבר שנמצא בו, ואם לאו – כשר, דלא חשיב אלא לתלות בעלמא, 5
 שיש בה עיקר – תורה וארבע – מירפא – שיש בה עיקר – 6
 בגמרא אמאי נקט להו, ומתניתין לישנא 7
 דקרא נקט, גמרא הקיש – היינו נמשק 8
 בקרסוליו, והקישלו – היינו פיקה 9
 יוצאה מגודלו, בעל הפיקין והשופנו – 10
 גרסינן, כבנות הרבה – תורה ופספיה – שלו 11
 שקורין קבילא גדולה מאד, פספיה – 12
 קלותשטביא – "למעלה" דבריתא היינו 13
 "למטה" דמתניתין, ובנפספתיה על גב הרד – 14
 שנפסרת – כשרי הארבעת, ושומד 15
 בשותרו – בה שריא קוני מתניתין דתשבי 16
 אבר, אם היה בה עצם און [הן] צפורין – 17
 ברותא נקט, אף על גב דאין בה פספיה – 18
 חשיב אבר, אם נספרת על גבי היד, משום 19
 כמנעו ובמשה באהל – ובגון שיש בה כשר 20
 קצת, ולא כוית, אלא כוית בה כוית שבה, 21
 אפילו אינה נספרת וא אן בה עצם – נמי 22
 היה משמא באהל, דהא כוית מן גמט משמא 23
 באהל, ואי לא היה כשר כלל, אפילו נספרת 24
 נמי דחשיב אבר – לא משמא באהל, לא און 25
 עצמות משמאן באהל אלא רוב גבין דארבן 26
 מנן או רובע חקב, אבל השתא דאיכא 27
 מקצה שבה – משמא אף על גב דליכא כוית 28
 הואיל ונספרת על גבי היד, וחשיב אבר, היינו 29
 אמרינן במסכת נדה בפרק "וצרא ודפ" 30
 (נ"ג), דאברים אין להם שיעור, אפילו פרות 31
 מכות מן הבילה ופחות מכות מן המת, 32
 ועולה למנין מאה עשרים – חיים 33
 אין בה כשר עולה למנין מאה עשרים 34
 וחמשה, אלא רוב בנין אבר חמשה, דאברי 35
 המת מאתיים ארבעים ושמונה, ורוב מנין 36
 של מת משמא באהל, ובנספרה, דאי לא 37
 קיימא שורות האצבעות – לא חשיב אבר, 38
 הואיל ובא בה צפור, רבינו תנודל – רב, 39
 ואינה נספרת כאהל – ובאינה נספרת, 40
 כדמרפש, דאיכא תרתי לגיירטתא: אין בה 41
 צפור, ואינה נספרת, אבל יש בה צפור – 42
 משמאה, ואף על גב דאינה נספרת, הכי תנן 43
 בפרק "בא סימן" (דהמטא), כדברי נביאות 44
 – שאין צרכין לית טעם לבנותא, לפי 45
 שבלא שום שומעין להם, כך הם לא תנו 46
 טעם לדבריהם, ואף על פי שאין בהם רובע 47
 חקב מטאים – באהל, ויגוי אודות תנין 48
 לה, הואיל ורוב נמוחו מגדול – דהרוחו 49
 הגובה אשה גדול, שאינו נכנס באברים, דשני 50
 שוקיים וידך אחו ירוח רוב גובה הגוף כלא 51
 הראש, ולגביו קנה המת לא חשיב אבר, 52
 בברייתא אהלתא, דקניא דחזו אבני – 53
 השוקיים היררכיים הגוף והשררה, נוסח 54
 אחר: "הואיל ורוב בנינו גודל" רסנין, והכי 55
 לשנא לתוספתא, בגדול – בגובה, מניינא 56
 אחיה השומעין – בתמיה, וכוון דמאתים 57
 ארבעים ושמונה אברים – פשטא דרובא 58
 הוי מאה עשרים וחמשה חסר שאין בו אלא 59

ובעל הפיקים, העיקל. איהו העיקל – כל שהוא מקוף פרסותיו ואין ארבוותיו נוקשות לו, פיקה יוצאה מגודלו, עקבו יוצאה לאחוריו, ופסותיו רבות כשל און, אצבעותיו מורכבות זו על זו, או קלותות למעלה עד הפרק, כשר, למטה מן הפרק ותתבה – כשר, היה בה יתרת ותתבה, אם יש בה עצם – פסול, לאו – כשר, יתר בידיו וברגליו שיש גוש עשירים וארבע – רבי יהודה מכישר, והקמים פסולי, השולש בשתי ידיו – רבי פוסל, והקמים מכשרין. גמרא תנו רבנן: "שקר רגל" – אין לי אלא שקר רגל, מגון לרבות הקישון העיקל והקילון תלמוד לומר: "או שקר רגל". תנא: בעל הקישון והשופנו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: בעל הפיקין – שיש לו כסות הרבה, שופנו – שאין לו כסות כל עיקר. פיקה יוצאה מגודלו ועקבו יוצאה לאחוריו. אמר רבי אלעזר: שדון יוצא באמצע רגלו. פסותיו רבות כשל און. אמר רב פפא: לא תימא דמריפה ולא סריקא, אלא פיון דמריפה אף על גב דסריקא. אצבעותיו מורכבות זו על גב זו או קלותות. תנו רבנן: "שקר ד" – אין לי אלא שקר ד", אצבעות מורכבות למעלה או קלותות למעלה מן הפרק ותתבה. – והאמר רבי יוחנן: אלא: אין לי חקב, מגון תלמוד לומר: "או שקר ד". יתרה בו יתרת ותתבה, אם יש בה עצם – פסול, ואם לאו – כשר. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: והוא שנפסרת על גבי היד. תנו רבנן: יתרה שיש בה עצם, ואין בה צפור – מטמא כמנעו ובמשה, ומטמא באהל, ועולה למנין מאה ועשרים וחמשה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ובנספרת על גב היד, אמר רב חסדא, דבר זה רבינו הגדול אמר, הקמים יתרה בעורו: יתרת שיש בה עצם ואין בה צפור – מטמא כמנעו ובמשה, ואין מטמא באהל. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ובשאינה נספרת על גב היד. אמר רבי יוחנן: עשו דבריהם דבריה נביאות; מה נפשך, אי אבר הוא – באהל נמי מטמא, ואי לאו אבר הוא – כמנעו ובמשה נמי לא ליטמי! אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב אחא: מאיום עצם פשעורו נענו בה, רב פפא אמר: גזירה שאינה נספרת אפוני נספרת. – אי, אהי, שאינה נספרת – באהל נמי תטמא! עבדו רבנן הפיקרא, כי היכי דלא לישרפו גליתיהו תרימי וקושייהו. תנן הריהו: רוב בנינו ורוב בנינו שם למ, אף על פי שאין בו רובע – כמאין, תנו רבנן: איהו רוב בנינו – שני שוקיים וידך אהד, הואיל ורוב גובהו מגדול. איהו רוב בנינו – מאה ועשרים וחמשה. אמר ליה רבינא לרבא: תנא מניינא אתא לאשמועינן – קא משמע לן פדתנאי: חסר שאין בו אלא מאתיים, ויתר שיש בו מאתיים ושמונים ואחד – כולן עולין למנין מאה ועשרים וחמשה, ויל בתר רובא דאנישי אמר רבי יהודה אמר שמואל: מעשה בתלמידיו של רבי שמעאל ששלקו וזנו אתה שנתתיבה שריפה למקד, כדקו ומצאו בה מאתיים וחמשים ועינים. אמר להם: שמוא באישה דרקתם, שחוסין לה כהתוב שני צירים ושני דלתות! תנאי, רבי אלעזר אומר: כלם שצירים לבית – כך צירים לאשה, שנאמר: "ותכרע ותלד כי נהפכו עליה צידה". רבי יהושע אומר: כלם שדלתות לבית – כך דלתות לאשה, שנאמר: "כי לא סגר עליה כמני". רבי עקיבא אומר: כלם ששפתה לבית – כך מפתח לאשה, שנאמר: "ויפתח את רחמה". לרבי עקיבא קמאי דתלמידיו רבי שמעאל – דלמא אידי דיוכרא – אתמותי ומתמה. אמר רב: וכלן אין מוטמאין באהל, שנאמר: "זאת השקאל אדם כי ימות באהל" – דבר השועה לכל אדם. אמר ליה אביו: ובאיש לילא והכתוב: "צירים אהוני צירי וילדה!" – צירי כשר – והכתוב: "אדני כפרארה הקפו צירי!" – הקא נמי צירי כשר. הכי נמי מוספריא, דאי לא תימא הכי – מאתיים וארבעים ושמונה היכי משפחת לה לא באיש ולא באשה! 60
 מתאים – שנברא חסר בכל די כשר אצבע, והדינו שמונה אצבעות, ובכל אצבע שני עצמות, כך מפרש במסכת אהלות – הרי חסר מן האצבעות ארבעים ושמונה, ולא נשתיריו אלא מאתיים, ויתר שיש בו מאתיים ושמונים ואחד – כגון אשה שנבראת יתירה ארבע אצבעות בכל די ורגל, והרי ארבע אצבעות יתירין חסר עשרים וארבע אצבעות יתור, ואבא שיש בן צירין ושני דלתות מפתח, כדמרפין לקמן – הרי עשרים ותשעה באבין יתור, וחסין על מאתיים ארבעים ושמונה, ומאיה מאתיים שבעים ושבעה, וארבעות התורתין אל ידנא דהכי מותרין, ודאי אין בכל אצבע אלא שני עצמות כך הכל, לא שורש לא ענף, והכי מפרש באהלות, כולן עולין למנין מאה עשרים וחמשה – ובאשה שיש צירין ושני דלתות מפתח, ומשמעין מיהו, דאף על גב דנבראתה עשרים וחמשה אל חיור והרי דרדיה, דהא מאתיים ושמונים ואחד הוי לו – אפילו הכי ויזי מאה עשרים וחמשה רובא, וגבי חסר נמי, אף על גב דהוי רובא דרדיה נמא ואחד, אפילו הכי לא חשיב רובא כלא מאה עשרים וחמשה, צירין – כרדושי, לרבי קיבא – מפתח הוי לו מאה מאתיים חמשים ושלושה, וקשיא לתלמידיו רבי שמעאל, דלא נמצא אלא מאתיים חמשים ושנים, אידי דיוכרא – המפתח, אימתו אימתו מאתיים חמשים שיקיב, וכוין – לא תימא חסר, אלא מוטמאין באהל, האבר פניו עצמו של עילוי בשר קצת, צירי כשר – תירווצה הוא, לא חשיב אבר כלא עצם, וישת

1 **ובשאר** דברים המשברים דלא רבי יהודה - זה דהניא בסוף פרק קמא
2 דבחים (ד.ה.) זר ואונן ושיכור ובעלי מום - בקבלה ובהולכה
3 ובוריקה פסול, יש לומר: אמאי נקט שיכור? והה' ליה לומר: תשייזין ופרעני
4 ראש ואומר דהחכם רב חיים כהן נשמתי עון, ודמי בשאר דברים המשברים,
5 וכרבי יחודה, עבדה, דמחיל עבדה, כדבביתא
6 שיכור דהבא בשאר דברים המשברים -
7 **הניחא** למאן דאמר צריך לפרט בו -
8 מלוגתא גיהא דרב מתוך רב פפא
9 בפרק "השולח" (גיטין ל.ה.ב.) ונראה
10 דהלכתא כרב פפא דצריך לפרט, בהרתא
11 הוא, ואפילו רב פפא דפרקי דפרט, הוה רב
12 "שתי" במקום "רב פפא" - אין הלכה כרב
13 תנמן, דלענן לענן דינא אתשיל להיין
14 אלמנה הבאה לגבות כתובתה, אלא לענין
15 איסורא אישטיל, כדמשמע בתלמוד, דהא קאצטרי
16 ואי אמרת דצריך לפרט וימנן דגואן ליה
17 לבידוריה, ורב הונא נמי שוהא ליה
18 בחבמה ובמנין, קסבר נמי דתם צריך לפרט
19 **הניחא** למאן דאמר נדר שהודר ברבים
20 אין לו הפרה - פירש בקונטרס:
21 פלוגתא במסכת גיטין ב'השולח טו'
22 "אשתו" (במא, א.) בני מוציא את אשתו
23 משום נדר, דקאמר רבי יהודה: כל נדר
24 שיעדו בו רבים - לא חיזור, דאיכא
25 פרימונה, שבהוה נדר שאין לו חיזור.
26 ושלא יעדו בו רבים - חיזור, דלא חישי
27 לקלקולא, וזהו אהבה מנול דפליגי בין
28 עליה דרבי יהודה דרבי, דקסבר ין
29 הפרה? דלמא לקלקולא לודו פליגי
30 ובהויא שמעתיך דהתם נמי פשיטא ליה
31 להתלמוד דקסברי רבי יש' לו הפרה,
32 דקאמר רבנן, אטו דתם מי חיילא שבעה
33 עליהו כלל ובי תימא: מרלא מפלגי רבנן
34 כי יעדו בו רבים ללא יעד, בעל ענין אל
35 חיזור, דהיחשין לקלקולא - אלמא יש' לו
36 הפרה. הא לא מפלגי נמי בדעת הרבים,
37 ואף על גב דאיכא פלוגתו, דמה נפקין אן
38 לו הפרה כלבלי עמאנו וכו' לפרט: דעל
39 דעת רבי ודלא איירי כלל, אל אינדו
40 אל רבי יהודה - אין לחוש אם לא
41 פירשו, אף על פי שיש חלק, אבל בהודר
42 ברבים, שחולק רבי יהודה: אם איחא דאין
43 לו הפרה - לרבנן נמי הוה לפרושי לחלק
44 ולומר איכא מדרבי יחודה, ועוד, כי בעל
45 דעת רבים אמר אל למימר שיש לו הפרה
46 מדעתם של אותם רבים שנודע על דעתם,
47 או לרבי מצוה שיש לו הפרה, ולכח' לא
48 פסיק ליה למימניו דעל דעת רבי שיחזור.
49 למאן דהיחש לקלקולא, ודעמינש שיש לו
50 חתו ואיכא לקולא, אבל ברבים - אין
51 לו הפרה, לא כשם לרבי מצוה ולא כשם
52 לרבי השמות, בשום ענין אן לו הפרה.
53 תדע, דמעשה דבעמינש דלרבי מצוה היה.
54 **דמרירינן** לו על דעת רבים - ואם
55 תאמר: ריש "השולח" (שם)
56 (ל.ה.) גבי אלמנה שהתקין רב שמעון בן
57 ונלילא שתוא נדרתא ליתמינש כל מה
58 שיריבו בו, וקאמר רב הונא: כל שנו אלא
59 שלא ניסת, אבל לא ניסת - אין מדרתא אותה,
60 דמיפר לה בעלה אפילו נדרה ברבים.
61 ואמאי? אכתיבי נדרי אנתה על דעת רבי שאין
62 לו

ושית ידויה ושית דבריעה - בידו אחת וברגלו אחת היה יתר, ולא בשתיקה,
במותק יתמעטו ממזוי ותניי משוראל - כל ממזרים שבישראל יהיו כמותק,
ויהיו נביחין שטתפא ספרלה קו, ולא ידבקו בוק, **איכא בריל** - ששומח' עוקר
רגל השמאל חלה, מה שאין דרך בני אדם, קר. איטר ביד פסול דאכתי "ושבל
אבעי", כל מקום שדמי "אבעי ריבון"
- אינו אלא ימין (ותבין ד.ה.א.) ואיטר
דרגל גמי - "לעמוד ולשרת" כתיב, כדרך
שפרש מירדה, דעיקר בימין, **דמי סבר**
כחישותא אתחלא - ליה בימין, **משנה**
הכוי ותחיוהו ותלבקו ותקפוי -
מפרש בגמרא, ובעלי נענים מהורים -
כגון ספחה, דאי נענים טמאים - לא
איצטרך לזמניה, דאפילו אכתיבי דעודה
הוי חיבי כרת, התלולין - כגון תחיתות
בשר ויבנות ותולות להם, **במזא סומקא**
- ריש בלע, לוקייני - טלאים לבנים הוי,
לסתקא רגילי איכש למקריה "גזאוי",
באיכא שמישה סניא - דארוך הוא דק,
שינוי עבה לפי אורכו, ולפי שדק הוא -
אינו יכול לסבול קומתו, ובנפך, ונראה כמו
שחליתו שמוטות. **בוהק** - כשם ביות.
במזא - שחור בקיורה, חבירי שגילוי
מסתב שבת (ק.ו.א.) ופקקי את המאור
בספיח, שיכור בתמייה, אחילי אחיל
עבדה דכתיב ויקרא י' יין ושכר אל
תשת', וכתיב בתריה: "לחבדיל בין הקודש
ובין החולין וכו', **בחיז מוסיין מרורין בני**
לבוש השביעי - וקנתי ליה בזה מומין האדם
מחמת שאין שוק בבורו של אחין, דאמרין
בריש פורקין דלא מחלי עבדהו ודלא **כרבי**
יחודה - דמשוי לשאר דברים המשברים
דון יין מחלי עבדה, דאמר ברבא מסכת
כריתות (ג.ב.) על הדין במיתה, ועל שאר
משברים באחרת, ונפקא לן מי שבישר אל
תשת', וכתיב בתריה: "לחבדיל בין הקודש
ובין החולין", אלמא לרבי יהודה שאר
משברים מחלי עבדה, **הניחא אבל רביה'**
קעיליה - הגדילה באותו מקום ומשברת
כיו, **רבש** - מירד מלבו, כשם ששולקין
כחיה, חיבי מלקוח, כרבי יהודה מקומיין לה
בפרק "אמר לו" בכריתות (שם) דקאמר
התם: כש שאר משברים באחרת דלא
תשת', וכיון דכתיבי שאר משברים - מחלי
עבדה, דהא כתיב "בין הקודש ובין החולין",
עבדהו דלא חשיב ליה גבי הדין דמחלי
עבדהו, דלא רבי יהודה, **משנה אוהו**
ואת בנו - פסול לקרן, ומדחס זמן הוא,
והנשא נשים בעבירה - אגורה חלוצה,
נמרא קרא אשתו - אגורה נשואים
- הא הבן או בת, נודר ועוקב - אף על
51 פי שיתעין לא יורש, ממנה לעבד משברו
52 של חתונה ממנו והוא ממנה, **דלא פירש**
53 - הבא לחתני נדרו, צריך שפרט על מה
54 נדר, ביה שמע דמשום דספרלה לו נדר - לא
55 שו נדריה, נדר שהודר ברבים - פלוגתא
56 היא במסכת גיטין (מ.א.) גבי מוציא את
57 אשתו משום נדר, ב'השולח טו'. והוי

1 **יתר פדיו וברליו**, אמר רבי יצחק: ושניהם מקרא אחד
2 דרשו: "ותיה עוד מלקמה", וכתיב: "ויהי איש מרזן אצבע
3 ויהי אצבע רגליו שש ושש"; מר סבר: בגנותיה משתעי,
4 ומר סבר: בשבחה משתעי, אמר רבה: מה לו דכתיב "שש
5 ושש עשרים וארבע מספר" צריכי, דאי כתב רחמנא "שש
6 ושש", הוה אמנא: שתי ידיה ושתי רגליה אצבע - כתב:
7 "עשרים וארבע", ואי כתב "עשרים וארבע", הוה אמנא:
8 הוא תמיש מהיא גיסא ושבע מהיא גיסא - כתב: "שש
9 ושש", "מספר" - בנספרת על גבי ידו, תניא, אמר רבי
10 יחודה: מעשה גאון אחד שבא לפני רבי מרזן, יתר פדיו
11 וברגליו שש ושש עשרים וארבע, אמר לו: במוחך ורבה
12 בישראל! אמר לו רבי יוסי: משם ראיה קך אמר לו: במוחך
13 יתמעטו ממזוי ותניי משוראל, "השולט בשיני ידיו", תנו
14 רבנן: איכר, בין פדי בין ברגל - פסול, השולט בשיני ידיו -
15 רבי פסל וחקמים מכשירין, מר סבר: בחישותא אתחלא
16 ביומין, ומר סבר: בריחא אתחלא כשמאל, **משנה הכושב**,
17 התיור, ולתקלי והתפס, והננס, והחוש, והשומה,
18 והשיבור, והעקל, ונענים מהורים - פסולין פאדם וכשרים
19 בבהמה, רבן שמעון בן גמליאל אומר: שומה מן הבהמה
20 אינה מן המוכרח, רבי אלעזר אומר: אף בעלי הדלדולין -
21 פסולין פאדם וכשרין בבהמה, **נמרא מיש** - אוקמא
22 ניהור - חיוורא, לבקן - סומקא, - איני והא יהוה דאמר
23 להו: "מאן בעי לוקאני", ואשתבח חיוורא: אלא - מיש -
24 אוקמא; ניהור - סומקא, פדאמרי אינשי: "סומקא נתיא",
25 לבקן - חיוורא, כההוא דאמר להו: "מאן בעי לוקאני",
26 ואשתבח חיוור, "קפה". תנו רב יודי: גבוה - איני והתני
27 רבי אבהו: "אני שמקדוש ברוך הוא משתבח בעצלו קומה
28 שגאומי" ונעני השמרתה את האמרי מפניו כשם
29 ארום גבוה! אמר רב פפא: פאיכא שמטיה סניא, אמר
30 ריש לקיש: גבוה לא ישא גבוהות - שבא יצא מן תורן,
31 ננס לא ישא ננס - שבא יצא מהם אצבעי, לבן לא ישא
32 לבנה - שבא יצא מהם בוחק, שחור לא ישא שחורה -
33 שבא יצא מן ספוחי, "החוש השומה והשבור" - שבור -
34 מחיל עבדה, כהדי מומין דמחילי עבדהו בעי למיחשביו:
35 בשאר דברים המשברים, דלא כרבי יחודה, תניא: אבל
36 **בדילה קעיליה**, ושתה חלב או דבש, נכנס לתמייה - חיבי,
37 **משנתה אלו פשרין פאדם ופסולין בבהמה**: אוהו ואת בנו,
38 מרובה, ויוצי דוקן, ושענבךה כקן עבירה, ושהמית את
39 האדם, והנשא נשים בעבירה - פסול, עד שידורקה הנאה,
40 והמטמא למתים - פסול, עד שקבל עליו שלא יהא מטמא
41 למתים, **נמרא** "ואלו פשרין פאדם", מאי ב'אוהו ואת
42 בנו? אילימא אהרן ובניו, דכתיבה תיש ובנו, מי הניח
43 ותניא: "אוהו ואת בנו" נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים! אלא תישיה ונכה, דכתיבה נקא כהנת
44 ונכה, כהנת פת עבדה היא - לעולם אהרן ובניו, דכתיבה נקא תיש ובנו; אמרי פמענרא משמיה
45 דרבי יוסי פר אבין: ערא אמה - תנינה היא, ותניא: "אוהו ואת בנו" נוהג בנקבות ואינו נוהג
46 בזכרים, תנינה אומר: נוהג בזכרים ונקבות, והנשא נשים" כו', תנא: נוהג ועובד, יורד ומגשר, וליחוש דלמא אול לבי חכם ושרי ליה?
47 **קסבר**: צריך לפרט את הגדר - ותיחא למאן דאמר: אלא למאן דאמר: אין צריך לפרט את הגדר, מאי איכא למימר
48 **דמרירינן** ליה ברבים, - התיחא למאן דאמר: נדר שהודר ברבים - אין לו הפרה, אלא למאן דאמר: יש לו הפרה, מאי איכא למימר - דמרירינן
49 **ליה**

46 **בזכרים**, תנינה אומר: נוהג בזכרים ונקבות, והנשא נשים" כו', תנא: נוהג ועובד, יורד ומגשר, וליחוש דלמא אול לבי חכם ושרי ליה?
47 **קסבר**: צריך לפרט את הגדר - ותיחא למאן דאמר: אלא למאן דאמר: אין צריך לפרט את הגדר, מאי איכא למימר
48 **דמרירינן** ליה ברבים, - התיחא למאן דאמר: נדר שהודר ברבים - אין לו הפרה, אלא למאן דאמר: יש לו הפרה, מאי איכא למימר - דמרירינן
49 **ליה**

לְקַט לְשֵׁלַח לַחֲבִירוֹ – פֶּטוּר. רַב אָמַר: הוּא אָסוּר לֹזְכֵל. רַבִּי שִׁימִי אָמַר קוֹמִי רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: מַה דְּאָמַר רַב – בְּשֵׁהֲכֵנִיסוּ לַחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה. כְּרַבִּי מֵאִיר.

אָמַר רַבִּי מְנָא: מוֹתֵינִיתָא אַמְרָה בְּזוּ! לְקַח בְּמַחוּבָּר לְקַרְקַע – פֶּטוּר. הָא בַּתְּלוּשׁ – חַיִּיב. מַאֲן אֵית לִיה מְקַח מוֹכֵל בְּפִירוֹת שְׁלֵא נִגְמְרָה מְלֵאכְתָּן? לֹא רַבִּי מֵאִיר?!

[דף כ"א ע"ב]

רַבִּי חֵייה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי יוֹדָה הִיא! וְתַנִּי בְּזוּ: רַבִּי יוֹדָה אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי לְעִזּוֹר בְּזוּ עֲזָרְיָה: אַף הַשּׁוֹלַח לַחֲבִירוֹ עֲטִינִין וְשִׁתִּילִין וְחִבְיִילִי תִלְתָּן – לֹא יֵאכֵל עַד שְׁוִיעֶשֶׁר, שְׁכֵן דְּרַף בְּגִי אָדָם מִשְׁלַחִין לַחֲבִירֵיהֶן מְבָלִים בְּדָבָרִים הַלְלוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּזוּ לְקִישׁ אָמַר: אֲפִילוּ חֵבֵר שְׁשִׁילַח לַחֲבֵר – צְרִיף לְעֵשֶׂר.

חֲבֵרָיִיא בְּעֵיִי: נִיחָא עִם הָאֲרִין – חֲשׂוּד. חֵבֵר – חֲשׂוּד? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְכִי עִם הָאֲרִין גְּבִי תְרוּמָה לֹא פְחָבֵר הוּא? אֵלָא בֵּינִי, נִהְגּוּ בְּגִי אָדָם לְהוֹיֵת מִשְׁלַחִין לַחֲבֵרֵיהֶן מְבָלִים בְּדָבָרִים הַלְלוּ.

וְלֹא שְׁנֵיִיא בִּין לְזָרַע, בִּין לַחֲבָרָה, בִּין לַחֲוֹצָה לְאֲרִין? תַּמָּן תַּנִּינִין: לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מִשּׁוּם פֶּאֶה וּפֶטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂרוֹת – עַד שְׁיִמְרָתָה, וְכֵא, אֵת אָמַר חֵיזִין! תַּמָּן – הוּא מְבָקִיר עַל הַכֹּל, בְּרַם חֵקֵא – הוּא מְבָקִיר עַל הַגִּידוּלִין.

וְהֵא תַנִּינִין: חוּץ לְאֲרִין, שְׁנֵיִיא הִיא חוּץ לְאֲרִין בִּין לְעִיקָר בִּין לְגִידוּלִין? כֵּא לֹא שְׁנֵיִיא בִּין לְעִיקָר בִּין לְגִידוּלִים.

עַל דְּעֵתִיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּזוּ לְקִישׁ דּוּ אָמַר: מְבָל – בְּטַל בְּרוּב, נִיחָא. עַל דְּעֵתִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן דּוּ אָמַר: אִין הַטְּבָל בְּטַל בְּרוּב – וְיִמְתִּין עַד שְׁיִגְדִיל וַיַּעֲשֶׂר לְפִי בּוּלוּ!

[דף כ"ב ע"א]

אוּ נִימַר: מַה פְּלִיגֵי רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּזוּ לְקִישׁ? בְּטַבְּל שְׁנַטְבַּל דְּבַר תּוֹרָה. אֲבָל בְּטַבְּל שְׁנַטְבַּל מוֹדְבְּרִיָּהֶן – כֹּל עֲמֹא מוֹדֵי שְׁהַטְבָּל בְּטַל בְּרוּב.

הַתִּיב רַבִּי כֵּא בַר בַּהֲן קוֹמִי רַבִּי יוֹסִי: וְהֵא תַנִּינִין: בִּיּוֹצָא בּוּ, זִיתִי מְסִיק שְׁנַתְעָרְכוּ עִם זִיתִי נִיקוּף, עֲנָבִי בְּצִיר עִם עֲנָבִי עוֹלָלוֹת. וְלֹא מְבָל שְׁנַטְבַּל מוֹדְבְּרִיָּהֶן הוּא? אָמַר רַבִּי מְנָא: קוּימְתִיָּה בְּשִׁמְן זִיתִי מְסִיק שְׁנַתְעָרְכּוּ עִם שְׁמֵן זִיתִי נִיקוּף.

אָמַר רַבִּי מְנָא: לֹא שְׁנֵי אֵלָא לְזָרַע, הָא לֹזְכֵל – פֶּטוּר.

רַבִּי חֵיִיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שְׁנֵיִיא בִּין לְזָרַע בִּין לֹזְכֵל – חַיִּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא גוֹרְנֵן. אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָה: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכַנְסֵן מִן הַשְּׁנֵי לְעֵנִי, וּמִן הַעֲנֵי לְשֵׁנִי.

רבי יוחנן בשם רבי ינאי: ערימה של בצלים שהשרישה, התולש מהן בשבת – פטור, שאינו רוצה בהשרשתן. אמר ליה רבי שמעון בן לקיש: מאי איכפלה שבת גבי מעשרות [טהרות]? לא תנינן אלא אינו הויש לא משום בלאום, ולא משום שביעית, ולא משום מעשרות, וניטלין בשבת!

[דף כ"ב ע"ב]

אמר רבי זעירא לרבי אבהו: המי מה אמר! לא אמר אלא מאי איכפלה שבת גבי מעשרות, הא שביעית – איכפלה! שאם היה רוצה בהשרשתן – שהן אסורים משום ספיהין, ואם לאו – מותרין משום ספיהין.

אמר רבי מיישא לרבי זעירא: ודא היא דרובא, אלו תני בצל יחידי – יאות.

השרישו בקופה – הרי הן בהזקתן למעשרות ולשביעית. ואם היו טמאים – לא עלו מידי טומאתן.

השרישו בעלייה – הרי הן בהזקתן למעשרות ולשביעית. ואם היו טמאין – עלו מידי טומאתן.

"בהזקתן", ואת אמר: "עלו!" רבי יוסי בשם רבי לא: התורה ריבתה בטהרת זרעים. מאי טעמא? (ויקרא י"א, לו) וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא.

תני: לא יתלוש. עבר ותלוש, אית תני תני: חייב. אית תני תני: מותר. מאן דאמר אסור – מתיר.

מאן דאמר חייב? פטור, ניהא. דלא צורכה דלא מותר. רבי שמעון בן לקיש אמר חייב.

הַלְבָּה ב'

מתני' לא ימכר אדם את פירותיו משבאו לעונת המעשרות – למי שאינו נאמן על המעשרות.

ולא בשביעית – למי שהוא חשוד על השביעית.

ואם ביכירו – נוטל את הפירות ומזכר את השאר.

לא ימכר אדם את תבנו ואת גפתו ואת זגיו – למי שאינו נאמן על המעשרות להוציא מהן משקין.

ואם הוציא – חייב במעשרות.

[דף כ"ג ע"א]

ופטור מן התרומה. שהתורם – בלבו על הקומעים, ועל הצדדין, ועל מה שבתוך התבן.

הלוקח שדה ירק בסוריא, אם עד שלא בא לעונת המעשרות – חייב. ומשבאו לעונת המעשרות –

פטור, ולקט בדרבו והולך. רבי יהודה אומר: אף ישכור פועלין וילקט.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בזמן שקנה קרקע. אבל בזמן שלא קנה קרקע,

אף על פי שלא באו לעונת המעשרות – פטור. רבי אומר: אף לפי חשבון.

גמרא ביני מתניתאי, לא ימכור אדם את שדהו. רבי שמעון מתיר, מפני שהוא אומר לו: הרי מכרתי את שלי, צא ותבע את שלך. עבר ומכר – מעשר ואוכל, ואינו מעשר מה שהוא מוכר, ואין אנו אחראין לרמאין.

תני: לא יתרום. עבר ותרם, רבי ברכיה אומר: יפה כהו. רבי מנא אומר: לא יפה כהו. אותה התרומה שהוא מפריש – טובלה למעשר.

רבי חנניה חכרון דרבנין בעי: תרם על פירות הפרי אחד בששים, שהיא אחד מששים ואחד, על הקומעין ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן?

אמר רבי יוסי: ולא מתניתא היא? שהתורם, בלבו על הקומעין ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן? כלום צריכה אלא ביתר.

תני: שדה שהביאה שלישי לפני גוי, ולקחה

[דף כ"ג ע"ב]

ממונו ישראל, רבי עקיבה אומר: התוספת – פטור. וחכמים אומרים: התוספת – חייב.

רבי אבינא, עולא בר ישמעאל בשם רבי לעזר: אף חכמים לא חייבו בתוספת אלא לשעבר. שאם היה שני – שני. עני – עני.

תני, רבי יונתן בי רבי יוסי אומר: מניין לתבואה שהביאה שלישי לפני ראש השנה – בונסה אותה בשביעית? תלמוד לומר (שמות כג, י): ואספת את תבואתה בשביעית.

רבי אבינא, עולא בר ישמעאל בשם רבי לעזר: אתיא דרבי יונתן בי רבי יוסי – בשימת רבי עקיבה רבו. כמה דרבי עקיבה אומר: אחר שלישי הראשון את מהלך, כן רבי יונתן בי רבי יוסי אומר: אחר שלישי הראשון את מהלך.

אמר רבי זעירא לרבי אבינא: תרתין מילין אתון אמרין, ואינון פליגין הדא על הדא. הכא אתון מרין: אף חכמים לא חייבו בתוספת אלא לשעבר, שאם היה שני – שני. עני – עני. והכא אתון מרין: אתיא דרבי יונתן בי רבי יוסי – בשימת רבי עקיבה רבו! אי דאתיא דרבי יונתן בי רבי יוסי בשימת רבי עקיבה רבו, כמה דרבי עקיבה אומר ספיהון תורה, כן רבי יונתן בי רבי יוסי אומר ספיהון תורה.

הביאה פחות משליש לפני שביעית, ונכנסה שביעית – אסורה משום ספיהון, ולא חלה עליה קדושת שביעית, שפבר היו עשבים ולא חלה עליהן קדושת שביעית.

הכִּיָּאָה פְּחוֹת מִשְׁלִישׁ לִפְנֵי שְׁמִינִית, וְנִכְנְסָה שְׁמִינִית – מוֹתֶרֶת מִשׁוּם סְפִיחִים, וְחָלָה עֲלֵיהֶן קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרִיהוֹן מְרִין: מוֹדִים תְּחָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָה בְּסִדְרָן שֶׁל שָׁנִים, שְׁאֵם הָיָה שְׁנֵי – שְׁנֵי, עָנִי – עָנִי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִבְקַר וְהַקְדֵּשׁ בְּסוּרְיָא – מִחֲלוּקַת רַבִּי עֲקִיבָה וְחֲכָמִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מוֹדִי רַבִּי עֲקִיבָה לְחֲכָמִים בְּחֻנְמָה וְהַשְׂרָשָׁה.

[דף כ"ד ע"א]

זָרַע בְּחוֹרְבָה וְהִכִּיָּאָה שְׁלִישׁ וְסִיפֵד עַל גְּבֵה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה – הַתּוֹסֶפֶת חַיִּיב. וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבְּבַנָּן – הַתּוֹסֶפֶת פְּטוּר.

זָרַע בְּפִית וְהַעֲבִיר הַסֶּכֶד, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה – הַתּוֹסֶפֶת פְּטוּר. וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבְּבַנָּן – הַתּוֹסֶפֶת חַיִּיב.

וְאִם בְּחָלָה בֶּן מִחֲלוּקַת רַבִּי עֲקִיבָה וְחֲכָמִים? מַה אַתָּה בְּעֵי מַרְבֵּי עֲקִיבָה? דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: פִּירוֹת הוֹצָה לְאֶרֶץ שְׁנַכְנְסוּ לְאֶרֶץ – חַיִּיבִין בְּחָלָה. אִין יִסְבּוֹר רַבִּי עֲקִיבָה כְּרַבִּי לִיעֶזֶר, יֵאוֹת אֶת מִקְשֵׁי.

רַבִּי בּוֹן בַּר חֲזִיא בְּעֵי קוּמֵי רַבִּי זְעִירָא: זָרַע בְּעֶצִיץ שְׁאִינוּ נְקוּב וְנִקְב, אָמַר לִיה: עֲכָשִׁיו נִקְב.

אָמַר רַבִּי אֲבִין: אֲתִיָּא דְרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל בְּשִׁיטַת רַבָּן גְּמְלִיאֵל זְקִינוּ. דְּתַנִּינוּ תַּפְּסִין: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲרִיסִין לְגוֹים בְּסוּרְיָא – רַבִּי לִיעֶזֶר מַחֲיִיב פִּירוֹתֵיהֶן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלְשְׁבִיעִית, וְרַבָּן גְּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. רַבִּי אֹמֵר: לְפִי חֲשׁוּבִין. עַל רֵאשֶׁת.

[דף כ"ד ע"ב]

הַלֵּכָה ג' מִתַּנִּי' הַמֵּתַמּוּד וְנָתַן מוּם בַּמִּדָּה, וּמָצָא כְּדֵי מִדְתּוֹ – פְּטוּר מִהַמַּעֲשֵׂר. רַבִּי יְהוּדָה מַחֲיִיב. מָצָא יוֹתֵר עַל מִדְתּוֹ – מוֹצִיא עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר לְפִי חֲשׁוּבִין.

חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁלָּנוּ בְּצַד הַעֲרִימָה הַחַיִּיבַת – הָרִי אֵלֹו חַיִּיבִין, לְפִי שִׁידוּעַ שְׁמוּדְבָר הַנְּמוּר גּוֹרְרִין כָּל הַלְּלוֹה.

שׁוּם בְּעַל כְּכִי, וּבְצֵל שֶׁל רֶכְפָּא, וְגִרְסִים תְּקִילָיו, וְעַדְשִׁין הַמּוֹצְרִיּוֹת – רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: אִם תְּקִירָקִם. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: אִם תְּקִרְטָנִים, פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְנִלְקָחוּן מִכָּל אָדָם בְּשְׁבִיעִית.

זָרַע לֹחַ הַעֲלִיּוֹן, זָרַע כְּרִישִׁין, זָרַע בְּצֵלִים, זָרַע לֶפֶת וְצִנּוֹנוֹת וְשֶׂאֵר זִירְעוֹנֵי גִינָה שְׁאִינוּ נֶאֱכָלוּן – פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְנִלְקָחוּם מִכָּל אָדָם בְּשְׁבִיעִית. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאֲבִיתָן תְּרוּמָה – הָרִי אֵלֹו יֵאָכְלוּ.

גמרא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: זִמְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעֹזַר, זִמְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי הַנִּינָה. וְהוּא – שְׁהַחְמִיץ.

תַּמּוֹן תְּנִינָן: הַתְּמִיד עַד שְׁלֵא הַחְמִיץ – אֵינּוּ נִיָּקָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּפּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוָה. מִשְׁהַחְמִיץ – נִיָּקָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְאֵינּוּ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוָה.

מִתְנִיתִין – דְּרַבִּי יוֹדָה הִיא. דְּתַנִּינָן תַּמּוֹן: הַמִּתְמִיד וְנִתֵּן מִיּוֹם בְּמִידָה, וּמֵצֵא כְּדֵי מִידָתוֹ – פְּטוּר, רַבִּי יוֹדָה מְחַיֵּב. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: זִמְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעֹזַר, וְזִמְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי הַנִּינָה. וְהוּא – שְׁהַחְמִיץ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: דְּבָרֵי הַכֵּל הִיא! שָׁכַן אֶפְּלוּ מִי מִלַּח – נִיָּקָהִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר.

מַהוּ מוֹצִיא? מַעֲשֵׂרוֹת. הֵא תְרוּמָה – לֹא! שֶׁתְּרוּם – בְּלִבּוֹ עַל הַקּוֹמְעִין, וְעַל הַצְּדִידִין, וְעַל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתַּבָּן.

[דף כ"ה ע"א]

הַמְּמַרְחַ כְּרִיוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֵא מוֹדַעְתּוֹ – רַבִּי יוֹחֲנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר: נִמְכַּל. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: לֹא נִמְכַּל.

מְתִיב רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחֲנָן: וְהֵא תַנִּינָן: וְכֵן נָשִׁים שֶׁנִּתְּנוּ לְנִתְּנוֹם לַעֲשׂוֹת לָהֶן שְׂאֹר, אִם אֵין בְּשָׁל אַחַת מִהֶן בְּשִׁיעוּר – פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה. וְאִם בְּשָׁל כּוֹלְהוּן בְּשִׁיעוּר!

אָמַר לֵיהּ: שָׁכַן הַעוֹשֶׂה עֵיפָה עַל מְנַת לְחַלְקָה – עֵיפָה פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה.

וְהַתְּנִינָן: נִתְּנוֹם שְׁעֵשֶׂה עֵיפָה לְחַלְקָה – חַיִּיב בְּחֲלָה! אָמַר לֵיהּ: לֹא תִתִּיבִינִי נִתְּנוֹם! נִתְּנוֹם – לֹא בְּדַעְתּוֹ הַדְּבָר תְּלוּי, בְּדַעַת הַלְּקוֹחוֹת הַדְּבָר תְּלוּי, שְׂמוּאֵל וּמֵצֵא לְקוֹחוֹת וְיִמְכּוּל מִיד.

אָמַר לֵיהּ: וְהֵא תַנִּי: הוֹרְרֵי הַנְּמִלִין שְׁלֵנוּ בְּצַד הַעֲרִימָה הַחַיִּיבָת – הָרִי אֵלֶּי חַיִּיבִין. הֵא בְּצַד עֲרִימָה פְּטוּרָה – פְּטוּרִין! אָמַר רַבִּי יוֹנָה, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחֲנָן:

[דף כ"ה ע"ב]

מִשׁוּם יְאוּשׁ.

שְׂמוּאֵל בַּר אֲבָא אָמַר: וְהֵן שְׁגִירָרוּ רֵאשֵׁי שִׁיבְלִין.

מְתִיב רַבִּי יוֹחֲנָן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: וְהַתְּנִינָן: הַקְּדִישִׁין עַד שְׁלֵא נִגְמְרוּ, וְנִגְמְרִין הַגִּזְבָּר, וְאַחַר כֵּן פְּדִיין – פְּטוּרִים. הָרִי הַגִּזְבָּר – כְּאַחַר הוּא! אָמַר לֵיהּ: תַּפְּתֵר כְּמֵאן דְּאָמַר: גִּזְבָּר – כְּבַעְלִין. וְדָלָא כְּרַבִּי יוֹסִי, דְּרַבִּי יוֹסִי אָמַר: גִּזְבָּר – הוּא כְּאַחַר.

רבי תנניה חברון דרבנין בעי: ואפילו יש בכוליהון כשיעור, ועשה כדכר שלא נגמרה מלאכתו ויהא פטור! דאמר רבי יוסי בשם רבי זעירא בשם רבי לעזר: אף מה שבלגין לא נטבל, מפני שהוא עתיד לתחזירו כדכר שלא נגמרה מלאכתו!

איזו שום בעל בכי? כל שאין לו אלא חור אחד מקיף את העמוד. אמר רבן שמעון בן גמליאל: כל שאין לו אלא קליפה אחת.

איזו בצל של ריכפא? כל שעוקצו נמעה לתוכו. רבן גמליאל אומר, כל שאין לו אירם.

איזו הן גריסין הקולקין? אלו המרובעין. תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין מרובע מששת ימי בראשית!

התיב רבי ברכיה: והתנינן: גופה של בהרת – בגרים הקילקי מרובע! אמר רבי ביסנא: כל גרמא היא אמרה לית ליה מרובע. ולמה תנינן? דירבענה היא.

והא נגעה! מלא קיטרין. והא אביבא דפילא! עגול הוא מלמטן.

[דף כ"ו ע"א]

אית דבעי מימר: לא אמר רבן שמעון בן גמליאל אלא בבירות. ותני בן: מרובע באוכלין, ואין מרובע בבירות.

איזו הן עדשין המצריות? כל שנגלגליתן חדין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין להן צורות. איזו הן הקריקס? כל שעוקציהן מעומין, והלקטיהן מרובין. מה דמי לה? אמר רבי יוסי: כגון אילין קונייתא.

רבי ירמיה בעי: כרפמין, מהו שיהו מותרין משום ספיהין? התיב רבי תנחום בר ירמיה: והתנינן: והחשוד על השביעית – אין לזקחין מהן פשתן אפילו סוק. ופשתן לאו קיסמין הוא? אמר רבי היננא: מפני זרעה.

רבי מנא אמר: אם מפני זרעה, והתנינן: החשוד להיות מוכר תרומה לחולין – אין לזקחין מפניו מים ומלח. אית לך מימר מים ומלח מפני זרעה? לא משום קנס? אף הכא משום קנס.

מנחם בר מבסימא אחוי דיונתן, קיפא בשם רבי אמיי: פשתן נלקחת מכל אדם בשביעית. הדיא דתימר: כשאינו יודע אם חשוד הוא אם אינו חשוד. הא דכר בריא שהוא חשוד – אסור.

זוגא קריביה דרבי בא בר זבדי בשם רבי אבהו: בימניא – נלקחת מכל אדם בשביעית. הדיא דתימר, כשאינו יודע אם חשוד הוא אם אינו חשוד. הא דכר בריא שהוא חשוד – אסור.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִתְּנִיתָא אָמְרָה בְּנֵי? זָרַע לֹחַף הַעֲלִיזוּ, זָרַע כְּרִישֵׁי, זָרַע בְּצִלִּים, זָרַע לֶפֶת וְצַנּוֹנוֹת, וְיִשָּׂאֵר זָרַעוֹנֵי גִינְהָ שְׂאִינֵי נֶאֱבָלִין. וְתַנִּי עֲלֵיהּ: זָרַע אֶסְמִים, וְזָרַע קוֹצֵה, וְזָרַע

[דף כ"ז ע"ב]

בִּיקְיִיא. הָא בִּיקְיִיא עֲצֻמָּה – לֹא! דִּילְמָא דְלֹא אִיתְאַמְרַת אֵלָא כְּשִׂאִינוּ יוֹדַע אִם חֲשׂוֹד הוּא אִם אִינוּ חֲשׂוֹד הוּא. הָא דְבַר בְּרִיא שְׁהוּא חֲשׂוֹד – אָסוּר.

בִּינֵי מִתְּנִיתָא: זָרַע הַסִּילִיּוֹן שֶׁל לֹחַף.

חֲדָא אִיתָא הֵנַּח לֵה יְרַבּוּזִין דְּתְרוּמָה, גוּ בְּפִתְהֵי. נְפִלוּן לְגִינְתָא וְצַמְחוּן. אֵתָא עוֹבְדָא קוּמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, וְיִשָּׂאֵר.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי הֵיִיא בְרִי וְוָא: וְלֹא מִתְּנִיתָא הִיא? שְׂאָף עַל פִּי שְׂאָבִיהֶן תְּרוּמָה – הֲרֵי אֵלֵי יֵאָבְלוּ! אָמַר לֵיהּ: בְּבִלְיִיא מִן דְּנִלְיִית לָךְ חֲסָפָא, אֲשַׁבְּהֵת מְרַנְנִיתָא! אֵתָא אָמַר: וְלֹא מִתְּנִיתָא הִיא!

הַדְרָן עַלְף הַעוֹמֵר שְׂתֵלִים וְסִלְקָא לָהּ מַסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת

הַדְרָן עַלְף מַסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת, וְהַדְרָן עַלְף. דַּעֲתוּן עַלְף מַסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת, וְדַעֲתוּן עַלְף. לֹא תַחֲנֹשִׁי מִנְךָ מַסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת, וְלֹא תַחֲנֹשִׁי מִנּוּן, לֹא בַעֲלָמָא הַדְרָן וְלֹא בַעֲלָמָא דְאֵתִי: (ג' עַמּוּמִים)

וְהִי רַצוֹן מִלְפָּנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתֵּהא תוֹרְתָךְ אֲמַנְתָּנוּ בְּעוֹלָם הַיָּהּ, וְתֵהא עֲמָנוּ לְעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בְרִי פֶּסָא, רְמִי בְרִי פֶּסָא, נַחְמֵן בְרִי פֶּסָא, אַחֵאי בְרִי פֶּסָא, אַבָּא מְרִי בְרִי פֶּסָא, וְרַבִּים בְרִי פֶּסָא, רְכִישׁ בְרִי פֶּסָא, סוּרְחַב בְרִי פֶּסָא, אֵדָא בְרִי פֶּסָא, דְרוּ בְרִי פֶּסָא:

הַעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֵת דְּבְרֵי תוֹרְתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִסְיוֹת עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה בְלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצִיאֵינוּ וְצִאֲצִאי עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׂמִךְ וְלוֹמְדֵי תוֹרְתְךָ:

מֵאִבֵּי תַחֲמַנֵּי מְצוֹתְךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: וְהִי לְבִי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁבֵּחַ פְּקוּדֶיךָ, כִּי כִּם חִיִּיתִי: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לְמוֹדֵי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֵנוּ מְשִׁימִים וְהֵם מְשִׁימִים, אָנוּ מְשִׁימִים לְדְבְרֵי תוֹרְתְךָ וְהֵם מְשִׁימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֲמִלִים וְהֵם עֲמִלִים, אָנוּ עֲמִלִים וּמְקַבְּלִים שִׁכְרָא וְהֵם עֲמִלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שִׁכְרָא. אָנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים, אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאָר שְׁתַּת, שְׂנְאָמֵר נְאֻמָּה אֱלֹהִים תוֹרִידִם לְבָאָר שְׁתַּת, אֲנִשֵּׁי דְמִים וּמְרַמָּה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֵנִי אֶבְטַח בְּךָ.

וְהִי רַצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי, כִּשְׁם שְׁעוֹרְתֵי לְסִיִּים מַסְכַּת מַעֲשָׂרוֹת, כֵּן מַעֲזָרֵי הַתַּחֲחִיל מַסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וּלְסִימָם, לְלִמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשׁוֹר וּלְעֹשֶׂת וּלְקָיִם אֵת כָּל דְּבְרֵי תַלְמוּד תוֹרְתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמוּדֵי חֲכָמִים, יַעֲמוּד לִי וּלְזַרְעִי, שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרְעִי וְזָרַע זָרְעִי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקִים בִּי, בְּהַתְּהַלְכְךָ תַּנְחֵחַ אִתּוֹ, בְּשִׁכְבְךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁתַּקֵּךְ: כִּי בִי יָרְבוּ יְמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בִּימִינְךָ, בְּשִׂמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד: יְיָ עַד לְעָמוּ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

מִסְכֵּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי

[דף א' ע"א]

פֶּרֶק רֵאשִׁוֹן

מתני' מעשר שני – אין מוכרין אותו, ואין ממשכננין אותו, ואין מחליפין אותו, ולא שוקלין כנגדו. ולא יאמר אדם לחברו בירושלים: "הילך יין ותן לי שמן". וכן שאר כל הפרות. אבל נותנין זה לזה מתנת הנם.

מעשר בהמה – אין מוכרין אותו תמים חי, ולא בעל מום חי, ושהוט. ואין מקדשין בו את האשה. הבכור – מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי, ושהוט. ומקדשין בו האשה.

ואין מחללין מעשר שני על אסימוז, ולא על המטבע שאינו יוצא, ולא על המעות שאינן ברשותו. **גמרא מעשר שני אין מוכרין אותו כו'.** אין מוכרין אותו, מפני שקתוב בו קדושה. אין ממשכננין אותו, מפני שקתוב בו ברכה.

ביצד אין מוכרין אותו? לא יאמר אדם לחברו: הא לך את המנה הזה של מעשר שני, ותן לי בו חמשים זוז של חולין. מאן תנא אין מוכרין אותו? רבי מאיר. ברם קרבי יודה בדין הוא שיהא מותר למוכרו מקל וחומר.

מה אם תרומה שהיא אסורה לזרים – מותר למוכרה, מעשר שני שהוא מותר לזרים – אינו דין שיהא מותר למוכרו! לא, אם אמרת בתרומה – שאינה טעונה מחיצה, תאמר במעשר שני – שהוא טעון מחיצה! ביבורים יוכיחו, שהן טעונין מחיצה ומותר למוכרן. לא, אם אמרת בביבורים – שאינן תופסין

[דף א' ע"ב]

את דמיהן, תאמר במעשר שני – שהוא תופס את דמיו. שביעית תוכיחו! שהיא תופסת את דמיה, ומותר למוכרה.

אמר רבי יודן: מוזה? מכירתה של שביעית – היא חילוקה! אמר רבי ירמיה: מאן תנא אין מוכרין אותו? רבי מאיר! ברם קרבי יודן, בדין הוא שיהא מותר למוכרו מקל וחומר. מה אם שביעית שאין פורעין חוב מדמיה – מותר למוכרה, מעשר שני שפורעין חוב מדמיו – אינו דין שיהא מותר למוכרו!

הָא אֲשַׁכְּחֵנּוּ שְׁפוֹרְעִין חוֹב מִדְּמִיּוֹ. בֵּי דְתַנְיִנֵן תַּמְזָן: מִשְׁדָּה הִימְנוּ מַעֲשֵׂר בְּסֻלְעִי, וְלֹא הִסְפִּיק לְפַדּוּתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּשִׁתְיָם! אָמַר רַבִּי יוֹסִי: שְׁנֵי יָמִים שְׁנֵי יָמִים שְׁנֵי יָמִים, שְׁמִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי חֵיִב. אִילוּ חֵיִב הָיָה לוֹ וְנָתַן לוֹ מַעֲשֵׂר, יָאוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹדֵן: מִתְּנִיתָא אִמְרָה בְּנִי: שְׁהוּא אָסוּר לְמוֹכְרוֹ. דְתַנְיִנֵן תַּמְזָן: מוֹזִיד – קִידֵשׁ, שׁוֹגֵג – לֹא קִידֵשׁ. אִם אֵת אֹמְרִי: יְהֵא מוֹתֵר לְמוֹכְרוֹ – יְהֵא מוֹתֵר לְקִידֵשׁ בּוֹ!

וְכָל שְׁהוּא אָסוּר לְמוֹכְרוֹ – אָסוּר לְקִידֵשׁ בּוֹ. וְהִתְנִינֵן: אִין לֹקְחִין עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה מְמַאֵה מְדָמִי שְׂבִיעִית. וְאִם לְקַח – יֵאָכֵל כְּגִגְדָן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: זֹאת אֹמְרֵת, שְׁאָסוּר לְקַח אִשָּׁה מְדָמִי שְׂבִיעִית, דְּלָכֵן, מַח בֵּין קוֹנֵה אִשָּׁה, מַח בֵּין קוֹנֵה שְׁפָחָה?

רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי יוֹדֵן בְּשֵׁם רַבִּי יִלְאִי: דְּבָרֵי חֶבֶל הִיא מִפְּנֵי זִילּוּלֵי.

רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי אֶהָא: דְּבָרֵי חֶבֶל הִיא, כְּדִי שִׁיְהוּ חֶבֶל וְקוֹקִים לְמַחֲצֵתָן.

בֵּיצֵד אִין מוֹמְשָׁבְנִין אוֹתוֹ? הַנִּכְנָם לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ לְמִשְׁכְּנֵן – אֵל יִמְשָׁבֵן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ.

תְּנִי: וְלֹא מְרַהֲיִין אוֹתוֹ, וְלֹא יִתְנַנוּ לְחַנוּנֵי שְׂאִיכֵל עָלָיו.

[דָּרַךְ ב' ע"א]

עָבַר וּמִשְׁבֹּן, עָבַר וְהִרְהִיז? יֵיבָא בְּהֵדָא, הָאֹכֵל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ, בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מוֹזִיד – יִצְעַק לְשָׁמוּם; דְּבָרֵי רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל. רַבִּי אֹמְרִי: שׁוֹגֵג – יִצְעַק לְשָׁמוּם. מוֹזִיד – יִחְזְרוּ דְּמִיּוֹ לְמִקּוֹמָן. וְאִם הָיוּ מְעוֹת, שׁוֹגֵג – יִצְעַק לְשָׁמוּם. מוֹזִיד – יִחְזְרוּ דְּמִיּוֹ לְמִקּוֹמָן; דְּבָרֵי רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל. רַבִּי אֹמְרִי: בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מוֹזִיד – יִחְזְרוּ דְּמִיּוֹ לְמִקּוֹמָן.

רַבִּי זְרִיקָה בְּשֵׁם חֲזַקְיָה: הֲלָכָה כְּרַבִּי – בְּמְעוֹת, וְכַרְבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל – בְּפִירוֹת. אָמַר רַבִּי יִלְאִי: מַעֲשֵׂה הָיָה וְהוֹרוּ כְּרַבִּי בְּמְעוֹת.

אוּ יֵיבָא בְּהֵדָא, אִין נוֹטְעִין וְאִין מְכַרְיִין וְאִין מְרַכְיִין עָרֵב שְׂבִיעִית פְּחוֹת מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְפָנֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה. וְאִם נָטַע אוֹ הֲרָכִיב אוֹ הֲכָרִיד – יִעֲקוּר.

לֹא עָקַר פִּירוֹתָיו, מַח הָיוּ? רַבִּי בָּא רַבִּי (אִמִּי) לָא, הוֹזֵן יְתִיבִין בְּצוּר, אֵתָא עוֹבְדָא קוּמִיהוֹן, וְהוֹרִי רַבִּי אִילָא יִשְׁכְּבוּ פִירוֹתָיו. אָמַר רַבִּי בָּא: אֲנִי לֹא נִמְנִיתִי עִמָּהֶן בְּעִלְיָה. נִפְקִין וְשְׁמַעוֹן רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יִצְחָק בַּר טַבְלָי בְּשֵׁם רַבִּי לְעוֹר: אִין מְחַדְשִׁין עַל הַגְּזֵירָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, רַבִּי יִצְחָק בַּר מִטְלֵי בִשְׁם רַבִּי לְעֶזְרָא: אִין מוֹסִיפִין עַל הַתְּלִכְתָּהּ. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בִשְׁם רַבִּי זְעִירָא: מִן מַה דְּתַנִּי אִין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ וְלֹא מוֹרְהִינִין אוֹתוֹ, הֲדָא אָמְרַהּ: עֵבֶר וּמִשְׁכְּנֵן, עֵבֶר וְהִרְהִין – קוֹנְסִין בּוֹ!

וְלֹא שׁוֹקְלִין בְּנִגְדֵי מַעוֹת. אֲפִילוּ סַלְעַ שְׁל חוֹלִין לַעֲשׂוֹת סַלְעַ שְׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי. הִיָּה לֹא סַלְעַ שְׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי, וְהִיא מְסוּיִימַת לֹא, מַהוּ שְׁיִשְׁקוּל בְּנִגְדֵי סַלְעַ שְׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֲחֵרַת וְתַהֲא מְסוּיִימַת לֹא? הֲאֵחִין שְׁחֵלְקוּ, מַהוּ שְׁיִשְׁקְלוּ זֶה בְּנִגְדֵי זֶה?

תַּנְזַן: לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחִבְרֵי בִירוּשָׁלַיִם: "הֵא לָךְ יוֹן וְתַנִּין לִי שְׁמֹן." "הֵא לָךְ שְׁמֹן וְתַנִּין לִי יוֹן". אֲבָל אוֹמֵר לֹא: "הֵא לָךְ יוֹן שְׁאִין לָךְ יוֹן". "הֵא לָךְ שְׁמֹן שְׁאִין לָךְ שְׁמֹן".

"הֵא לָךְ יוֹן שְׁאִין לִי שְׁמֹן", הוֹוֹן בְּעֵי מִימְרֵ: אָסוּר. אֲשַׁכְּחַ תַּנְזַן: מוֹתֵר. וְאִינוּ אָסוּר מִשׁוּם חֲלִיפִין? מִכּוּוֹן שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיאָו מִמְּוֹן בְּדִין – אִין אֵלֹו חֲלִיפִין. וְלִיָּדָא מִיָּלָה אָמַר: הֵא לָךְ יוֹן שְׁאִין לִי שְׁמֹן? דְּאִילוּ תַתִּין לִי מִשְׁחָ הוֹינָא מִיתַן לָךְ.

אֲבָל נוֹתַנִין זֶה לְזֶה מִתַּנְתַּת חֲנָם. מִתַּנְיָתָא – דְּרַבִּי מֵאִיר. דִּו רַבִּי מֵאִיר

[דף ב' ע"ב]

אָמַר: אִין מִתַּנְתָּה בְּמִכְרָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: דְּבָרֵי הַכֹּל הִיא. הֲכָא בְּהֲדָא דְּתַנְזַן: הִיָּה אוֹמֵר אָדָם לְחִבְרֵי: "מַה אֲכַלְתָּ הַיּוֹם?" וְהוּא אוֹמֵר לֹא: "קִיּוּן". וְהִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא בְּכוֹר. מַה הֲקִיין נִמְכָּר בְּזוּל, אִף הַבְּכוֹר נִמְכָּר בְּזוּל.

הִיָּה אוֹמֵר לֹא: "מִן". וְהִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר שְׁנִי. מַה הֲפִין נִיתַן בְּמִתַּנְתָּה, אִף מַעֲשֵׂר שְׁנִי נִיתַן בְּמִתַּנְתָּה.

הַתִּיבּוֹן: הֲרִי מַעֲשֵׂר בְּהִמָּה, דְּבָרֵי הַכֹּל אִינוּ נִמְכָּר. וְאֵת אֲמִרְתָּה נִיתַן בְּמִתַּנְתָּה! אִף זֶה נִיתַן בְּמִתַּנְתָּה. רַבִּי מְנָא לֹא אָמַר כֵּן. אֲלֵא כְּרַבִּי יוֹדֵה, דְּרַבִּי יוֹדֵה עֲשָׂה אוֹתוֹ בְּנִכְסֵיו. הַתִּיבּוֹן: הֲרִי מַעֲשֵׂר בְּהִמָּה – דְּבָרֵי הַכֹּל אִינוּ בְּנִכְסֵיו, וְאֵת אָמַר נִיתַן בְּמִתַּנְתָּה, אִף זֶה – נִיתַן בְּמִתַּנְתָּה.

הֵא שְׁחוּט – מוֹתֵר. תַּנְזַן דְּבֵי רַבִּי יַנְאִי: לֹא שְׁנִיָּיא, בִּין חֵי בִין שְׁחוּט, בִּין תְּמִים בִּין בְּעַל מוּם. וְלִיָּדָא מִיָּלָה תַּנְזַן: חֵי וְלֹא שְׁחוּט? בְּגִין נִיתַנִּי דְּבִתְרָה: הַבְּכוֹר – מוֹכְרִין אוֹתוֹ תְּמִים חֵי, וּבְעַל מוּם חֵי, וְשְׁחוּט.

רַבִּי אֲבָא בַר יַעֲקֹב בִשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נְאָמַר כָּאן (ויקרא כו, כח): לֹא יִגְאָל, וְנְאָמַר בְּחֲרָמֵי כֹהֲנִים: לֹא יִמְכָּר וְלֹא יִגְאָל. מַה לֹא יִגְאָל הַנְּאָמַר בְּחֲרָמֵי כֹהֲנִים – אִינוּ לֹא נִמְכָּר וְלֹא נִגְאָל, אִף לֹא יִגְאָל הַנְּאָמַר כָּאן – אִינוּ לֹא נִמְכָּר וְלֹא נִגְאָל. אֲבָל בְּבָכוֹר נְאָמַר: לֹא תִפְדֶּה.

רבי יעקב דרוממיה בעא קומי רבי יוסי: בלום כתיב בבכור: לא תפדה בכעל מום? מעשר בהמה, לא חלקה התורה בין חי בין שחוט, בין תם בין בעל מום.
אין מקדשין בו את האשה.

[דף ג' ע"א]

אבל מקדשין בגידיו ובעצמו, ובקרנו ובטלפיו. אמר רבי לעזר: מפני שכתוב בו ברכה. ויקדש בבשרו! אמר רבי יוסי: בלום למדו מעשר אלא מהרמי כהנים! מה הרמי כהנים – אין מקדשין בהן את האשה, אף כל הקדשים – אין מקדשין בהן את האשה.
 מעתה, לא יקדשו לא בגידיו ולא בעצמו ולא בקרנו ולא בטלפיו! הוי, צורכה להחיא דאמר רבי לעזר: מפני שכתוב בהן ברכה.

רבי יודן בעי: אמר לאשה: "משכי לי מעשר בהמה זה, שתתקדשי לי בו לאחר שחיטה!" מאחר שיש בידו לשחוט – מקודשת מכבר, או לאחר שחיטה?

רבי זעירא בשם רבי בא בר ממל: הגויב מעשר בהמה של הכירו, אם היה קיים – מקזירו לו בעינו. אבל, מה שאכל – אכל. רבי לעזר בשם רבי מנא: אין אומר לו שיתן מילתא, או פחות משנה פרוטה. אין אומר לו שיתן.

אמר רבי חיינא: הדיא דתימא כשאינו יפה שנה פרוטה מעיקרו. אבל אם היה יפה שנה פרוטה מעיקרו. אומר לו שיתן.

רבי יודה בר פוי בשם רבי יהושע בן לוי: חי, לא שחוט. תמן תנינן: המקדש בחלקו בקדשי קדשים ובקדשים קלים – אינה מקודשת. אמר רבי יודה בר פוי: רבי יודה יליף כל הקדש מבכור. מה בכור מקדשין בו את האשה. אף הקדשים מקדשים בו את האשה.

רבי מאיר יליף כל הקדשים ממעשר בהמה. מה מעשר בהמה – אין מקדשין בהן את האשה. אף כל הקדשים – אין מקדשין בהן את האשה.

מחלפה שיטתיה דרבי יודה בר פוי! תמן הוא אומר: בין חי בין שחוט. והכא הוא אומר: חי ולא שחוט! תמן – בשם גרמיה. והכא בשם רבי יהושע בן לוי. ואפילו תימר כאן וכאן בשם גרמיה. במקדש בחי, ובכראוי ליפול לו, ולאחר שחיטה.

[דף ג' ע"ב]

מִסְכַּת יוֹמָא פְּרָק שְׁנִי

לְשַׁעִיר וְאַחַד לְגוֹרְלוֹת, וְקִלְפֵי הַיְתָה שָׁם, וְכֵּה שְׁנֵי גוֹרְלוֹת, שֶׁל אֲשַׁכְרוּעַ הָיָה, וְעִשְׂאָן בֶּן גְּמֵלָא שֶׁל זֶהֱב, וּמְזִכְרִין אוֹתוֹ לְשַׁבַּח.

ג. בֶּן קִטִּין עָשָׂה שְׁנַיִם עֶשֶׂר דָּד לְכִיּוֹר, שְׁנַיִם עֶשֶׂר כְּהָנִים מְקַדְּשִׁין מִמֶּנּוּ, שְׁמַתְחִלָּה לֹא הָיוּ בּוֹ אֵלָא שְׁנַיִם, וְשְׁנֵי כְּהָנִים מְקַדְּשִׁין הֵימָנוּ, וּמְזִכְרִין אוֹתוֹ לְשַׁבַּח. מוֹנֵבֵד הַמֶּלֶךְ עָשָׂה כָּל יְדוֹת הַסְּכִינִין שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁל זֶהֱב, וּמְזִכְרִין אוֹתוֹ לְשַׁבַּח, הֵילְנֵי הַמֶּלֶכָה אִמּוֹ עָשְׂתָה נִבְרָשֶׁת שֶׁל זֶהֱב שֶׁעַל פֶּתַח הַהֵיכָל, שְׁבִשְׁעָה שַׁחֲמָה זוֹרְחָת, הָיוּ נִצּוּצוֹת יוֹצֵאִין הֵימָנָה, וְיוֹדְעִין שַׁחֲמָה זוֹרְחָת, אִף הִיא עָשְׂתָה טְבֵּלָא שֶׁל זֶהֱב, שְׁפָרְשֶׁת סוּטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ, כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם נִשְׁתַּנוּ לְהָיוֹת שֶׁל זֶהֱב, חוּץ מִשְׁעָרֵי נִקְנוֹר, מִפְּנֵי שְׁנַעֲשָׂה בְּהֵן נִס. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי שְׁנַחֲשֶׁתָן מוֹצְהֶבֶת הַיְתָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: נַחֲשֶׁתָא קַלְנִיתָא! הַיְתָה, וְהַיְתָה יִפֶּה כְּזֶהֱב.

ד. מֵהוּ נִסִּים נַעֲשׂוּ לְדִלְתוֹתָיו? אָמְרוּ: כְּשֶׁהִלְךְ נִקְנוֹר לְהֵבִיא לְדִלְתוֹתָיו מֵאֶלְכָסְנֶדְרִיא שֶׁל מְצָרִים, עָמַד עָלֶיהֶן נִחְשׂוֹל שְׁבִיִּים לְטַבְּעָן, וְנִטְלוּ אֶחָד מֵהֵן – וְהֵטִילוּהוּ לַיָּם, וְעִדְדִין לֹא נָח הָיִם מִזְעֶפּוֹ, בְּקִשְׁוֹ לְהֵטִיל אֶת חֲבֵרְתָהּ, עָמַד הוּא וּכְרָכָה, אָמַר לָהֶם: הֵטִילוּנִי עִמָּה! מִיָּד נָח הָיִם מִזְעֶפּוֹ, וְהָיָה מִצְטַעַר עַל חֲבֵרְתָהּ, בִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְנִמְלָל שֶׁל עֵכוֹ, הַיְתָה מְבַצְבְּצַת וְיוֹצֵאָה מִתַּחַת דְּפְנֵי הַסְּפִינָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בְּרִיָּה שְׁבִיִּים בְּלַעֲתָהּ וְהִקִּיאָתָהּ לִיבְשָׂה, וְעָלֶיהָ אָמַר שְׁלֵמָה (שִׁיר הַשִּׁירִים א, יז): "קוֹרוֹת כְּתִינּוּ אַרְזִים רַהֲיִטְנוּ בְרוֹתִים" – 'אֵל תִּקְרִי בְרוֹתִים אֵלָא בְרוּתֵי יָם'.

ה. שֶׁל בֵּית גְּרָמוֹ הָיוּ בְּקִיאִין בְּמַעֲשֵׂה לַחֵם הַפְּנִים וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד, שְׁלָחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אֲמָנִים מֵאֶלְכָסְנֶדְרִיא שֶׁל מְצָרִים, הָיוּ יוֹדְעִין לְאִפּוֹת כְּמוֹתָן, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִין לְרֹדוֹת כְּמוֹתָן, שֶׁהִלְלוּ מִסִּיקִין מִבְּחוּץ

ב, א כִּיצַד הוּא מִתּוֹדָה? אוֹמֵר: אֲנָא הַשֵּׁם! עֲרִיתִי, פְּשַׁעֲתִי, חֲטָאתִי לְפָנֶיךָ, אָנִי וּבִיתִי, אֲנָא הַשֵּׁם! כִּפּר נָא עַל הַעֲוֹנוֹת וְעַל הַפְּשָׁעִים וְעַל הַחֲטָאִים, שְׁעוּתִי וְשִׁפְשַׁעֲתִי וְשִׁחֲטָאתִי לְפָנֶיךָ, אָנִי וּבִיתִי, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבַדְךָ (וַיִּקְרָא טז, ל): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפּר עֲלֵיכֶם" וְגו'. וְאוֹמֵר (שָׁם טז, כא): "וְהִתְוֹדַה עֲלֵיו אֵת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאתָם"; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: עֲוֹנוֹת – אֵלוֹ הַזְּדוֹנוֹת, פְּשָׁעִים – אֵלוֹ הַמְּרָדִים, חֲטָאִים – אֵלוֹ הַשְּׁגָגוֹת, וּמֵאֲחֵר שֶׁהִתְוֹדָה עַל הַזְּדוֹנוֹת וְעַל הַמְּרָדִים, חוּזֵר וּמִתְוֹדָה עַל הַשְּׁגָגוֹת? אֵלָא כִּךָ הִיָּה מִתְוֹדָה: אֲנָא הַשֵּׁם! חֲטָאתִי, עֲרִיתִי, פְּשַׁעֲתִי לְפָנֶיךָ, אֲנָא הַשֵּׁם! כִּכְפָּר נָא לְחֲטָאִים וְלַעֲוֹנוֹת וּלְפְשָׁעִים, שְׁחֲטָאתִי וְשְׁעוּתִי וְשִׁפְשַׁעֲתִי לְפָנֶיךָ אָנִי וּבִיתִי, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבַדְךָ: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם" וְגו', וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: 'בְּרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'; שְׁכַן מְצִינוּ דְרָךְ כָּל הַמִּתְוֹדִין, דוֹד אָמַר (תְּהִלִּים קו, ו): "חֲטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעוֹיְנוּ וְהִרְשָׁעוּנוּ", שְׁלֵמָה אָמַר (מְלָכִים א-ח): "חֲטָאנוּ עוֹיְנוּ וְרִשָּׁעוּנוּ". דְּנִיָּאל אָמַר (דְּנִיָּאל ט, טו): "חֲטָאנוּ וְעוֹיְנוּ וְהִרְשָׁעוּנוּ וּמְרָדְנוּ", אֵלָא מֵהוּ שְׁמִישָׁה אוֹמֵר (שְׁמוֹת לר, ז): "נִשְׂא עוֹן וְפָשַׁע וְחֲטָאָה וְנִקָּה"? אֵלָא כִּךָ הִיָּה מִתְוֹדָה: חֲטָאתִי וְעֲרִיתִי וְפְשַׁעֲתִי לְפָנֶיךָ, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם! בְּשַׁעֲהַ שִׁישְׂרָאֵל חוֹטְאִין לְפָנֶיךָ וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה – עָשָׂה לָהֶם זְדוֹנוֹת כְּשְׁגָגוֹת.

ב. בָּא לוֹ לְמִזְרַח הָעֶזְרָה, לְצִפּוֹן הַמִּזְבֵּחַ, הִסְגֵּן בִּימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית דִּין מִימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְׁמָאלוֹ, וְשָׁם שְׁנֵי שְׁעָרִים, וּפְנִיָּהֶם כְּלָפֵי הָעַם, וְאַחֲזִירֵיהֶם כְּלָפֵי הַקְּדוֹשׁ. כֵּהֵן גְּדוּל, פְּנִיָּו כְּלָפֵי הַקְּדוֹשׁ, עָשְׂרָה פְּעָמִים מְזִכֵּיר אֶת הַשֵּׁם בּוֹ בַיּוֹם, שֶׁשָּׂה לְפָר שְׁלֹשָׁה

1 כְּזִקְקָתָהּ.

היו בית אבא, שבית זה עתיד לחרב, אמרו: שְׂמָא יִלְמַד אֲדָם שְׂאִינוּ הִגּוֹן וְיִהְיֶה מִפְּטָם לִפְנֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים כְּדֹרֶךְ שְׂמִפְטָמִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם. וְעַל דְּבַר זֶה מְזַכְרִין אוֹתָם לְשִׁבַּח – שְׁלֹא יֵצְאָה מִהֵן אִשָּׁה מִבְּשִׁמַּת לְעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא כְּשֶׁהָיו נוֹשָׂאִים אִשָּׁה מִמָּקוֹם אַחֵר, מִתְּנִין עִמָּה: – 'שְׁלֹא תִתְבַּשְׂמִי'! כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: 'מִמַּעֲשֵׂה הַקְּטָרֶת הֵן מִתְּבַשְׂמִין'. לְקִיָּם מִה שְׂנֵאָמַר (בַּמִּדְבָּר לֵב, כב): 'וְהִיתֶם נְקִיָּם מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל".

ז. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: פַּעַם אַחַת סָח לִי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן לֹוּגָא: פַּעַם אַחַת, יֵצְאֵתִי אֲנִי וְתִינוּק אֶחָד מִבְּנֵי בְנֵיהֶם לְשֹׁדֵה לְלַקֵּט עֲשׂוּבִים, וְרֵאִיתִיו שֶׁשָּׁחַק וּבְכָה, אָמַרְתִּי לוֹ: מִפְּנֵי מַה בְּכִיתָ? אָמַר לִי: עַל כְּבוֹד בֵּית אֲבָא שְׁגָלָה. וּמִפְּנֵי מַה שָּׁחַקְתָּ? אָמַר: לְסוּף שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְזִיר לְבָנָיו. אָמַרְתִּי לוֹ: וּמָה רֵאִיתָ? אָמַר: מַעֲלָה עָשָׂן כְּנַגְדִי, אָמַרְתִּי לוֹ: הֲרֵאוּהוּ לִי, אָמַר לִי: שְׁבוּעָה הִיא בְּיַדְנוּ שְׂאִין מְרַאֵין אוֹתוֹ לְכָל אֲדָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: פַּעַם אַחַת הִיִּיתִי מֵהֵלֶךְ בְּדֹרֶךְ, וּמִצְאֵנִי אֲדָם אֶחָד, וְאָמַרְתִּי לוֹ: מֵאִין אַתָּה? אָמַר לִי: מִבֵּית אֲבָטִינָס אֲנִי, וּמָה בְּיָדְךָ? אָמַר לִי: מְגַלַּת סַמְמָנִין. הֲרֵאוּהוּ לִי, אָמַר לִי: כָּל זְמַן שְׁבִית אֲבָא הָיוּ קְיָמִין – צְנוּעִין הָיוּ, וְלֹא הָיוּ מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְכָל אֲדָם, וְהָיוּ מוֹסְרִין זֶה לְזֶה, וְעִבְשׁוּ הֵילֶךְ מְגַלָּה זו, וְהִזְהִיר בָּהּ. וּכְשֶׁבִאתִי וְהִרְצֵיתִי דְּבָרֵי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה, אָמַר לִי: מַעֲתָה אֲסוּר לְסַפֵּר בְּגוֹתוֹן שֶׁל אֱלוֹ! מִכָּאֵן אָמַר בֶּן עֲזַאי: מִשְׁלֶךְ יִתְנוּ לָךְ, בְּשִׁמְךָ יִקְרְאוּךָ, וּבְמִקְוֶמְךָ יוֹשִׁיבוּךָ², וְאִין אֲדָם נוֹגֵעַ בְּמִכְנֶן לְחַבְרוֹ, וְאִין מְלָכוֹת נוֹגַעַת בְּחִבְרָתָהּ אֶפְלוּ כְּמֵלֵא נִימָא.

ח. הוֹגְרוּס בֶּן לֹוִי הָיָה יוֹדֵעַ פָּרֶק בְּשִׁיר, וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד, אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים: מַה רֵאִיתָ שְׁלֹא לְלַמֵּד? אָמַר לָהֶן: יוֹדְעִין הָיוּ בֵּית אֲבָא

וְאוֹפִין מִבְּחוּץ, וְהִלְלוּ מְסִיקִין מִבְּפָנִים. הִלְלוּ פִיתוֹן מִתְּעַפְּשֵׁת וְהִלְלוּ אִין פִּיתוֹן מִתְּעַפְּשֵׁת. וְכִשְׂדִּיעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר, אָמְרוּ: כָּל מַה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – לְכַבּוֹד בְּרָא, שְׂנֵאָמַר (יִשְׁעָיָה מַג, ז): "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו". שְׁלַחוּ לָהֶן וְלֹא בָאוּ, עַד שֶׁכִּפְּלוּ לָהֶן בְּשִׁכְרָן, שְׁנִים עָשָׂר מְנָה הָיוּ נוֹטְלִין בְּכָל יוֹם, וְהָיוּ עֹשְׂרִים וְאַרְבָּעָה; דְּבָרֵי רַבִּי מַאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: עֹשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הָיוּ נוֹטְלִין בְּכָל יוֹם, חֲזָרוּ לְהִיּוֹת נוֹטְלִין אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: מַה רֵאִיתֶם שְׁלֹא לְלַמֵּד? אָמְרוּ לָהֶם: יוֹדְעִין הָיוּ בֵּית אֲבָא, שְׁבִית זֶה עֲתִיד לְחַרֵּב, שְׂמָא יִלְמַד אֲדָם שְׂאִינוּ הִגּוֹן וְיַעֲשֶׂה לִפְנֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים כְּדֹרֶךְ שְׁעוֹשִׂין לִפְנֵי הַמָּקוֹם. וּבְדָבָר הַזֶּה הָיוּ מְזַכְרִין אוֹתוֹן לְשִׁבַּח, שְׁמַעוֹלָם לֹא נִמְצְאוּ פֶת נִקְיָה בִּיד בְּנֵיהֶן וּבְנוֹתֵיהֶן מְעוֹלָם, שְׁלֹא יֵאמְרוּ: "מִלְחָם הַפְּנִים הָיוּ נוֹזְנִין"; לְקִיָּם מִה שְׂנֵאָמַר (בַּמִּדְבָּר לֵב, כב): "וְהִיתֶם נְקִיָּם מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל".

ו. שֶׁל בֵּית אֲבָטִינָס הָיוּ בְּקִיאִין בַּפְּטוֹם הַקְּטָרֶת וּבְמַעֲלָה עָשָׂן, וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד. שְׁלַחוּ חֲכָמִים וְהִבִּיאוּ אֲמָנִין מֵאֶלְכֶסְנֶדְרֵיא שֶׁל מְצָרִים, וְהָיוּ יוֹדְעִין לִפְטָם כְּמוֹתוֹ, אֲלֵא שְׂאִין בְּקִיאִין בְּמַעֲלָה עָשָׂן, שֶׁל בֵּית אֲבָטִינָס הִיָּתָה מִתְּמַרְת וְעוֹלָה עַד הַקּוֹרוֹת, וְאַחַר כֵּךְ פּוֹשָׁה וְיוֹרְדָת לְמִטָּה, שֶׁל אֶלְכֶסְנֶדְרִין הִיָּתָה פּוֹשָׁה מִיָּד, וְכִשְׂדִּיעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר, אָמְרוּ: כָּל מַה שְׁבָרָא – לְכַבּוֹד בְּרָא, שְׂנֵאָמַר (מְשָׁלִי טו, ד): "כָּל פֶּעַל לְמַעֲנָהוּ", שְׁלַחוּ אֲלֵיהֶם חֲכָמִים וְלֹא בָאוּ, עַד שֶׁכִּפְּלוּ לָהֶם שְׁכָרָם, שְׁנִים עָשָׂר מְנָה הָיוּ נוֹטְלִין בְּכָל יוֹם, חֲזָרוּ לְהִיּוֹת נוֹטְלִים עֹשְׂרִים וְאַרְבָּעָה; דְּבָרֵי רַבִּי מַאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: עֹשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הָיוּ נוֹטְלִין בְּכָל יוֹם, חֲזָרוּ לְהִיּוֹת נוֹטְלִין אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מְנָה. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: מַה רֵאִיתֶם שְׁלֹא לְלַמֵּד? אָמְרוּ לָהֶם: יוֹדְעִין

² בְּנוֹסַחַת הַסְּפָרִים נוֹסַף בָּאֵן: 'אִין שְׁכַחַת לִפְנֵי'

הַמְּקוֹמִים; אֵךְ הַגֵּרָא לֹא גָרַם לָהּ.

בְּכָל יוֹם הַיְתָה קֶצְרָה וְהַיּוֹם אָרְפָה; כְּדִי שֶׁתְּהָא זְרוּעוֹ מְסִיעֵת. בְּכָל יוֹם לֹא הָיָה לָהּ נֹאשְׁתִּיק³, הַיּוֹם הָיָה לָהּ נֹאשְׁתִּיק; דְּבָרֵי בֶן הַסֵּגָן. בְּכָל יוֹם הָיוּ שֵׁם שְׁתֵּי מַעֲרֻכוֹת וְהַיּוֹם שֶׁלֹּשׁ: אַחַת לְמַעֲרָכָה גְדוּלָה, וְאַחַת לְמַעֲרָכָה קְטָנָה שֶׁל קְטָרֶת, וְאַחַת שְׁמוֹסִיפִין הַיּוֹם לְקְטָרֶת שְׁלֹפְנֵי וּלְפָנִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי מוֹסִיף אַחַת לְקִיּוּם הָאֵשׁ. רַבִּי מֵאִיר מוֹסִיף אַחַת לְאַבְרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַפְּלוּ מֵעֵרֵב.

יא. נִכְנַס וּמֵהֵלֶךְ בְּהִיכָל, עַד שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב וּלְמִנְוָה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בֵּין הַשְּׁלֶחָן וּלְמִזְבֵּחַ. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: בֵּין שְׁלֶחָן לְכַתֵּל, שְׁלֶחָן נִתּוֹן בְּצַפּוֹן, מְשֻׁלֵּשׁ הַבַּיִת וּלְפָנִים מִשׁוֹכָה מִן הַכַּתֵּל שְׁתֵּי אֲמוֹת וּמְחֻצָּה, מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב מְמַצֵּעַ בֵּינָתַיִם, כְּנִגְדֵי שְׁנֵי בְּדֵי אַרְוֹן, וּמְשׁוּדָּךְ כְּלָפֵי קִדְשׁ הַקְּדוּשִׁים, וְכֻלָּם הָיוּ נִתּוּנִין מִחֻצֵי הַבַּיִת וּלְפָנִים, מֵהֵלֶךְ בְּהִיכָל עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְבֵין שְׁתֵּי הַפְּרוּכוֹת הַמְּבַדִּילוֹת בֵּין הַקְּדוֹשׁ וּבֵין קִדְשׁ הַקְּדוּשִׁים. וּבִינֵיהֶן אֲמָה, זֶה מְקוֹם הַדְּבִיר שֶׁעָשָׂה שְׁלֵמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא הָיָה שֵׁם אֶלָּא פְּרֻכַת אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כו, לג): "וַהֲבַדִּילָהּ הַפְּרֻכַת לָכֶם". אֲמָרוּ לוֹ: מַה תִּלְמוּד לֹאמֵר (שם): "בֵּין הַקְּדוֹשׁ וּבֵין קִדְשׁ הַקְּדוּשִׁים"? אָמַר לָהֶם: לְהַבִּיא נוֹב וּגְבֻעוֹן וְשִׁילָה וּבֵית עוֹלָמִים. הַחִיצוֹנָה הָיְתָה פְּרוּפָה מִן הַדְּרוֹם, וּפְנִימִית מִן הַצִּפּוֹן, מֵהֵלֶךְ בֵּינֵיהֶן עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְצַפּוֹן, הוֹפֵךְ פָּנָיו לְדְרוֹם, מֵהֵלֶךְ לְשִׁמְאֵלוֹ עִם הַפְּרֻכַת, עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְאַרְוֹן, וְדַחֵף אֶת הַפְּרֻכַת בְּמַתְנִיּוֹ, וְנִתְּן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי הַבְּדִים, וְצָבַר אֶת הַקְּטָרֶת עַל גְּבֵי גְחָלִים, וְנִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת כְּלוֹ עֶשֶׂן, יוֹצֵא וּבָא לוֹ דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ, וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קֶצְרָה בְּבֵית הַחִיצוֹן, וְלֹא הָיָה מֵאָרִיךְ - שֶׁלֹּא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲשֵׂה בְכֵהֵן גְּדוּל אַחַד שֶׁהָאָרִיךְ בַּתְּפִלָּתוֹ, וְנִמְנָו אַחֲרָיו הַכְּהֻנִּים לְכַנּוֹס אַחֲרָיו, הִתְחִילוּ הֵם כְּנִסְיָן, וְהוּא יוֹצֵא, אֲמָרוּ לוֹ: מַה רְאִיתָ לְהָאָרִיךְ?

שְׁבִית הַמְקַדֵּשׁ עֲתִיד לְחָרֵב, וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְזַמְרִין לְפָנֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כְּדֶרֶךְ שְׁמִזְמִרִין לְפָנֵי הַמְּקוֹם. בֶּן קִמְצָר הָיָה יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשֵׂה הַכְּתָב, וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד. אֲמָרוּ לוֹ חֲכָמִים: מַה רְאִיתָ שֶׁלֹּא לְלַמֵּד? כָּלֶם מִצָּאוֹ תְּשׁוּבָה לְדְבָרֵיהֶם, בֶּן קִמְצָר לֹא מִצָּא תְּשׁוּבָה לְדְבָרָיו. עַל הָרֵאוּשׁוֹנִים נֶאֱמַר (מְשֻׁלֵּי י, ז): "זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה", וְעַל בֶּן קִמְצָר וּחְבָרָיו נֶאֱמַר (שם): "וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב", הֵם בְּקָשׁוֹ לְהִרְבּוֹת כְּבוֹדָם וּלְמַעֲט כְבוֹד שְׁמִים, לְפִיכָךְ, כְּבוֹדָן נִתְמַעֲט וּכְבוֹד הַמְּקוֹם בְּמִקְוָמוֹ, וְלֹא נִמְצָא לָהֶם שֵׁם טוֹב וְזָכַר טוֹב, עַל הָרֵאוּשׁוֹנִים נֶאֱמַר (מְשֻׁלֵּי י, ז): "זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה, וְעַל אֵלוֹ נֶאֱמַר (שם): "וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב".

ט. טָרַף בְּקָלְפֵי וְהֵעֵלָה שְׁנֵי גוֹרְלוֹת, אַחַד בִּימִינוֹ וְאַחַד בְּשִׁמְאֵלוֹ, אִם בִּימִינוֹ עָלָה - הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שְׂמֵחִין, וְאִם בְּשִׁמְאֵלוֹ עָלָה - לֹא הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שְׂמֵחִין. שְׁאֵלוּ תַלְמִידָיו אֶת רַבִּי עֲקִיבָה: מַהוּ שִׁיתֵּן מִשְׁמַאל לְיָמִין? אָמַר לָהֶם: אַל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְצְדוּקִין לְרִדּוֹת אַחֲרֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַסֵּגָן וְכֵהֵן גְּדוּל מְכַנְסִין אֶת יְדֵיהֶן בְּקָלְפֵי, אִם בִּימִינוֹ שֶׁל כֵּהֵן גְּדוּל עוֹלָה - הַסֵּגָן אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֵּהֵן גְּדוּל! הַגְּבִיָּה יְמִינָךְ. אִם בִּימִינוֹ שֶׁל סֵגָן עוֹלָה - רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ לְכֵהֵן גְּדוּל: דַּבֵּר מְלִיךְ! וְנִתְּנָן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים, הוּא אוֹמֵר לָהּ, וְהַסֵּגָן אוֹמֵר לְחֻטָּאת, רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ לֹאמֵר חֻטָּאת, אֲמָרוּ לוֹ: וְהֵלֵא כָּבַר נֶאֱמַר (ויקרא טז, ט): "וַיַּעֲשֵׂהוּ חֻטָּאת".

י. בְּכָל יוֹם שְׁנֵי כֹהֲנִים נִכְנְסִין, אַחַד בְּכַף וְאַחַד בְּמַחְתָּה, הַיּוֹם נוֹטֵל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ, וְאֶת הַכַּף בְּשִׁמְאֵלוֹ, בְּמַה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּקְטוֹרֶת שֶׁל לְפָנֵי וּלְפָנִים, אֲבָל בְּקְטָרֶת שֶׁל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב - הָרִי הוּא בְּקְטוֹרֶת שֶׁל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בְּכָל יוֹם הָיְתָה כְּבֹדָה וְהַיּוֹם קָלָה, בְּכָל יוֹם הָיְתָה עֲבָה וְהַיּוֹם רַךְ.

³ טבעת בראשו שמוקשקש ומשמיע קול.

מִסְכַּת יוֹמָא פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. בא לו להקיף את המזבח, מהיכן הוא מתחיל? מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית, מקום שמתחיל בחטאת על מזבח החיצון, משם היה גומר על מזבח הפנימי. רבי מאיר אומר: רבי אליעזר אומר: במקומו היה עומד ומחטא. ועל כלן היה נותן מלמעלה למטה, חוץ מאותה שבאלכסון שנותן ממטה למעלה. רבי יהודה משם רבי אליעזר: במקומו היה עומד ומחטא, ועל כלן היה נותן מלמטה למעלה, חוץ מזו שהיה לפניו, שכנגד אלכסון, שהיה נותן מלמעלה למטה.

ב. הוזה על טהרו של מזבח שבע פעמים, לא היה מזה, לא על האפר ולא על גבי הגחלים, אלא על גגו של מזבח. והיא יורדת על הקיר, על כל הזיה - טבילה. נתן על הקרן מכאן ומכאן - כשר. מן הקרן ולפנים - פסול.

ג. שנה מתן קרנות - פסול. אם חסר אפלו אחת מן המתנות - פסול. הקדים מתן שבע למתן ארבע - יחזר ויתן. מדם מתנות שבע אחר מתן ארבע, עד שלא גמר את המתנות שבפנים - יצא ושפך שירי הדם ליסוד מערבי של מזבח החיצון, ושל מזבח החיצון היה שופך אל יסוד דרומי. רבי שמעון אומר: אלו ואלו ליסוד מערבי, אלו ואלו מתערבין לאמה ויוצאין לנחל קדרון, ונמכרין לגננין לזבל, ומועלין בהם; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אין מעילה בדים.

ד. כל מעשה יום הכפורים האמורים על הסדר, אם הקדים מעשה לחברו - לא עשה כלום, חוץ מן הוצאת כף ומחטה, שאם הקדים מעשה לחברו - מה שעשה עשוי. אומר רבי יהודה: אימתי? בדיברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ, אף על פי שאם הקדים מעשה לחברו מכל הנעשים - מה שעשה עשוי. נתן מקצת המתנות מבפנים, ונשפך

אמר להם: קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל מקדש אבותיכם שלא יחרב! אמרו לו: אף על פי כן, אין אתה רשאי לשנות, שלא להבעית את ישראל.

יב. אכן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתיה היתה נקראת, גבוהה מן הארץ שלש אצבעות, שמתחלה היה הארון עליה נתון. משנטל הארון, מעליה היו נותן קטרת שלפני ולפנים. רבי יוסי אומר: ממנה השתת העולם, שנאמר (תהלים נ, ב): "מציון מכלל יפי אלהים הופיע" - ממנו מוכלל יפיה של עולם.

יג. צנצנת המן, וצלוחית של שמן המשחה, ומקלו של אהרן, שקדיה ופרחיה, וארגו שהשיבו פלשתים כבוד לאלהי ישראל, היו כלם בבית קדש הקדשים. משנגנו הארון - נגנו עמו. שני בדי ארון היו יוצאים מן הארון עד שמגיעין לפרכתו, שנאמר (מלכים א-ח, ח): "ויוארכו הבדים", יכול לא יהו נראים מתוכה? תלמוד לומר: "ויראו ראשי הבדים" וגו' - יהיו מקרעין בפרכת יוצאין, והיו נראין וכולטין מתוכה, ונראין כשני דדי אשה, ועליהן אמר שלמה (שיר השירים א, יג): "צרו המור דודי לי בין שדי לין".

יד. נוטל את הדם ממי שהיה ממרס בו, נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד, והוזה ממנו על הכפרת, כנגד שני בדי ארון, אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתפון להזות, לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה: אחת, אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אחת, אחת ואחת, שתיים ואחת, שלש ואחת, ארבע ואחת, חמש ואחת, שש ואחת, שבע ואחת. ואחר כך היה מהלך לשמאלו עד הפרכת. ולא היה מגיע לפרכת. אם הגיע - הגיע. אומר רבי אליעזר בן רבי יוסי: אני ראיתה ברומי, והיו עליה כמה טפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים.

שְׁלָא הִגְרִיל עֲלֵיהֶן - רְשָׁאי לְשׁוֹתֵן בְּדָבָר אַחַר, מְשֵׁה־גִרִיל עֲלֵיהֶן - אִין רְשָׁאי לְשׁוֹתֵן בְּדָבָר אַחַר. פֶּסַח שְׁלָא קָרַב בְּרֵאשׁוֹן - יִקְרַב בְּשַׁנִּי. לֹא קָרַב בְּשַׁנִּי - יִקְרַב לְשָׁנָה הַבְּאָה. מְעוֹת שְׁלָא קָרַבוּ בְּרֵאשׁוֹן - יִקְרַבוּ בְּשַׁנִּי. לֹא קָרַבוּ בְּשַׁנִּי - יִקְרַבוּ לְשָׁנָה הַבְּאָה. חֲגִיגָה שְׁלָא קָרְבָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה - תִּקְרַב בְּשַׁנִּי, לֹא קָרְבָהּ בְּשַׁנִּי - תִּקְרַב בְּשַׁלִּישִׁי, לֹא קָרְבָהּ בְּשַׁלִּישִׁי - תִּקְרַב בְּשָׁנָה הַבְּאָה. שְׁעִירֵי הַרְגֵל שְׁלָא קָרַבוּ בְּרֵגֶל - יִקְרַבוּ בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ. לֹא קָרַב בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ - יִקְרַבוּ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. לֹא קָרַבוּ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים - יִקְרַבוּ לְרֵגֶל הַבָּא. וְשִׁמְתַחֲלָה לֹא הִקְרַבוּ לְקָרְבָנוֹת צְבוּר אֱלָא עַל מְנַת לְקָרַב עַל הַמְזֻבַּח הַחֵיצוֹן.

ז. מֵת שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח עַד שְׁלָא זָרַק דָּם שֶׁל הַרְאשׁוֹן, אֵף עַל פִּי שְׁלָא הַתּוֹדָה עֲלָיו - יֵצֵא, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא טז, י): "יַעֲמַד חֵי", עַד מְתֵי יֵהָא זָקוֹק לְהִיּוֹת חֵי? עַד "וְכִלְהָ מִכְפָּר אֶת הַקֹּדֶשׁ"; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: עַד שְׁעַת רֹדֵי.

ח. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: כֶּף הוּא אוֹמַר: "חֲטָאוּ עוֹו פִּשְׁעוּ לְפָנַי עֲמַף בֵּית יִשְׂרָאֵל". כֶּבֶשׂ עוֹשִׂין, מִפְּנֵי אֶלְכַסְנִדְרִין, שְׁהִיוּ מִתְּלִישִׁין בְּשַׁעְרוֹ, וְאוֹמְרִין לוֹ: 'טוֹל יֵצֵא! טוֹל יֵצֵא!' יִקְרִי יְרוּשָׁלַיִם מְלוִין אוֹתוֹ עַד סְכָה רֵאשׁוֹנָה. עֶשֶׂר סְכוֹת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִלִּין הָיוּ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: תִּשְׁעַ סְכוֹת בְּתוֹךְ עֶשְׂרָה מִלִּין הָיוּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: חֲמֵשׁ סְכוֹת בְּתוֹךְ עֶשְׂרָה מִלִּין, הָיוּ מְעַרְבִין מְזוּ לְזוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה: כְּזוֹלָנִי אֲנִי לַעֲשׂוֹתָן שְׁתֵּי סְכוֹת.

ט. שְׁאָלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הֲרֵי שְׁחָלָה שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, מַהוּ לְהִרְכִּיבוֹ? אָמַר לָהֶם: יְכוּל הוּא לְהִרְכִּיב אֶת אַחֲרִים, חָלָה מִשְׁלָחוֹ, מַהוּ לְשַׁלְּחוֹ בִּיד אַחַר? אָמַר לָהֶם: כֶּף תִּהְיֶה בְּשָׁלוֹם אֲנִי וְאַתֶּם, דְּחֹאוּהוּ וְלֹא מֵת, מַהוּ שִׁירַד אַחֲרָיו וּמֵיתְנוּ? אָמַר לָהֶם? כֵּן יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ הִי (שׁוֹפְטִים ה, לא). וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָלָה שְׁעִיר - מְרַכִּיבוֹ, חָלָה מִשְׁלָחוֹ בִּיד אַחַר, דְּחֹאוּהוּ וְלֹא מֵת - יִרַד אַחֲרָיו וּמֵיתְנוּ.

הָדָם - יָבִיא דָם אַחַר וַיִּתְחִיל בַּתְּחִלָּה, כְּמִתְנּוֹת שְׁבַפְנִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׁפֶסֶק. נִתֵּן מִקְצַת מִתְנּוֹת שְׁבַהֲיִכְל, וְנִשְׁפַף הָדָם - יָבִיא דָם אַחַר, וַיִּתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּהִיכָל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׁפֶסֶק. גָּמַר מִתְנּוֹת שְׁבַהֲיִכְל, וְנִשְׁפַף הָדָם - יָבִיא דָם אַחַר וַיִּתְחִיל בַּתְּחִלָּה. מִתְנּוֹת שְׁבַמְזַבַּח - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׁפֶסֶק. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְנּוֹת שְׁבַמְזַבַּח, וְנִשְׁפַף הָדָם - יָבִיא דָם אַחַר וַיִּתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמִתְנּוֹת הַמְזַבַּח, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׁפֶסֶק יִתְחִיל. גָּמַר מִתְנּוֹת שְׁבַמְזַבַּח וְנִשְׁפַף הָדָם - אִין מִתֵּן יִסוּד מְעַכְב, וְכֹלֵן מִטְמְאִין בְּגָדִים וְנִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדְּשָׁן; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִין מִטְמְאִין בְּגָדִים, וְאִין נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדְּשָׁן הוּאִיל וְגָמַר בּוֹ כְּפָרָה.

ה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: זֶה סִימָן, כָּל הַיּוֹצֵא מִבְּפָנִים לְהִנְתֵּן בַּחוּץ - נוֹטֵל מִן הַסְּמוּךְ לְפָנִים. וְכָל הַנוֹטֵל מִבְּפָנִים לְהִנְתֵּן בַּחוּץ - נוֹתֵן עַל הַסְּמוּךְ לְפָנִים. נִתֵּן מִדָּם הַפָּר בְּפָנִים וּבַחוּץ, מִדָּם הַשְּׁעִיר בְּפָנִים וּבַחוּץ - הַפְּנִימִים עֲלוּ לוֹ וְהַחֵיצוֹנִים לֹא עָלוּ לוֹ. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְנּוֹת שְׁבַפְנִים, וְנִשְׁפַף הָדָם - יָבִיא אַחַר וַיִּתְחִיל בַּתְּחִלָּה עַל הַפְּרֻכָּת. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְנּוֹת עַל הַמְזַבַּח, וְנִשְׁפַף הָדָם, אֵף עַל פִּי שְׁלָא נִתֵּן כְּנֶגֶד הַיִּסוּד - יֵצֵא, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא טז, כ): "וְכִלְהָ מִכְפָּר"; אִם כֹּפֵר - כָּלָה, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אִם כָּלָה - כֹּפֵר, אִין מִתֵּן הַיִּסוּד מְעַכְב, וְכֹלֵן כְּנֶגֶד הַיִּסוּד - יֵצֵאוּ, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא טז, כ): "וְכִלְהָ מִכְפָּר".

ו. פֶּר וְשְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁהַפְרִישׁ אַחֲרֵים תַּחְתִּיהֶן, וְלֹא הַסְּפִיק לְהַקְרִיבֵן עַד שְׁנִמְצְאוּ הַרְאשׁוֹנִים - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתְּאָבוּ וַיִּמְכְּרוּ, וַיִּפְלוּ דְמֵיהֶן לַגְּדָבָה - שְׂאִין חֲטָאת הַצְּבוּר מִתָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: תָּמוּת. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפַף הָדָם - יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח, מֵת הַמִּשְׁתַּלַּח - יִשְׁפַף הָדָם. שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים - מְצוֹתֵן בְּהַגְרָלָה, עַד

י. שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, אָף עַל פִּי שְׂאִין מְטַמֵּא בְּגָדִים - מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מְטַמֵּא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֵי, וְאֵין חֵי מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין. מֵאִמְתִּי מְטַמֵּא בְּגָדִים? מִשְׁיֵצָא מַחֲזֹמֵת יְרוּשָׁלַיִם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשְׁעָה שִׁיגִיעַ לְצוּק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִשְׁעַת דְּחִיתוּ לְצוּק.

יא. פְּרִים הַנִּשְׂרָפִים, אָף עַל פִּי שְׂאִין מְטַמֵּאִין בְּגָדִים - מְטַמֵּאִין אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח - אֵין מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֵי, וְאֵין חֵי מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין. מֵאִמְתִּי מְטַמֵּאִין בְּגָדִים? מִשְׁיֵצָאוּ מַחֲזֹמֵת יְרוּשָׁלַיִם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשְׁיֵצִית הָאוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִשְׁיֵצִית הָאוֹר בְּרַבָּן.

יב. הֵיכָן שׁוֹרְפִין אוֹתָן? בְּבֵית הַדָּשָׁן הַגָּדוֹל, חוּץ לְיְרוּשָׁלַיִם, לְצַפּוֹנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם חוּץ לְשֵׁלֶשׁ מַחֲנוֹת, וּמְזַקְפִּין שֶׁל כֹּהֲנִים הָיוּ מְעַמְדִין סְבִיבוֹת הַמַּעֲרָכָה, מִפְּנֵי דַחַק הָעַם - כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ קוֹפְצִים לְרֵאוֹת, וְנוֹפְלִין לְתוֹךְ הַמְדוּרָה. אַחַד הַשׁוֹרֵף וְאַחַד הַמְסִיעַ בְּשַׁעַת שְׂרָפָה - מְטַמֵּאִין בְּגָדִים, אֲבָל הַמְסוּדֵר אֶת הַמַּעֲרָכָה וּמִצִּית אֶת הָאוֹר לְאַלְתֵּר - אֵין מְטַמֵּא בְּגָדִים.

יג. שְׁמוֹנֶה בְּרֻכּוֹת מְבֻרָךְ בְּאוֹתוֹ יוֹם, עַל הַתּוֹרָה - כְּדִרְךָ שֶׁמְבֻרָכִין עַל הַתּוֹרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַל הָעִבּוּדָה וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מַחֲלֵת הָעוֹן כְּסוּדָרָן, וְעַל הַמַּקְדָּשׁ - בְּרֻכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל הַכֹּהֲנִים - בְּרֻכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל בְּרֻכָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְשֹׁאֵר תְּפִלָּה תְּחִנָּה וּבִקְשָׁה, שְׁעַמְךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְהוֹשֵׁעַ מִלְּפָנֶיךָ, וְחוֹתֶם בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. כָּל הָעַם קוֹרִין בְּשִׁלְהֵם - כְּדֵי לְהִרְאוֹת חֲזִיתָן לְרַבִּים.

יד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סֹדֵר הַקְּרָבָנוֹת כֶּף הָיוּ מְקַרְיבִין, פֶּר הָעוֹלָה וְשְׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַחוּץ הָיוּ קְרָבִין עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְאַחַר כֶּף פֶּר וְשְׁעִיר הַנִּעְשָׂה בְּפָנִים, וְאַחַר כֶּף אֵילוֹ וְאֵיל הָעַם, וְאַחַר כֶּף שְׁבַעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים. רַבִּי

עֲקִיבָה אוֹמֵר: פֶּר הָעוֹלָה וְשְׁבַעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים הָיוּ קְרָבִין עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר כח, כג): "מִלְּבַד עֲלֵת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֵלֵת הַתְּמִיד" וְגו'; וְאַחַר כֶּף פֶּר וְשְׁעִיר הַנִּעְשָׂה בְּפָנִים, וְאַחַר כֶּף שְׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַחוּץ, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר כט, יא): "מִלְּבַד חֲטָאת הַכֹּפְרִים וְעֵלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיָּהּ", וְאַחַר כֶּף אֵילוֹ וְאֵיל הָעַם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַחַד קָרַב עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְשֵׁשׁ קְרָבִין עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים.

טו. וְיוֹם-טוֹב עֲשֵׂה לְאוֹהֲבָיו. וּמַעֲשֵׂה בִישְׁמֵעָאֵל בֶּן קַמְחִית, שִׁיֵּצֵא לְדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ עֲרָבִי, וְנִתְּנָה צִינוּרָא מִפִּיו, וְנִפְלָה עַל בְּגָדָיו, נִכְנַס אַחֲרָיו וְשִׁמַּשׁ תַּחְתּוֹ בְּכַהֲנוּת גְּדוּלָה, רָאֲתָהּ אִמָּן שֶׁל אֵלוֹ שְׁנֵי כֹהֲנִים גְּדוּלִים בְּיוֹם אֶחָד.

מִסְקַת יוֹמָא פָּרָק רַבִּיעִי

א. יוֹם הַכַּפּוּרִים אָסוּר בְּאֲכִילָה, בְּרַחֲצִינָה, וּבִשְׂתִיָּה, וּבִסְיָכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדֵּל, וּבִתְשׁוּמֵי־הַמָּטָה, אֶפְלוּ בְּאַנְפִּילִיא שֶׁל בְּגָד. קַטְנִים מְתָרִין בְּכֵלָן, וְאַסוּרִין בְּנְעִילַת הַסַּנְדֵּל מִפְּנֵי מְרִאֵית הָעֵינַיִן.

ב. תִּינוּקוֹת סְמוּךְ לְפָרָקָן - מַחֲנִכִין אוֹתָן בְּפָנֵי שְׁנָה וּבְפָנֵי שְׁתִּים, בְּשִׁבְלֵי שִׁיְהוּ רְגִילִין בְּמַצּוֹת. רַבִּי עֲקִיבָה הֵיךְ מְפַטֵּיר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, בְּשִׁבְלֵי תִינוּקוֹת שִׁיאֲכִילוֹם אֲבוֹתֵיהֶם. מַעֲשֵׂה בְּשִׁמְאֵי הַזָּקֵן שֶׁלֹּא רָצָה לְהֵאֲכִיל אֶת בְּנוֹ, וְגִדְרוֹ עָלָיו חֻכְמִים וְהֵאֲכִילוֹ בְּיָדוֹ.

ג. הָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים כְּפוֹתֶבֶת הַגֶּסֶה, כְּמוֹהַ, וּכְגַרְעִינְתָה שְׁבָאֲרָן יִשְׂרָאֵל - חֵיב. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶפְלוּ כְּפוֹתֶבֶת

4הַנְּמִרִיתָּ. אֶכֶל עֲלֵה קִנְיָם, עֲלֵה גִפְנִים, עֲלֵה תְּאֵנִים, וְעֲלֵה חֲרוּבִין, וְכֹל דְּבַר שְׂאִין רְאוּי לְאֶכֶלָה - פֶּטוּר. עֲלֵה חֲזָרִים, עֲלֵה כְּרִשִׁין, עֲלֵה בְּצָלִים, עֲלֵה יְרֻקוֹת, וְכֹל דְּבַר שְׂרָאוּי לְאֶכֶלָה - חֵיב.

ד. אֶכֶל וְחֹזֵר וְאֶכֶל, וְחֹזֵר וְאֶכֶל, אִם יֵשׁ מִתְחַלֵּת אֶכֶלָה רְאוּנָה עַד סוּף אֶכֶלָה אַחֲרוֹנָה כְּדִי אֶכֶלֶת פֶּרֶס - מִצְטָרְפִין. וְאִם לֹא - אִין מִצְטָרְפִין. שְׂתָה, וְחֹזֵר וְשְׂתָה, וְחֹזֵר וְשְׂתָה, אִם יֵשׁ מִתְחַלֵּת שְׂתִיָּה רְאוּנָה עַד סוּף שְׂתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדִי אֶכֶלֶת פֶּרֶס - מִצְטָרְפִין, וְאִם לֹא - אִין מִצְטָרְפִין. כְּשֵׁם שְׂאֶכֶלָה בְּכִדִי אֶכֶלֶת פֶּרֶס, כֶּךָ שְׂתִיָּה בְּכִדִי אֶכֶלֶת פֶּרֶס, הַשְׂתָּה צִיר וּמֹרִיס - פֶּטוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: כַּמָּה יִשְׂתָּה וְיֵהָא חֵיב? בֵּית שְׁמַאי אָמְרִים: רַבִּיעִית. וּבֵית הַלֵּל אָמְרִים: מְלֵא לְגִמְיוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כַּמְלֵא לְגִמְיוּ. וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר בֶּן בְּתִירָה אָמַר: כְּדִי גְמִיעָה.

ה. מִי שְׂאָחָזוּ בְּלִמוּס - מֵאֶכֶלִין אוֹתוֹ הַקֵּל הַקֵּל. כִּיצֵד? הִיּוּ לְפָנָיו טָבֵל וְשְׁבִיעִית - מֵאֶכֶלִין אוֹתוֹ שְׁבִיעִית. טָבֵל וְנִבְלָה - מֵאֶכֶלִין אוֹתוֹ נִבְלָה. טָבֵל וְתְרוּמָה - מֵאֶכֶלִין אוֹתוֹ תְרוּמָה. תְרוּמָה וְשְׁבִיעִית - מֵאֶכֶלִין אוֹתוֹ שְׁבִיעִית, עַד שְׂיֹאֲרוּ עֵינָיו, מִנֵּין הִיּוּ יוֹדְעִין שְׂיֹאֲרוּ עֵינָיו? כְּדִי שִׁיפִיר בֵּין יָפָה לְרַע.

ו. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: עֲבָרָה שְׁהִרְחִיחָה שְׁבִיעִית - תּוֹחֲבִין לָהּ בְּכוּשׁ. הִרְחִיחָה תְרוּמָה - תּוֹחֲבִין לָהּ בְּכוּשׁ. לֹא יִנְעוּל אָדָם מִנְעֵל מִסְמֵר וְיִטִּיל בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אֶפְלוּ מִמָּטָה לְמָטָה; דְּבָרֵי רַבִּי. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: אִם הִיּוּ יְדִי מְלַכְלָכוֹת בְּטִיט וּבְצוּאָה - מְדִיחֵן בְּמִים, כְּדִי שְׁלֵא יִטְנָפוּ כְּלָיו. הִיּה הוֹלֵךְ

לְהַקְבִּיל פָּנָי אָבִיו, פָּנָי רַבּוֹ, פָּנָי תְּלַמִּידוֹ - עוֹבֵר כְּדָרְכּוֹ, אֶפְלוּ עַד צוּאָרוֹ, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ.

ז. הַזִּבִּין וְהַזִּבּוֹת - טוֹבְלִין בְּלִילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים. הַנְּדוּת וְהַיּוֹלְדוֹת - טוֹבְלוֹת כְּדָרְכּוֹן בְּלִילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים. בְּעֵלֵי קָרְיִין - טוֹבְלִין כְּדָרְכּוֹן בְּלִילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים. רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מִן הַמִּנְחָה וְלִמְעַלָּה לֹא יִטְבַּל אֶלָּא עַד שְׂתַחֲשֵׁךְ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: כַּהֲנִים טוֹבְלִין כְּדָרְכּוֹן עִם חֲשֻׁכָה, כְּדִי שְׂיֹאכְלוּ בַתְרוּמָה לְעָרֵב.

ח. חֲטָאת וְאָשָׁם וְדָאֵי מְכַפְרִין עַל מָה שְׂכָתוּב בַּתּוֹרָה. מִיָּתָה יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפְרִין עִם הַתְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֻרוֹת קְלוֹת, עַל עֲשָׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה, חוּץ מִ"לֹא תִשָּׂא" (שְׁמוֹת כ, ז). וְאֵלוּ הֵן עֲבֻרוֹת חֲמוּרוֹת: כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, וְלֹא תִשָּׂא עִמָּהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: כֹּל שֶׁהוּא מִ"לֹא תִשָּׂא" וְלִמְטָה - תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת. וְכֹל שֶׁהוּא מִ"לֹא תִשָּׂא" וְלִמְעַלָּה, וְלֹא תִשָּׂא עִמָּהֶן - תְּשׁוּבָה תּוֹלָה, וְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר.

ט. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר, אַרְבַּעַת חֲלוּקֵי כַּפָּרָה הֵן: עֹבֵר עַל מִצְוֹת עֲשֶׂה וְעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה - אִין זֶה מִמְקוֹמוֹ עַד שְׂמוֹחֲלִין לוֹ, שְׂנֵאמֵר (יְרֵמְיָה ג, יד): "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים אֶרְפָּא מִשׁוּבוֹתֵיכֶם"; עֹבֵר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה - תְּשׁוּבָה תּוֹלָה יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר, שְׂנֵאמֵר (וַיִּקְרָא טז, ל): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם" וְגו'. עֹבֵר עַל כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, מִזִּיד וְעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה - תְּשׁוּבָה יוֹם הַכַּפּוּרִים תּוֹלִין, וְיִסוּרוֹן שְׁבִשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מְמַרְקִין, שְׂנֵאמֵר (תְּהִלִּים פט, לג): "פִּקְדוֹתַי בְּשֹׁכֵט פִּשְׁעִים" וְגו'. אֲבָל מִי שֶׁנִּתְחַלֵּל בּוֹ שֵׁם שְׁמִים מִזִּיד, וְעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה - אִין כַּחַ בַּתְּשׁוּבָה לְתוֹלוֹת, וְלֹא בַיּוֹם הַכַּפּוּרִים לְכַפֵּר, אֶלָּא תְּשׁוּבָה יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפְרִין שְׁלִישׁ, וְיִסוּרוֹן מְכַפְרִין שְׁלִישׁ, וּמִיָּתָה מְמַרְקֶת עִם הַיּוֹסוּרִין, וְעַל זֶה נֵאמַר

5 מקום הוא בארץ מואב, והכותבת הבאה משם

4 מונה על פי הירושלמי.

(ישעיה' כב, יד): "אם יכפר העון הזה לכם עד תמתונו", מלמד שיום המיתה ממקור.

ד, חטאת אשם ומיתה ויום הכפורים - בלן אין מכפרין, אלא עם התשובה, שנאמר (ויקרא כג, כז): "אך בעשור וגו', אם שב - מתכפר לו, ואם לאו - אין מתכפר לו. רבי אליעזר אומר (שמות לד, ז): "ונקה" - מנקה הוא לשבים ואין מנקה לשאינם שבים. רבי יהודה אומר מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה רבי אומר: יום הכפורים מכפר בלא תשובה, ויום המיתה הרי הוא כתשובה.

יא. כל המזכה את הרבים - אין מספיקין בידו לעבור עברה, שלא יהו תלמידיו נוחלין את העולם, והוא יורד לשאול, שנאמר (תהלים טז, י): "כי לא תעזב נפשי לשאול" וגו'. וכל המחטיא את הרבים - אין מספיקין בידו לעשות תשובה, שלא יהו תלמידיו יורדין לשאול, והוא נוחל את העולם, שנאמר (משלי כח, יז): "אדם עשק בדם נפש" וגו'; מגלגלין זכות על ידי זכאי לעמד הימנו פרשיות של זכות הרבים הראויות לעמד הימנו. וחובה על ידי חיב לעמד פרשיות של חובה הראויות לעמד הימנו.

יב. מפרסמין את החנפין מפני חלול השם, שנאמר (יחזקאל ג, כ): "ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו הוא ימות", לפרסמו. רבי יוסי אומר: חוטא אדם פעם, שתיים ושלש - מוחלין לו. ארבע - אין מוחלין לו, שנאמר (שמות לד, ז): "נשא עון ופשע וחטאה ונקה"; עד כאן מנקה, מכאן ואילך - אין מנקה, שנאמר (עמוס ב, א): "כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל" וגו', ואומר (איוב לג, כט): "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש" וגו'. ואומר (משלי כה, יז): "הקר רגלך מבית רעך" וגו'.

יג. מצות ודוי ערב יום הכפורים עם חשכה, אבל אמרו חכמים: מתודה אדם קדם שיאכל וישתה, שמא תטרף דעתו קדם

אכילה ושתיה. ואף על פי שהתודה קדם שאכל ושתה - צריך שיתודה לאחר אכילה ושתיה, שמא ארע דבר קלקלה בסעודה. ואף על פי שהתודה לאחר שאכל ושתה - צריך שיתודה ערבית. ואף על פי שהתודה ערבית - צריך שיתודה שחרית, ואף על פי שהתודה שחרית - צריך שיתודה במוסף. ואף על פי שהתודה במוסף - צריך שיתודה במנחה. ואף על פי שהתודה במנחה - צריך שיתודה בנעילה. שמא יארע בו דבר קלקלה, כל היום כלו.

יד. היכן הוא אומר? בתפלה. והעובר לפני התבה - אומרה ברביעית. רבי מאיר אומר: מתפלל שבע וחותם בודוי. וחכמים אומרים: מתפלל שבע. ואם רצה לחתם בודוי - חותם. וצריך לפרט את החטא; דברי רבי יהודה בן בתירה, שנאמר (שמות לב, לא): "אנא חטא העם הזה חטאה גדולה" וגו'. רבי עקיבא אומר: אין צריך, אם כן, למה נאמר "ויעשו להם אלהי זהב"? אלא כך אמר המקום: מי גרם להם שיעשו להם? אלהי זהב! - אני הוא שהרביתי להם זהב.

טו. דברים שהתודה עליהן ביום הכפורים שעבר - אין צריך להתודות עליהן ביום הכפורים הבא, אלא אם כן עשה כנגדן, עבר עליהן - צריך שיתודה עליהן, לא עבר עליהן והתודה עליהן, על זה נאמר (משלי כו, יא): "ככלב שב על קאו" וגו'. רבי אליעזר בן יעקב אומר: הרי זה משבח, שנאמר (תהלים נא, ה): "כי פשעי אני אדע" וגו'. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: חמר בשעיר שאין ביום הכפורים, וחמר ביום הכפורים שאין בשעיר, שיום הכפורים מכפר בלא שעיר, ושעיר אין מכפר אלא עד יום הכפורים. חמר בשעיר שהשעיר מכפר מדי, ויום הכפורים עם חשכה.

מִסְקַת סֵפֶה פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. סכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים

רְאִיָּה? אֵינן שְׁעַת הַסִּפְנָה רְאִיָּה, אֲבָל הַכֹּל מוֹדִים, שְׁאֵם יֵשׁ בְּנֶסֶר אֲרַבְעָה טַפְחִים, שְׂיָהָא בֵּינוּ לְבִין חֲבֵרוֹ כְּמִלּוּאוֹ. תְּלָה בַּהּ אֲגוּזִים, אֲפִרְסָקָאוֹת, וְרִמוֹנִים, וְגִלוֹסְקָאוֹת, פְּרִכְלִי עֲנָבִים וְעִטְרוֹת שֶׁל שְׁבָלִים - כְּשֶׁרָה. לֹא יֵאֱכַל מִהֵן אֲפֵלוּ בְיוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חַג, וְאֵם הַתְּנָה עֲלֵיהֶן שְׂיֵאֱכַל מִהֵן בְּחַג - מִתָּר.

ה. חֲצַר גְּדוּלָה שֶׁמִּקְפַּת עֲמוּדִין - הִרִי עֲמוּדִין כְּדַפְנוֹת. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ דַּפֵּן כְּדִי שְׂיֵאֱכַל וְיִשְׁתֶּה וְיִשְׁיִשֵּׁן, וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׂאָדָם זוֹקֵף אֶת הַמָּטָה וּפּוֹרֵס עֲלֵיהָ סְדִין, כְּדִי שְׁלֹא תִכְנַס הַחֲמָה, לֹא עַל הָאוֹכְלִים וְלֹא עַל הַמֵּת. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׂאִין עוֹשִׂין אֵהָל אֲרַעִי בְּתַחֲלָה בְיוֹם-טוֹב, וְאִין צְרִיף לומר בַּשַּׁבָּת, לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא לְהוֹסִיף, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר אִין מוֹסִיפִין בְיוֹם-טוֹב, וְאִין צְרִיף לומר בַּשַּׁבָּת. וְחֲכָמִים אומרִים: מוֹסִיפִין בַּשַּׁבָּת, וְאִין צְרִיף לומר בְיוֹם-טוֹב. מַעֲשֶׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשָּׁבַת בְּגִלְלִיל הָעֲלִיּוֹן בְּסִכָּה שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אֱלֵעִי בְקַסְרִי, וְאָמְרִי לָהּ בְקִיסְרִין, וְהִגִּיעָה חֲמָה לְסִכָּה, אָמַר לוֹ: מַהוּ שְׂאֲפָרוֹס עֲלֵיהָ סְדִין? אָמַר לוֹ: אִין לָךְ כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא הָעֵמִיד מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵט. הִגִּיעָה חֲמָה לְחֲצִי הַסִּכָּה, אָמַר לוֹ: מַהוּ שְׂאֲפָרוֹס עֲלֵיהָ סְדִין? אָמַר לוֹ: אִין לָךְ כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ נְבִיאִים, שֶׁבֶט יְהוּדָה וּבְנֵימִין הָעֵמִידוּ מְלָכִים, עַל פִּי נְבִיאִים. הִגִּיעָה חֲמָה לְמַגְלוֹתֶיהָ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נָטַל יוֹחָנָן סְדִין וּפְרַשׁ עֲלֵיהָ, הִפְשִׁיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טְלִיתוֹ לְאֲחֻזְרִי, וְיָרַד, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִיגוּ בְּדַרְכֵיכֶם, אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁלֹא אָמַר דְּבַר שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם.

ו. הָעוֹשֶׂה שְׁכָתוֹ כְּמִין צְרִיף, אוֹ שֶׁסְּמָכָה אֶל הַכֶּתֶל, מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׁאֵם הַגְּבִיָּה מִן הַקְּרוֹקַע טַפַּח, אוֹ שֶׁהִפְלִיגָה מִן הַכֶּתֶל טַפַּח - שְׂהִיא כְּשֶׁרָה.

ז. מִחְצָלַת שֶׁל שִׁיפָה וְשֶׁל גְּמִי גְדוּלָה - מְסַכְכִין בָּהּ. קִטְנָה - אִין מְסַכְכִין בָּהּ. שֶׁל

וְחַמְשִׁים אָמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּהִילְנֵי הַמְּלָכָה בְּלוֹד, שֶׁהִיְתָה סִכְתָּה גְבוּהָה מַעֲשִׂרִים אָמָה, וְהָיוּ זְקָנִים נִכְנְסִין וְיוֹצְאִין בָּהּ, וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דְּבַר, אָמְרוּ לוֹ: מַשֶּׁם רְאִיָּה? אֵשֶׁה הִיְתָה וּפְטוּרָה מִן הַסִּכָּה. אָמַר לָהֶם: וְהֵלֵא שְׁבַעַה בָּנִים הָיוּ לָהּ! וְעוֹד, כָּל מַעֲשִׂיָּה לֹא עֲשִׂתָה אֲלֵא עַל פִּי חֲכָמִים.

ב. סִכָּה שֶׁחֲמַתָּה מְרַבָּה מִצְלָתָה - פְּסוּלָה, בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? מִלְּמַעְלָה, אֲבָל מִן הַצְּדָדִין, אֲפֵלוּ בְּלֵה מְלֵאָה חֲמָה - כְּשֶׁרָה. מִפְּנֵי שְׂאָמְרוּ חֲמַתָּה מִחֲמַת סוּכָה, וְלֹא מִחֲמַת דַּפְנוֹת. רַבִּי יֵאֵשִׂיָּה אומר: אִף מִחֲמַת דַּפְנוֹת. סוּכָה עַל גְּבִי מָטָה, וְעַל גְּבִי אֵילָן שֶׁהֵן גְבוּהִים עֲשֶׂרָה טַפְחִים, אִם הִיְתָה צְלָתָה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה - כְּשֶׁרָה. וְאִם לֹא - פְּסוּלָה. סִכַּת רַקִּב"שׁ: סִכַּת רְיוּעִים, סִכַּת קִיָּצִים, סִכַּת בְּרִיגְנִין, סִכַּת שׁוּמְרֵי פְרוֹת, סִכָּה מְכַל מְקוֹם - כְּשֶׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא מְסוּכְכָת כְּהִלְכָתָה. סִכְכָּה כְּהִלְכָתָה, וְעִטְרָה בְּקַרְמִים וְסְדִינֵין הַמְצוּיָרִין, וְתֵלָה בָּהּ אֲגוּזִין, שְׂקָדִין, אֲפִרְסָקִין וְרִמוֹנִים, פְּרִכְלִי עֲנָבִים וְעִטְרוֹת שֶׁל שְׁבָלִין, יְיִנוֹת שְׁמָנִים וְסִלְתוֹת - אֲסוּר לְהִסְתַּפֵּק מִהֵן עַד מוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חַג, וְאִם הַתְּנָה עֲלֵיהֶן - הַכֹּל לְפִי תְּנָאוֹ.

ג. סִכְכָּה בְּחִבְלִים, וּבִפְקִיעֵי עִמְרֵי - כְּשֶׁרָה, סִכְכָּה בְּהוֹצְנֵי פֶשֶׁתָן - כְּשֶׁרָה. בְּאֲנִיצֵי פֶשֶׁתָן - פְּסוּלָה. בְּקָנִים וּבְדוֹקָרְנִים - כְּשֶׁרָה, אִף עַל פִּי שְׂדַבְקָן זֶה בְּזָה - כְּשֶׁרָה. סוּכֵי תְּאֲנִים וּבְהֵן תְּאֲנִים, פְּרִכְלִינֵין וּבְהֵן עֲנָבִים, קָשִׁין וּבְהֵן שְׁבָלִים, מְכַבְּדוֹת וּבְהֵן תְּמָרִים, כְּלָן: אִם פְּסִלַת מְרַבָּה עַל הָאוֹכְלִין - כְּשֶׁרָה וְאִם לֹא - פְּסוּלָה. אַחֲרֵים אומרִים: עַד שִׁיְהִיָּה קָשִׁין מְרַבִּין עַל הַיְדוּת וְעַל הָאוֹכְלִין. סִכְכָּה בְּבִלְאֵי כִלִּים - פְּסוּלָה. רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר.

ד. סִכְכָּה בְּנֶסֶרִים שֶׁל אֲרוֹן, שְׂאִין בָּהֶם אֲרַבְעָה - דְּבָרֵי הַכֹּל כְּשֶׁרָה. יֵשׁ בָּהֶן אֲרַבְעָה - רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשַׁעַת הַסִּפְנָה שֶׁהִבְאִנוּ נְסָרִים שֶׁהָיָה בָּהֶן אֲרַבְעָה, וְסַכְכָנוּ עַל גְּבִי מִרְפֶּסֶת, וְיִשְׁכְּנוּ תַחְתֵּיהֶן, אָמְרוּ לוֹ: מַשֶּׁם

קנים וְשֵׁל חֲלָף, גְּדוּלָה – מִסְכְּכִין בַּהּ. אַרְכָּה – אֵין מִסְכְּכִין בַּהּ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אָמַר מִשֵּׁם אָבִיו: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – מִסְכְּכִין בַּהּ, וְכֵן הָיָה רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר כְּדַבְּרֵיו.

ח. סִכַּף עַל גְּבִי עֲגָלָה שֶׁהִיא גְבוּהָה עֲשָׂרָה אוּ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, רַבֵּן גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא מְכַשִּׁיר. מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בָּאֵין בַּסְּפִינָה, עֵמֵד רַבִּי עֲקִיבָא וְעָשָׂה סִכָּה בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, לְמַחֵר נִשְׁבָּה הַרוּחַ וְעָקְרָתָהּ, אָמַר לוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָא! הֵיכֵן סִכַּתְךָ? רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי יוֹסִי: הֵישֵׁן תַּחַת הַעֲגָלָה כִּישֵׁן תַּחַת הַמַּטָּה.

ט. הַעֲמִיד אַרְבַּע קוֹרוֹת וְסִכַּף עַל גְּבִיָּהֶן, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: רוֹאֵין אוֹתָן, כָּל שֵׁיחָקְקוּ וַיִּחָלְקוּ, וַיֵּשׁ בְּהֵן טַפַּח לְכָאן, וַיִּטַּפַּח לְכָאן – גְּדוּן מִשׁוּם דְּיוּמָד, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דְּיוּמָדִי סִכָּה טַפַּח. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: שְׁתִּים כֶּהֱלַכְתָּן, שְׁלִישִׁית אָפְלוּ טַפַּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ כֶּהֱלַכְתָּן, וְרַבִּיעִית אָפְלוּ טַפַּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: שְׁתִּים בִּידֵי אָדָם, וְאַחַת בְּאֵילָן – כְּשָׂרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם-טוֹב.

מִסְכַּת סִכָּה פְּרָק שְׁנִי

א. שְׁלוּחֵי מִצְוָה – פְּטוּרִין מִן הַסִּכָּה, אִף עַל פִּי שְׁאֵמְרוּ: אֵין שְׂבַחוּ שֶׁל אָדָם לְהַנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ בְּרַגְלֵי. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלֵעִי, שֶׁהֲלַךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֱלֵעָזָר רַבּוֹ בְּלוּד, בְּרַגְלֵי. אָמַר לוֹ? מַה זֶה אֱלֵעִי? אֵינְךָ מִשׁוֹבְחֵי רַגְלֵי? שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: מִשְׁבַּח אֲנִי אֶת הַעֲצָלָנִים, שְׁאֵין יוֹצֵאֵין מִבְּתֵיהֶם בְּרַגְלֵי, מִשׁוּם שְׁנֵאֵמַר (דְּבָרִים טז, יד): "וְשִׁמַּחְתָּ בַּחֲנֹךְ".

ב. חוֹלִין וּמְשַׁמְשֵׂיהֶן – פְּטוּרִין מִן הַסִּכָּה. וְלֹא חוֹלָה מִסְכָּן, אֲלֵא אָפְלוּ חֵשׁ בְּרֹאשׁוֹ, אָפְלוּ חֵשׁ בְּעֵינָיו. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: פַּעַם חֲשֵׁתִי בְּעֵינֵי בְּקִיסְרִין, וְהִתִּיר

לִי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי לִישׁוֹ, אֲנִי וּמְשַׁמְשֵׁי, חוּץ לַסִּכָּה. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהֵינּוּ בָּאֵין אֲנִי וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אֲצֵל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְבֵית שְׁעָרִים, וְהֵינּוּ אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְעִנְבִים חוּץ לַסִּכָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סִכָּה שְׁאֵין בַּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת – פְּסוּלָה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מַחְזֵקֵת אֲלֵא רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בַּלְבַּד – כְּשָׂרָה. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מִשְׁלֵשְׁלִין מִטּוֹתֵיהֶן בַּחֲלוּנוֹת שְׂגָבוּהֵין עֲשָׂרָה, וּמִסְכְּכִין עַל גְּבִיָּהֶם וַיִּשְׁנִים תַּחְתֵּיהֶן, פְּסָל הַיּוֹצֵא חוּץ לַסִּכָּה – גְּדוּן כְּסִפָּה.

ג. שוּמְרֵי הָעִיר בְּיוֹם – פְּטוּרִים מִן הַסִּכָּה בְּיוֹם, וְחֵיבִין בְּלֵילָה. שוּמְרֵי הָעִיר בְּלֵילָה – פְּטוּרִין מִן הַסִּכָּה בְּלֵילָה, וְחֵיבִין בְּיוֹם. שוּמְרֵי הָעִיר בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלֵילָה – פְּטוּרִין מִן הַסִּכָּה בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלֵילָה. הוֹלְכֵי דְרָכִים – פְּטוּרִין בְּיוֹם וְחֵיבִין בְּלֵילָה. שוּמְרֵי גִּזְתֵּי וּפְרָדְסֵין – פְּטוּרִים בֵּין בְּיוֹם וּבֵין בְּלֵילָה. אוֹכְלֵין אֲכִילַת עֵרָא חוּץ לַסִּכָּה, וְאֵין יִשְׁנִים שְׁנֵית עֵרָא חוּץ לַסִּכָּה. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהֵינּוּ בָּאֵין, אֲנִי וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק, אֲצֵל רַבִּי יוֹחָנָן לְבֵית שְׁעָרִים, וְהֵינּוּ אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְעִנְבִים חוּץ לַסִּכָּה, וְכֵן הָיָה רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סִכָּה שְׁאֵין בַּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת – פְּסוּלָה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מַחְזֵקֵת אֲלֵא רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בַּלְבַּד – כְּשָׂרָה. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מִשְׁלֵשְׁלִין מִטּוֹתֵיהֶן בַּחֲלוּנוֹת שְׂגָבוּהֵין עֲשָׂרָה, וּמִסְכְּכִין עַל גְּבִיָּהֶם, וַיִּשְׁנִים תַּחְתֵּיהֶם.

ד. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק: כְּשֶׁהֵייתִי לְמַד תּוֹרָה אֲצֵל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחוּרִנִּי, רְאִיתִי, שֶׁהָיָה אוֹכֵל פֶּת חֲרֻבָּה בְּמִלַּח בְּשֵׁנֵי בְּצֻרָתָהּ, בְּאֵתִי וְהוֹדַעְתִּי אֶת אָבָא, אָמַר לִי: לָךְ וְאָמַר לוֹ, חֲבִית נְקוּבָה הֵיטָה אֲלֵא שְׁסַתְמוּהָ שְׁמָרִים, וְאִף עַל פִּי שְׁתַּלְמִיד שְׁמָאֵי הָיָה – כָּל מַעֲשָׂיו לֹא עָשָׂה אֲלֵא כְּדַבְּרֵי בֵית הַלֵּל, לְעוֹלָם הַלְכָה כְּבֵית הַלֵּל, וְהוֹרֻצָה לְעִשׂוֹת

6 מִין עֲרֻבָה שְׁקוּלָעִים וְסוּרְגִים מִמֶּנָּה מַחְזָלָאוֹת.

כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי - עוֹשֶׂה, מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמְקוּלֵי בֵּית הַלֵּל - רָשָׁע. מְחוּמְרֵי בֵּית שְׁמַאי וּמְחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל - עֲלֵיו הַכְּתוּב אָמַר (קֹהֶלֶת ב, יד): "הַכֶּסֶל בַּחֹשֶׁף הוֹלֵךְ", אֲלֵא כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי, כְּקוּלֵיהֶן וּכְחֻמְרֵיהֶן, אוֹ כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל כְּקוּלֵיהֶן וּכְחֻמְרֵיהֶן.

ה. הִיָּה אוֹכֵל בִּסְפָה וַיְרִדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים, וְהֵלֵךְ לוֹ, אָף עַל פִּי שֶׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים - אֵין מְחִיבֵין אוֹתוֹ לְחֹזֵר עַד שֶׁיִּגְמַר סֵעֲדוֹ. הִיָּה לִשְׁן בִּסְפָה וַיְרִדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים, וְהֵלֵךְ לוֹ - אֵין מְחִיבֵין אוֹתוֹ לְחֹזֵר עַד שֶׁיֵּאֹרֵר.

ו. מִפְּנֵי אֲרַבְעָה דְּבָרִים מְאֹרֹת לֹקֵין: מִפְּנֵי כּוֹתְבֵי פְּלִסְתֵּר, וּמְעִידֵי עֲדוֹת שָׁקֵר, וּמִפְּנֵי מְגִדְלֵי בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי קוֹצְצֵי אֵילָנוֹת טוֹבוֹת. וּמִפְּנֵי אֲרַבְעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַעֲלֵי בַתִּים יִשְׂרָאֵל נִמְסְרִין לְמַלְכוֹת: מִפְּנֵי כּוֹבְשֵי שְׁטָרוֹת פְּרוּעִין, וּמִפְּנֵי מְלוֹי בְּרַבִּית, וּמִפְּנֵי שְׁפוּסְקִין צְדָקָה בְּרַבִּים וְאֵין נוֹתְנִין, וּמִפְּנֵי שְׁסֹפֵק לְמַחֹת וְאֵין מְמַחִין.

ז. בְּזִמְן שֶׁהַמְּאֹרֹת לֹקֵין - סִימֵן רַע לְעוֹלָם. מִשָּׁל לְמֵלֶךְ בְּשָׂר וְדָם שֶׁבָּנָה פְּלִטְרִין וְשִׁכְלָלָם, וְהִתְקִין סְעוּדָה לְעַבְדָּיו, וְהִנִּיחַ פֶּנֶס לְפָנֵיהֶם. כֶּעֶס עָלֵיהֶן, וְאָמַר לְעַבְדָּו: טוֹל הַנֵּר מִפְּנֵיהֶן, וְנִמְצָאוּ בְּלֵן יוֹשְׁבֵין בַּחֲשֻׁכָה. הִיָּה רַבִּי מְאִיר אָמַר: בְּזִמְן שֶׁהַמְּאֹרֹת לֹקֵין - סִימֵן רַע לְשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁמְלַמְדִין בְּמַכּוֹת. מִשָּׁל לְסוֹפֵר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַסֵּפֶר, וְאָמַר: הִבִּיאוּ לִי רְצוּעָה! מִי הוּא דוֹאָג? מִי שֶׁלְּמוּד לְהִיּוֹת לֹקָה. בְּזִמְן שֶׁהַחֲמָה לֹקָה - סִימֵן רַע לְעַכְשָׁם, לְבָנָה לֹקָה - סִימֵן רַע לְשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַעֲכוּ"ם מוֹנִין לְחַמְּה וּיִשְׂרָאֵל מוֹנִין לְלַבְּנָה. בְּזִמְן שֶׁלֹקָה בְּמִזְרָח - סִימֵן רַע לְיוֹשְׁבֵי מִזְרָח. בְּמַעְרָב - סִימֵן רַע לְיוֹשְׁבֵי מַעְרָב. בְּאֲמֻצַּע רְקִיעַ - סִימֵן רַע לְכָל הָעוֹלָם כּוֹל, בְּזִמְן שֶׁנִּהְפְּכוּ זִיּוּה כְּמִין דָּם - פְּרַעֲנוֹת שֶׁל חֶרֶב בָּא לְעוֹלָם! לְשָׁק - חֲצֵי רֶעִב בָּא לְעוֹלָם. לְזוֹ וְלְזוֹ - חֲצֵי חֶרֶב וְחֲצֵי רֶעִב בָּאִין לְעוֹלָם. בְּכִנְיֹסְתָן - פְּרַעֲנוֹת שׁוּהָה לְכוּא בְּעוֹלָם, בִּיצִיאָתָן - פְּרַעֲנוֹת, וַיֵּשׂ אוֹמְרִים:

חֲלוּף הַדְּבָרִים, וְאֵין לָךְ כָּל אָמָה וְאָמָה שֶׁלֹקָה שְׂאִין אֱלוֹהַ שְׁלָה לֹקָה, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת יב, יב): "וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים" וְגו'; בְּזִמְן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עֲסוּקִין בַּתּוֹרָה - אֵין דוֹאָגִין מְכַל, שְׁנֹאֲמַר (יְרֵמִיָּה י, ב): "כִּהָ אָמַר ה' אֵל דְּרָךְ הַגּוֹיִם אֵל תִּלְמְדוּ" וְגו'.

ח. לְוֹלֵב כְּפּוֹף, כְּוּוֹץ, סְדוּקָה, עָקָם, דּוּמָה לְמַגֵּל - פְּסוּל. חֲרוֹת - פְּסוּל. דּוּמָה לְחֲרוֹת - כְּשָׂר. עֲרַבֵי נַחַל, אֵין לִי אֲלֵא עֲרַבֵי נַחַל, שֶׁל בַּעַל וְשֶׁל הָרִים מִנֵּין? תִּלְמוּד לֹמַר: "עֲרַבֵי נַחַל" מְכַל מְקוּם, אִם כֵּן לָמָּה נֹאֲמַר (וַיִּקְרָא כג, מ): "עֲרַבֵי נַחַל"? פְּרִט לְצַפְצָפָה.

ט. אֵיזְהוּ עֲרַבָה וְאֵיזְהוּ צַפְצָפָה? עֲרַבָה - קָנָה שְׁלָה אָדָם, וְעָלָה שְׁלָה מְשׁוּךְ, וּפִיָּה חֶלְקָה. צַפְצָפָה - קָנָה שְׁלָה לְבָן, וְעָלָה שְׁלָה עָגוּל, וּפִיָּה דּוּמָה לְמַגֵּל, הִדָּס וְעֲרַבָה שְׁנֹקְטָמוּ רֹאשׁוֹ, וְעָלָתָה בְּהֵן תְּמֵרוֹת, הָעוֹלוֹת מֵתוֹךְ - כְּשָׂרוֹת, שְׁעוֹר הִדָּס וְעֲרַבָה שְׁלֶשֶׁה טְפָחִים, וְלוֹלֵב אֲרַבְעָה טְפָחִים. רַבִּי טַרְפוֹן אָמַר: בְּאָמָה שֶׁל חֲמִשָּׁה טְפָחִים.

י. אֲרַבְעָה מִיֵּנִין הִלְלוּ, כְּשֶׁם שְׂאִין פּוֹחֲתִין מֵהֶם, כִּךָּ אֵין מוֹסִיפִין עָלֵיהֶם, לֹא מִצָּא אֲתָרוּג - לֹא יְבִיא, לֹא פְרִישׁ וְלֹא רִמּוֹן, וְלֹא דְּבַר אַחֵר. הֵיּוּ כְּמוֹשִׁין - כְּשָׂרִין. יְבִשִׁין - פְּסוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אָף אִם הֵיּוּ יְבִשִׁין - כְּשָׂרִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאֲנָשֵׁי כְּרִפִּין שֶׁהֵיּוּ מוֹרִישִׁין לְוֹלְבֵיהֶן לְבָנֵי בְּנֵיהֶן בַּשְּׂעֵת הַדְּחָק. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאִיָּה? אֵין שְׂעֵת הַדְּחָק רְאִיָּה.

יא. לְוֹלֵב, בֵּין אֲגוּד בֵּין שְׂאִינוֹ אֲגוּד - כְּשָׂר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֲגוּד - כְּשָׂר, וְשְׂאִינוֹ אֲגוּד - פְּסוּל. לֹא יֵאָגְדוּ בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל נוֹטֵל הֵימְנוּ שְׂרַבִּיט וְאוֹגְדוּ. אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלוֹלֵב אֲלֵא בְּמֵינוּ; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מְאִיר אָמַר: אֲפִלוּ בְּחוּט בְּמִשִּׁיחָה. אָמַר רַבִּי מְאִיר: מַעֲשֶׂה בְּיִקְרִי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהֵיּוּ אוֹגְדִין אֶת לְוֹלְבֵיהֶן בְּגִימוֹנוּת שֶׁל זָהָב.

אָמְרוּ לוֹ: הֵם בְּמִינוּ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ בְּמִינוּ, מִלְמֶטָה.

יב. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוּק: כִּף הָיָה מְנַהֵגֵן שֶׁל אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם - אָדָם יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ וְלוֹלְבוֹ בִּידוֹ, קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל וְלוֹלְבוֹ בִּידוֹ, קוֹרֵא בַתּוֹרָה וְנוֹשֵׂא אֶת כַּפְּיוֹ, מְנִיחוֹ עַל גְּבִי קֶרְקַע. הוֹלֵךְ לְבַקֵּר חוֹלִים וְלַנְחָם אֲבָלִים - לוֹלְבוֹ בִּידוֹ. נִכְנַס לְבֵית הַמְדַרְשׁ - מִשְׁגֵּר לוֹלֵב בִּיד בְּנוֹ, וּבִיד עַבְדוֹ, וּבִיד שְׁלוּחוֹ.

יג. אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹכְתּוֹ בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוֹלְבוֹ שֶׁל חִבְרוֹ אֲלֵא אִם כֵּן נִתְּנוּ לוֹ בְּמִתְנָה. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהָיוּ בָּאֵין בְּסַפְיָנָה, וְלֹא הָיָה לוֹלֵב אֲלֵא לְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּלִבָּד, שֶׁלְקַחוּ בְּאֵלֶף זָזוּ. נִטְלוּ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְיֹצֵא בּוֹ, וְנִתְּנוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמִתְנָה. נִטְלוּ רַבִּי יְהוּדָה וְיֹצֵא בּוֹ, וְנִתְּנוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה בְּמִתְנָה. נִטְלוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה וְיֹצֵא בּוֹ, וְנִתְּנוּ בְּמִתְנָה לְרַבִּי עֲקִיבָא וְיֹצֵא בּוֹ, וְהַחֲזִירוּ לְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל.

מִסְכַּת סָכָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. לוֹלֵב דוֹחֵה אֶת הַשֶּׁבֶת בְּתַחֲלָתוֹ וְעֵרְבָה בְּסוּפוֹ. פַּעַם אַחַת חָל שְׁבִיעֵי שֶׁל עֵרְבָה בְּשֶׁבֶת, וְהִבִּיאוּ מִרְבִּיּוֹת שֶׁל עֵרְבָה מֵעֵרֵב שֶׁבֶת וְהִנִּיחוּם בְּעֲזָרָה, וְהִפְרִיּוּ בָּהֶם בִּיתוּסִין, וְנִטְלוּם, וּכְבָשׁוּם תַּחַת אֲבָנִים. לְמַחֵר, הִפְרִיּוּ בֵּהֶן עֲמֵי הָאֶרֶץ, שֶׁמְטוּם מִתַּחַת הָאֲבָנִים, וְהִבִּיאוּם הַכֹּהֲנִים וּזְקָפּוּם בְּצַדֵי הַמְּזוּבָח, לְפִי שֶׁאֵין בִּיתוּסִין מוֹדִים שְׁחִבּוּט עֵרְבָה דוֹחֵה שֶׁבֶת.

ב. עֵרְבָה - הִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי. אַבָּא שְׁאוּל אָמַר: מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, מ): "וְעֵרְבִי נַחֲל" - שְׁתִּים, אַחַת לְלוֹלֵב וְאַחַת לְמַזְבֵּחַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: כִּף הָיוּ אוֹמְרִין: "לֵיהּ וְלֵךְ מִזְבֵּחַ". רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹצְדֵק: שְׁמוּנָה עֶשֶׂר יָמִים בְּשָׁנָה יַחֲדֵי גוֹמֵר בֵּהֶן אֶת הַהֵלֵל, וְאֵלוּ הֵן: שְׁמוֹנֶת יָמֵי הַחֵג, וְשְׁמוֹנֶת יָמֵי הַחֲנֻכָּה,

וְיוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְיוֹם-טוֹב שֶׁל עֲצָרָת, וּבְגוּלָה עֶשְׂרִים וְאַחַד יוֹם, תְּשַׁעַת יָמֵי הַחֵג, וְשְׁמוֹנֶה יָמֵי הַחֲנֻכָּה, וְשְׁנֵי יָמִים שֶׁל פֶּסַח, וְשְׁנֵי יָמִים שֶׁל עֲצָרָת.

ג. לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ 'שַׁעַר הַמַּיִם'? שָׁבוּ מִכְּנִיסִין צְלוּחִית שֶׁל מַיִם שֶׁל נִסּוּף בַּחֵג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: בּוֹ "מַיִם מְפַכִּים" (יְחֻזְקָאֵל מו, ב) - מִלְּמַד שֶׁמְפַכְכִּין וְיוֹצֵאִין כְּמוֹ הַפֶּךְ הַזֶּה, וְעַתִּידִין לְהִיּוֹת יוֹצֵאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. וְכֵן הוּא אָמַר (שָׁם מו, ג): "בְּצֵאת הָאִישׁ קָדִים וְקוֹ בִּידוֹ וַיִּמַּד אֶלֶף בְּאֵמָה וַיַּעֲבֵרָנִי בְּמִים מִי אֲפָסִים" - מִכָּאֵן שֶׁמְתַר לְעֵבֵר עַד בְּרַפְּסִים. "וַיִּמַּד אֶלֶף וַיַּעֲבֵרָנִי בְּמִים מִי מִתְּנִים" - מִכָּאֵן שֶׁמְתַר לְעֵבֵר עַד מִתְּנִים. מִכָּאֵן וְאֵילָף: "וַיִּמַּד אֶלֶף נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוֹכַל לְעֵבֵר". דְּבַר אַחֵר: מִי בְּרַפְּסִים - שֶׁמְתַבְּרָכִין וְהוֹלְכִין, יָכוֹל לֹא יַעֲבֵרְנוּ בְּרַגְלֵי אֲבָל יַעֲבֵרְנוּ בְּסִיחוֹן? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "כִּי גָאוּ הַמַּיִם מִי שְׁחוּ", יָכוֹל לֹא יַעֲבֵרְנוּ בְּסִחוּ אֲבָל יַעֲבֵרְנוּ בְּסַפְיָנָה קְטָנָה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "כִּי גָאוּ הַמַּיִם מִי שְׁחוּ" - מִלְּשׁוֹט. יָכוֹל לֹא יַעֲבֵרְנוּ בְּסַפְיָנָה קְטָנָה, אֲבָל יַעֲבֵרְנוּ בְּסַפְיָנָה גְּדוּלָּה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (יִשְׁעִיָה לג, כא): "בַּל תִּלְךְ בּוֹ אֲנִי שֵׁיט". יָכוֹל לֹא יַעֲבֵרְנוּ בְּסַפְיָנָה גְּדוּלָּה אֲבָל יַעֲבֵרְנוּ בְּבוֹרְנֵי גְּדוּלָּה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר: "וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבֵרְנוּ". וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה יד, ח): "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַיִם" וְגו'. יָכוֹל יִתְעַרְבוּ בָּם מַעֲיֵנוֹת אַחֵרִים? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (זְכַרְיָה יג, א): "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מְקוֹר נִפְתָּח" וְגו' - מְקוֹם אֶחָד - "לְחֻטָּאת וּלְנֹדָה". וְלֵאן הוֹלְכִין? לַיִם הַגְּדוֹל, וְלִימָה שֶׁל טְבָרְיָא, וְלִימָה שֶׁל סְדוּם - כְּדֵי לְרַפְּאוֹת אֶת מִיָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֻזְקָאֵל מו, ח): "וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצֵאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדוּמוֹנָה וַיִּרְדּוּ עַל הָעֵרְבָה וַכָּאוּ הַיָּמָה אֶל הַיָּמָה" וְגו'. הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצֵאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדוּמוֹנָה - זֶה יָמָה שֶׁל סְדוּם. "וַיִּרְדּוּ עַל הָעֵרְבָה" - זֶה יָמָה שֶׁל טְבָרְיָא. וַכָּאוּ הַיָּמָה אֶל הַיָּמָה הַמּוֹצֵאִים וְנִרְפְּאוּ הַמַּיִם - זֶה הַיָּם הַגְּדוֹל. וְאוֹמֵר (יְחֻזְקָאֵל מו, ט): "וְהָיָה] כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר יִשְׂרָץ אֶל כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁם נַחֲלִים

יְחִיהַ וְהִיהַ הַדְּגָה רַבָּה מְאֹד כִּי בָאוּ שְׁמָהּ הַמַּיִם הָאֵלֶּה וַיִּרְפְּאוּ וְחֵי כָל אֲשֶׁר יָבוֹא שְׁמָהּ הַנַּחֲלָל". וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יָא): "וְהִיהַ וְעַמְדוֹ עָלָיו דְּגָגִים". וְאוֹמֵר: "בְּצִאתוֹ וּגְבָאִיו" וּגְו'. וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יָא): "וְעַל הַנַּחֲלָל יַעֲלֶה עַל שְׁפָתוֹ" וּגְו' - מִלְּמַד שֶׁכָּל מִימֵי בְּרֵאשִׁית עֲתִידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין כְּמִפִּי הַפֶּה הַזֶּה. וְכִּף הִיתָה הַבְּאֵר שֶׁהִיתָה עִם יִשְׂרָאֵל בַּמְדַּבֵּר דוּמָה, לְסַלֵּעַ מִלֵּא נִקְבִים כְּכַבְרָה, מִפְּרֶפֶת וְעוֹלָה כְּמִפִּי הַפֶּה הַזֶּה, עוֹלָה עִמָּהּ לְהָרִים וַיִּוֹרְדַת עִמָּהּ לַגְּאֻיּוֹת, מְקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל שׁוֹרִין - הוּא שׁוֹרָה כְּנַגְדוֹן, בְּמְקוֹם גְּבוּהָה כְּנַגְד פֶּתַחוֹ שֶׁל אֵהָל מוֹעֵד, נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל בְּאִין וְסוֹבְבִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹתֶיהֶן, וְאוֹמְרִים עָלֶיהָ אֵת הַשִּׁירָה (בַּמְדַּבֵּר כֹּא, יז): "עָלִי בְּאֵר עֲנוּ לָהּ, עָלִי בְּאֵר". וְהַמַּיִם מִבְּעֵבְעֵין וְעוֹלִין כְּעַמּוּד לְמַעְלָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹשֵׁף בְּמַקְלוֹ, אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וְאִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר (בַּמְדַּבֵּר כֹּא, יח): "בְּאֵר חֲפֻרָהּ שָׂרִים" וּגְו'. וְגַם הִיא סוֹבְבַת אֵת כָּל מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁקָה אֵת כָּל הַיְשִׁימוֹן, שֶׁנֶּאֱמָר (בַּמְדַּבֵּר כֹּא, כ): "וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן" וְהִיא נֹעֶשֶׂה נַחֲלִים, שֶׁנֶּאֱמָר (תְּהִלִּים עַח, כ): "וַנַּחֲלִים יִשְׁטֹפוּ". הֵן יוֹשְׁבֵין בְּאִסְפַּקְאוֹת, וּבְאִין זֶה אֶצֶל זֶה, שֶׁנֶּאֱמָר (תְּהִלִּים קה, מא): "הִלְכּוּ בְּצִיּוֹת נְהָר". הַעוֹלָה דֶּרֶךְ יְמִין - עוֹלָה דֶּרֶךְ יְמִין. הַעוֹלָה דֶּרֶךְ שְׂמָאל - עוֹלָה דֶּרֶךְ שְׂמָאל. כֵּן הַעַמּוּד שֶׁל מַיִם - מִתְמַצֵּין אֵלָיו וְהוּא נֹעֶשֶׂת נַחֲל גְּדוֹל, וְהוֹלְכִין לָיִם הַגְּדוֹל, וּמְבִיאִין מֵהֶן כָּל חֲמֻדַת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמָר (דְּבָרִים ב, ז): "זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חִסְרַת דְּבָר".

ד. שְׁנֵי סִפְלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ בְּרֵאשׁ הַמְּזוּבָּח: אֶחָד שֶׁל מַיִם וְאֶחָד שֶׁל יַיִן, מְזוּרְחֵי שֶׁל יַיִן מְעֻרְבֵי שֶׁל מַיִם, וְדֶרֶךְ הַרְגִּילָה שֶׁל יַיִן לְמְזוּרְחוֹ, עָרָה שֶׁל מַיִם בְּתוֹךְ שֶׁל יַיִן, או שֶׁל יַיִן בְּתוֹךְ שֶׁל מַיִם - יֵצֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל סִיד הָיוּ, אֲלֵא שֶׁמִּשְׁחָרִין מִפְּנֵי הַיַּיִן, וּמִנְקֵבִין כְּמִין שְׁנֵי חוֹטְמִין דְּקִין, שֶׁבִּהֶן יוֹרְדִין לְשִׁיתִין וְנִבְלָעִין בְּתוֹכוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר (בַּמְדַּבֵּר כח, ז): "בְּקֹדֶשׁ הַסֵּף נִסְף" - שֶׁעָשֶׂה לוֹ מְקוֹם שֶׁיִּבְלַע בְּקֹדֶשׁוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:

שִׁיתִין מְחוֹלְלִין וַיּוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם, וּנְבָרְאוּ מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְעָלִיָּהֶן כְּרָה דוֹד שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף אַמָּה, שֶׁנֶּאֱמָר (יְשַׁעְיָה ה, א-ב): אֲשִׁירָה נָא לְיַדַי שִׁירַת דוֹדִי לְכַרְמוֹ וּגְו', וַיַּעֲזָהוּ וַיִּסְקָלְהוּ כו', וַיִּכְּן מִגְּדָל בְּתוֹכוֹ - זֶה הֵיכָל. יָקֵב חֲצֵב בּוֹ - זֶה מְזוּבָּח. וְגַם יָקֵב - אֵלוֹ הַשִּׁיתִין. רַבִּי אֲלֵעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: לוֹל קָטָן הָיָה בֵּין כָּבֵשׁ וְלְמְזוּבָּח, בַּמְעֻרְבוֹ שֶׁל כָּבֵשׁ. אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה - פְּרַחֵי כְּהוֹנֵה יוֹרְדִין לְשֵׁם וּמְלַקְטִין מִשֵּׁם יַיִן קְרוֹשׁ, שְׂדוּמָה לַעֲגוּלֵי דְבִלָּה, וּבְאִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּקֹדֶשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר (בַּמְדַּבֵּר כח, ז): "בְּקֹדֶשׁ הַסֵּף נִסְף שִׁכְרֵי לְה'"; כִּשֵּׁם שֶׁנִּסְוֹכוֹ בְּקֹדֶשׁוֹ - כִּף שֶׁרַפְּתוֹ בְּקֹדֶשׁוֹ.

ה. מֵאִמְתִּי מְנַסְכִּין אוֹתָן עִם אִיכָרֵי הַתְּמִיד? מַעֲשֵׂה בְּצֻדִיק אֶחָד שֶׁנִּסְף עַל גְּבֵי רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאַתְרוּגְיָהֶן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמְּזוּבָּח, וּבְטֵלָה עֲבוּדָה, וְהִבִּיאוּ בּוֹל שֶׁל מֶלַח וְסִתְמוּהוּ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִכְשֵׁר לַעֲבוּדָה, אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מְזוּבָּח פְּגוּם, שֶׁכָּל מְזוּבָּח, שָׂאִין לוֹ, לֹא כָּבֵשׁ, וְלֹא יִסוֹד, וְלֹא רְבוּעַ - פְּסוּל. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף הַסּוֹבֵב.

ו. נִסוּף הַמַּיִם - כָּל שְׁבַעַה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שְׁמֵנָה, אֲלֵא שְׂרָפֵי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּלוּג הִיָּה מְנַסֵּף כָּל שְׁמֵנָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: שְׁלִשָּׁה לוֹגִין. נִמְצְאָת אוֹמֵר: הַמְּרַבָּה בַּמַּיִם - מִמְעַט בַּמַּיִם, וְהַמְּרַבָּה בַּמַּיִם - מִמְעַט בַּמַּיִם.

ז. מִי הֶחָג - חֲתִיבִין עָלֶיהֶן: מִשּׁוּם לָן, יוֹצֵא וְטָמֵא. לְפִיכָךְ, אִם לָנוּ אוֹ שִׁינְאוּ, או שֶׁנִּשְׁטָמְאוּ - יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. אֲבָל חֲבִית וְצִלוֹחִית עֲצָמִין - מוֹעֲלִין בְּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁגּוֹפֵן הַקֹּדֶשׁ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מָה אִמְרָה תוֹרָה הִבִּיאוּ עִמָּךְ בְּפִסְחָה? מִפְּנֵי שֶׁהִפְסַח זְמַן תְּבוּאָה הִיא. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'הַקְּרִיבוּ לִפְנֵי עַמָּר בְּפִסְחָה, כְּדִי שֶׁתִּתְבָּרַךְ לְכֶם תְּבוּאָה שְׁבַעֲשׂוֹת'. וּמִפְּנֵי מָה אִמְרָה תוֹרָה: 'הִבִּיאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲצֵרַת'? מִפְּנֵי שֶׁעֲצֵרַת זְמַן פְּרוֹת הָאֵילָן הוּא. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'הַקְּרִיבוּ לִפְנֵי שְׁתֵּי

הַלְחֵם בַּעֲצֻרָת, כְּדֵי שִׁיתְבָּרְכוּ לָכֶם פְּרוֹת הָאֵילָן. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה: 'נִסְכּוֹ מִיִּם לְפָנָי בַּחֲג? כְּדֵי שִׁיתְבָּרְכוּ לָכֶם גְּשָׁמֵי שָׁנָה'. וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה יד, יז-יח): 'וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ ה' צָבָאוֹת וְלֹא עֲלִיהֶם יִהְיֶה הַגִּשָּׁם; וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלִיהֶם.

מִסְכַּת סֵפֶה פָּרָק רַבִּיעִי

א. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ נָשִׁים מִבְּפָנִים וְאֲנָשִׁים מִבַּחוּץ, וְהָיוּ בָּאֵין לִידֵי קִלּוֹת רֹאשׁ, הַתְּקִינּוּ, שִׁיְהוּ נָשִׁים יּוֹשְׁבוֹת מִבַּחוּץ וְאֲנָשִׁים מִבְּפָנִים, וְעָשׂוּ גְזוּזוֹטְרָאוֹת בַּעֲזָרָה, כִּנְגַד שְׁלֹשׁ רִוּחוֹת, וְעִדּוּן הָיוּ בָּאֵין לִידֵי קִלּוֹת רֹאשׁ, הַתְּקִינּוּ, שִׁיְהוּ נָשִׁים יּוֹשְׁבוֹת מִלְּמַעְלָה וְאֲנָשִׁים מִלְּמַטָּה.

ב. חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְדִין לְפָנֵיהֶם בְּאֲבוּקוֹת, וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תִשְׁבָּחוֹת. מַה הָיוּ אוֹמְרִים? אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא! וְכֹל מִי שֶׁחָטָא - יִמְחַל לוֹ. וַיֵּשׁ מִהֵן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרֵי יִלְדוּתָנוּ שֶׁלֹּא בִישָׂה אֶת זַקְנוֹתָנוּ, אֱלוֹ חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה. וַיֵּשׁ מִהֵן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרֵי זַקְנוֹתָנוּ שֶׁכִּפְרָה עַל יִלְדוּתָנוּ, אֱלוֹ בַעֲלֵי תִשְׁבָּחָה. אֱלוֹ וְאֱלוֹ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא, וּמִי שֶׁחָטָא - יִשׁוּב וְיִמְחַל לוֹ. אָמְרוּ עֲלָיו עַל הַלֵּל הַזֶּקֶן, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֲבָה, אָמַר כֵּן: אִם אֲנִי כָּאֵן - הַכֹּל כָּאֵן, וְאִם אֵין אֲנִי כָּאֵן - מִי כָּאֵן? הוּא הָיָה אוֹמֵר: לְמָקוֹם שֶׁאֲנִי אוֹהֵב - שָׁם רְגְלֵי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי, אִם תְּבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אָבֵא אֶל בֵּיתְךָ. אִם אֵתָהּ לֹא תְבֹא אֶל בֵּיתִי - לֹא אָבֵא אֶל בֵּיתְךָ. הַלֵּל הַזֶּקֶן אוֹמֵר: לְמָקוֹם שֶׁלְּבִי אוֹהֵב - לְשָׁם רְגְלֵי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי. אִם אֵתָהּ תְּבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אָבֵא לְבֵיתְךָ, אִם אֵתָהּ לֹא תְבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי לֹא אָבֵא לְבֵיתְךָ, שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת כ, כא): "בְּכֹל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֵא אֵלָיְךָ וּבִרְכִיתִיךָ".

ג. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֲבָה, הָיָה נוֹטֵל שְׂמוֹנֶה אָבוּקוֹת שֶׁל אוֹר, וְזוֹרֵק אוֹתָן, וְאֵין נוֹגְעוֹת זוּ בְּזוּ, וְכִשְׁהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה, נוֹעֵץ שְׁנֵי גוֹדְלָיו בְּאָרֶץ, וְשׁוֹחֶה וְנוֹשֵׁק אֶת הָרִצְפָּה וְזוֹקֵף, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן. אָמַר רַבֵּי עֲקִיבָא בֶּן חֲנַנְיָא: כְּשֶׁהָיִינוּ שְׂמֻחִים בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֲבָה - לֹא רָאיִנוּ שָׁנָה בַעֲיַנְיָנוּ, כִּיצַד? שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה, תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, מִשָּׁם לְתַפְלָה, מִשָּׁם לְקֶרֶבֶן מוֹסָף, מִשָּׁם לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, מִשָּׁם לְאֲכִילָה וְשִׁתְיָה, מִשָּׁם לְתַפְלַת הַמִּנְחָה, מִשָּׁם לְתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים, מִכָּאֵן וְאֵילָךְ לְשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֲבָה.

ד. רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה דְיוֹפְלוֹסוֹטִיּוֹן שֶׁל אֶלְכַסְנֵדְרִיא שֶׁל מִצְרַיִם - לֹא רָאָה כְּבוֹדֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ: כִּמֵּין בְּסִילְקִין⁸ גְּדוּלָה הָיָה, סְטִיּוֹ לְפָנִים מִסְטִיּוֹ, פְּעָמִים שֶׁהָיָה בֵּה שְׁשִׁים רְבוּא עַל שְׁשִׁים רְבוּא, כְּפִלִים כִּיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְהָיוּ בֵּה קַתְרָאוֹת שֶׁל זָהָב, כִּנְגַד שְׁבַעִים וְאַחַד זָקִנִים שֶׁל סַנְהֶדְרֵי גְדוּלָה, כֹּל אַחַת וְאַחַת אֵינָה פְּחוּתָהּ מִעֲשָׂרִים וְאַחַד רְבוּא כְּכָרִי זָהָב, וּבִמְהָ שֶׁל עֵץ בְּאֲמַצְעוֹתָהּ, וְחִזָּן הַכְּנִסֶּת עוֹמֵד עָלֶיהָ, וְהַסּוֹדְרִין כִּידוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לַעֲנוֹת "אֲמֵן", הִלָּה מִנִּיף בְּסוֹדֵר, וְכֹל הָעַם עוֹנִים "אֲמֵן". וְלֹא הָיוּ יּוֹשְׁבֵין מְעַרְבִין, אֲלֵא זְהָבִים בְּפָנֵי עֲצָמָן, וְכִסְפִּים בְּפָנֵי עֲצָמָן, וְנִפְחָים בְּפָנֵי עֲצָמָן, טְרַסִּיִּים בְּפָנֵי עֲצָמָן, וְגִרְדִּיִּים בְּפָנֵי עֲצָמָן, וְכִשְׁעָנֵי נִכְנַס לְשָׁם - הָיָה מִפְּרִי בַעֲלֵי אֲמָנוֹתָו וְנִפְנָה לְשָׁם, וּמִשָּׁם פָּרַסְתּוֹ וּפְרַנְסַת אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ.

ה. וְלוֹיִם בְּכַנּוּרוֹת, וְנִבְלָיִם וְכֹל כְּלֵי שִׁיר, מִהֵן אוֹמְרִים (תְּהִלִּים קלד, א): "שִׁיר הַמַּעֲלֹת הַגָּה בְּרִכּוֹ" וְגו'. וּמִהֵן הָיָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ב): "שָׂאוּ יְדֵיכֶם קִדְשׁ" וְגו'. וְכִשְׁנִפְטְרִין זֶה מִזֶּה, הָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ג): "בְּרִכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וְגו', וְרָאָה בְּנִים"

⁸ פֶּלְטְרִין.

⁷ אוֹלָם וְאֶכְסְדְרָה כְּפּוֹלָה.

וגו'. שְׁתֵּי חֲצוּצוֹת בֵּידֶם, קָרָא הַגְּבֵר, תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ, הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פְּחוֹת מִשְׁבַּע, וְלֹא יוֹתֵר עַל עֶשְׂרֵה. שְׁלֹשׁ לַפְּתִיחַת שְׁעָרִים. הָאוֹמֵר עַל פְּתִיחַתָּן - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל נְעִילַתָּן. הָאוֹמֵר עַל נְעִילַתָּן - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל פְּתִיחַתָּן. שְׁלֹשׁ לַמַּעֲלָה הַעֲשִׁירִית. הָאוֹמֵר לַמַּעֲלָה עֲשִׁירִית - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ, הָאוֹמֵר עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ - אֵינוֹ אוֹמֵר לַמַּעֲלָה עֲשִׁירִית.

ו. שְׁלֹשׁ לְהַבְטִיל אֶת הָעַם מִן הַמְּלָאכָה, כִּיצַד? חֲזַן הַכֹּהֵן נוֹטֵל חֲצוּצָרַת, וְעוֹלָה לְרֹאשׁ הַגֵּג גְבוּהָ שְׁבַעֲרִי, הַתְּחִיל לְתַקֵּעַ תִּקְיעָה רִאשׁוֹנָה, הַסְּמוּכִין לְעִיר בְּטָלִין. הַסְּמוּכִין לְתַחֲוֹם מִתְּפַנְסִין וּבֹאִין לְתוֹךְ הַתַּחֲוֹם, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִין מִיָּד, אֲלֹא מִמְּתִינִין עַד שִׁיבֹאוּ בְּלֹן וְיִתְּפַנְסוּ בְּלֹן בְּבַת אַחַת, וְעֵדִין חֲנִיּוֹת פְּתוּחִין וְתִרְסִין מְנַחִין, הַתְּחִיל לְתַקֵּעַ תִּקְיעָה שְׁנִיָּה, נִסְתַּלְקוּ הַתִּרְסִין וְנִנְעְלוּ הַחֲנִיּוֹת, וְעֵדִין חֲמִין עַל גְּבִי הַכִּירָה וְקִדְרוֹת מְנַחֹת עַל גְּבִי כִירָה. הַתְּחִיל לְתַקֵּעַ תִּקְיעָה שְׁלִישִׁית - סֹלֵק הַמְּסַלֵּק, וְהִטְמִין הַמְּטַמֵּין, וְהִדְלִיק הַמְּדַלִּיק, וְשׁוּהָה כְּדֵי צְלִית דָּג קָטָן, אוֹ כְּדֵי לְהִדְבִּיק פֶּת בַּתְּנֹור.

ז. שְׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל, כִּיצַד? חֲזַן הַכֹּהֵן נוֹטֵל חֲצוּצָרַת, וְעוֹלָה לִגַּג גְבוּהָ שְׁבַעֲרִי, נוֹטֵל לְקִרְוֹת, מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ תַבְשִׁיל מֵעַל גְּבִי הַכִּירָה, וְטוֹמְנִין לוֹ מִיחַם, וּמְדַלִּיקִין לוֹ אֶת הַנֵּר, גְּמַר מְלַקְרוֹת, אֲפֵלוּ מִיחַם בֵּידוֹ - אֵין טוֹמְנוֹ, אֲלֹא מְנִיחוֹ עַל הָאָרֶץ. אֹמֵר רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי חֲנִינָא: שְׁמַעְתִּי, שְׂאִם בָּא לְהַדְלִיק אַחַר שֵׁשׁ תִּקְיעוֹת - מְדַלִּיק, שֶׁהָרִי נִתְּנוּ חֻמְסִים שְׁעוֹר לְחֹזֵן בֵּית הַכֹּהֵן לְהוֹלִיךְ שׁוֹפְרוֹ לְבֵיתוֹ. אֹמֵר לוֹ: אִם כֵּן, נִתְּתָ דְבָרֶיךָ לְשַׁעֲרֵינוּ! אֲלֹא מְקוֹם צְנִנֵּעַ יֵשׁ לוֹ לְחֹזֵן בֵּית הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁ הַגֵּג, שֶׁשֵּׁם מְנִיחַ שׁוֹפְרוֹ, לְפִי שְׂאִין מְטַלְטְלִין לֹא אֵת הַשׁוֹפְרוֹת וְלֹא אֵת הַחֲצוּצָרוֹת.

ח. יוֹם-טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרְבֵי שַׁבַּת - תּוֹקְעִין וְלֹא מְבַדְּלִין, מוֹצְאֵי שַׁבַּת - מְבַדְּלִין וְלֹא תּוֹקְעִין, יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁחָל

לִהְיוֹת עֶרְבֵי שַׁבַּת - לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין. וּבְמוֹצְאֵי שַׁבַּת - לֹא הָיוּ מְבַדְּלִין, כִּיצַד תּוֹקְעִין? תּוֹקְעַת פְּשׁוּטָה וְאֵינוֹ מְרִיעַ, הַחֲלִיל דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבַּת בַּתְּחִלָּתוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אִף יוֹם-טוֹב אֵינוֹ דּוֹחָה.

ט. כָּל הַמְּשֻׁמְרוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁלְּשׁוֹת בְּפָרִים, חוּץ מִשְׁתִּים אַחֲרוֹנוֹת, שְׁשׁוֹנוֹת וְלֹא מְשֻׁלְּשׁוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן פְּרָטָא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמְרוּ: לֹא הָיָה פִּיס לְחֻלְבֵי שְׁעִיר, אֲלֹא מִי שֶׁמַּעֲלָה אֲבָרֵי הַכֶּבֶשׂ הוּא מַעֲלָה אֶת חֻלְבֵי שְׁעִיר. אַבָּא יוֹסִי בֶּן חֲנַן אוֹמֵר: לֹא הָיָה פִּיס אֲלֹא לְרֹאשֵׁי מְשֻׁמְרוֹת, וְשֹׂאֵר כָּל מְשֻׁמְרוֹת חוֹזְרוֹת חֲלִילָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן אֲנִיטְיָנוֹס אוֹמֵר: לֹא הָיָה פִּיס אֲלֹא לְיוֹם-טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלֶבֶד, וְשֹׂאֵר כָּל יְמֵי חַג חוֹזְרוֹת חֲלִילָה. כִּיצַד מְפִיסִין? נִכְנְסִין לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית, וְכַמִּין בְּסִילְקֵי גְדוּלָה הֵיחָה, פִּיס בְּמִזְרָחָהּ, וְזָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעְרָבָהּ, וְהַפְּהָנִים מוֹקְפִין וְעוֹמְדִין כָּמִין כּוֹלֵיאָר, וְהַמְּנָה בָּא וְנוֹטֵל מִצְּנַפֵּת מְרֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וְיוֹדְעִין שְׁמִמְנוֹ פִּיס מִתְּחִיל. וְלֹא הָיוּ מוֹצִיאִין שְׁתִּים שְׁתִּים, אֲלֹא אֶחָד אֶחָד בְּלֶבֶד, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוֹרִים? בְּכִרְיָא, אֲבָל בְּחֹלָה, אֲפֵלוּ שְׁנַיִם מוֹצִיאִין, וְהִיחִידִים מוֹצִיאִין שְׁתִּים, וְאֵין מוֹנִין לָהֶן אֲלֹא אַחַת.

י. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה פִּיס לְמַחְתָּה אֲלֹא כֵּהֵן שְׂזִכָּה בְּקִטְרֵת אוֹמֵר לְזָה שְׁעָמוֹ: זְכָה עָמִי בְּמַחְתָּה. יוֹם-טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג: פִּיס לְעֶצְמוֹ, זֶמֶן לְעֶצְמוֹ, רְגֵל לְעֶצְמוֹ, קִרְבָּן לְעֶצְמוֹ, שִׁיר לְעֶצְמוֹ, בְּרָכָה לְעֶצְמוֹ, שְׁנֵאָמַר (מְלָכִים-א ה, טו): "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁלַח אֶת הָעַם וְיִבְרָכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ", יִכּוֹל לֹא הָיוּ טְעוּנִין לִינָה? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים-ב ז, י): "וּבַיּוֹם עֶשְׂרִים וְשִׁלְשָׁה לְחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שְׁלַח אֶת הָעַם לְאַהֲלֵיהֶם". הֵא כִּיצַד? נִפְטְרוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְהִשְׁפִּימוּ וְהִלְכוּ לָהֶם.

יא. הַתְּמִידִין, וְהַנְּדָרִים, וְהַנְּדָבוֹת, וְהַבְּכוֹרוֹת, וְהַמַּעֲשָׂרוֹת, וּמוֹסְפֵי שַׁבַּת, חֻטָּאת הַצְּבוּר, וְעוֹלוֹתֶיהֶן, וְעוֹלוֹת חוֹבָה שֶׁל יָחִיד - עַבּוּדָתָן וְאִכְלִילָתָן בְּמִשְׁמַר

הקבוע. שתי הלחם - עבודתן ואכילתן בכל המשמרות, מפני שהן באין חובת הרגל. לחם הפנים - עבודתן במשמר הקבוע, ואכילתו בכל המשמרות. כיצד הוא עושה? נותן חצי חלה לכל משמר ומשמר, והן מתחלקין ביניהן. רבי יהודה אומר: המחלק עומד על הרבד שבאולם, מפריש ומניח, מפריש ומניח, וכל אחד ואחד בא ונוטל חלקו, ולבעלי מומין שבפהונה - מוציאים להם חלקם בחוץ, מפני שאין יכולין להכנס בין האולם ולמזבח.

יב. משמר היוצא - מקריב תמיד של שחר ומוספין, הנכנס - מקריב תמיד של בין הערבים. ובזיכין - ארבעה כהנים היו נכנסים, שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו. ולחם הפנים - מפני מה משמר הנכנס חולק בצפון? מפני שקרוב לעבודה! עשרים וארבע טבעות היו שם, כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה, עשרים וארבע חלונות היו שם כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה.

יג. בלגה - לעולם חולקת בדרום וטבעתה קבועה, וחלונה סתומה, מפני מרים בת בלגה, שהמירה דתה ונשאת לסרדיוט - אחד ממלכי נכרים, וכשנכנסו נכרים להיכל, היתה מבעטת על גבי המזבח ואמרה: לוקים! לוקים! אתה התרבת ממונם של ישראל, ולא עמדת להם בעת צרתם. ויש אומרים: משמרתו שוהה לבוא, ונכנס ישבב אחיו עמו, ושמש תחתיו, אף על פי ששכני רעים לא נשתכרו, שכני בלגה נשתכרו! והלפך, לעולם חולקת בדרום וישבב אחריו בצפון.

<p>26</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>כ"א</p> <p>21</p>	<p>נץ החמה _____ 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:11 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:28 נ"ך: שופטים ג-ד תוספתא: יומא ב</p>	<p>לו לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:35 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:16 בבלי: בכורות לט ירושלמי: מעשרות כב</p>
<p>27</p> <p>שני Monday</p>	<p>כ"ב</p> <p>22</p>	<p>נץ החמה _____ 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:11 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:29 נ"ך: שופטים ה-ו תוספתא: יומא ג</p>	<p>לו לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:35 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:17 בבלי: בכורות מ ירושלמי: מעשרות כג</p>
<p>28</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>כ"ג</p> <p>23</p>	<p>נץ החמה _____ 5:29 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:11 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:30 נ"ך: שופטים ז-ח תוספתא: יומא ד</p>	<p>לח לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:17 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:35 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:18 בבלי: בכורות מא ירושלמי: מעשרות כד</p>
<p>29</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>כ"ד</p> <p>24</p>	<p>נץ החמה _____ 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:10 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:31 נ"ך: שופטים ט-י תוספתא: סכה א</p>	<p>לט לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:16 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:18 בבלי: בכורות מב ירושלמי: מעשרות כה</p>
<p>30</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>כ"ה</p> <p>25</p>	<p>נץ החמה _____ 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:10 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:32 נ"ך: שופטים יא-יב תוספתא: סכה ב</p>	<p>מ לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:16 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:19 בבלי: בכורות מג ירושלמי: מעשרות כו</p>
<p>31</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 8:02 הדלקת הנרות</p>	<p>כ"ו</p> <p>26</p>	<p>נץ החמה _____ 5:27 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:10 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:32 נ"ך: שופטים יג-יד תוספתא: סכה ג</p>	<p>מא לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:15 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 8:20 בבלי: בכורות מד ירושלמי: מעשר שני א</p>
<p>1</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 9:33 זמן מוצש"ק</p>	<p>כ"ז</p> <p>27</p>	<p>נץ החמה _____ 5:27 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:10 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:24 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:33 נ"ך: שופטים טו-טז תוספתא: סכה ד</p>	<p>בחקתי, מבה"ח, מב לעומר, פרק ה</p> <p>עלות השחר _____ 4:15 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 8:21 בבלי: בכורות מה ירושלמי: מעשר שני ב</p>

מבשרים חודש סיון המולד: זונטאג ביינאכט 54 מינוט און 1 חלק נאך 2

אלעס וואס מענטשן רעדן אין די ספירה טעג, רעדן זיי נאר פון די ספירה פון יענעם טאג, און ווער עס פארשטייט גוט קען דאס הערן און אויפפאפן. (ד'קובי מו"מ"ן ח"ק א' סימן קפ"ב)